

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva 6
— Telefon št. 3122, 3123, 3124,
3125, 3126
Inseratni oddelk: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Grajski trg 7
Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2
Telefon št. 190.
Računi pri pošt. črt. zavodih: Ljub-
ljana št. 11.842, Praga čisto
78.180, Wien št. 105.241.

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina znaša mesečno 25 din.
Za inozemstvo 40 din.

Uredništvo:
Ljubljana, Knafljeva ulica 5, telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126; Maribor,
Grajski trg št. 7, telefon št. 2455;
Celje, Strossmayerjeva ulica št. 1,
telefon št. 65.

Rokopisi se ne vračajo.

Egiptovski poset v Turčiji

Zunanji minister Egipta je prišel na poset v Turčijo. Dospel je v Carigrad in se podal dalje v Ankaru, kjer se vršijo obsežni razgovori s turškimi državniki.

Na prvi pogled je že vidno, da ima egiptovski obisk za cilj poglobitev političnih in tudi drugih odnosov med Turčijo in Egiptom. Tako stremenje je na splošno ne more nikogar presenečati, saj sta Turčija in Egipt muslimanski državi in v bližnjem Orientu pomeni vera še vedno jako močan element; tam je verska skupnost še vedno ena najkrepkejših vezi med narodi in državami na blizu in daleč. Znano je, kako zelo je vselej v teh zadnjih letih in mesecih vznemiril vsak udarec, ki je prizadel eno od muslimanskih držav, tudi ostali islamski svet. Res imata v sodobnosti Turčija in Egipt jako različni vlogi v islamski skupnosti, odkar je Kemal Atatürk izvedel v Turčiji tako radikalno reformo in verski vpliv izločil iz političnega področja, dočim je Egipt začel dobivati vodilno funkcijo v muslimanskem verskem življenju. Toda ostala je zavest kulturne skupnosti, ki je naslonjena na dolgo dobo podobne ali celo skupne zgodovine. V zadnji dobi pa se veča potreba po tesnejših političnih odnosih, Turčije in Egipta tudi po sodobnem razvoju mednarodne situacije in zaradi lege ob Sredozemskem morju.

Interesantne pogoje nudi obema državama prav lega v Sredozemlju. Vzhodni konec Sredozemskega morja obdajata Turčija in Egipt s severa in juga in sta zato v političnem razmerju sil tega področja jako važna faktorja. Še več: obe državi se odlikujeta po tem, da gospodujeta izredno važnim morskim ožinam. Egipt ima Sueški kanal, ki bo prešel v doglednem času v njegovo last, a Turčija ima v posesti prehode skozi Dardanele in Bospor. Vedno bosta že radi teh važnih prometnih postojank obe državi deležni največje pozornosti, tako v dobrem kakor v slabem smislu te označbe. V posesti pomembnih postojank bosta morali posvečati obrambi take pozicije primerno pažnjo, ki nikdar ne bo mogla biti majhna.

Sodobna mednarodna napetost daje seveda egiptovskemu obisku v Turčiji še prav poseben značaj ter vzbuja pričutje tega veliko pozornost daleč na okrog. Ni še dolgo, ko se je nahajal Egipt v hudem sporu z Veliko Britanijo in ni bilo mogoče doseči sporazuma in oni vprašanjih, kiso še ostala odprta. Uveljavljanje Italije v sosedstvu je sprva imelo dokaj velik učinek na del egiptovske politične javnosti, zlasti v mlajšem svetu, kjer so se pokazale vidne simpatije za apeninsko dinamiko. Toda kasnejši dogodki so spremenili položaj. Zbiranje italijanske oborožene sile v Libiji je napravilo velik vtis na Egipčane, čeprav je bilo naperjeno zoper britansko oblast. V egiptovskem časopisju in v političnih govorih se je začelo uveljavljati prepričanje, da pomeni britansko varstvo tako rekoč dobrodošlo garancijo. Medtem ko je bilo poprej omraženo, je sedaj njegova cena čez noč narasla ter dobila povsem nov značaj.

Turčija je pred nekaj tedni sprejela britansko garancijo ter nato sklenila z Anglijo vzajemno vojaško zvezo. S tem je postala posebno važen člen britanske obrambne sistema v vzhodnem Sredozemlju. V zunanji politiki, s svojimi mednarodnimi odnosi se tedaj povsem ujema z Egiptom, s čimer so osnove za sodelovanje še izdatno razširjene.

Sodelovanje med Turčijo in Egiptom pa ima še drugačen pomen. Egipt ima v arabskem svetu velik ugled kot najmočnejša arabska država z najboljšimi organiziranim političnim in kulturnim življenjem. Ze sedaj se vidi, kako se arabska obnova, ki je na delu v novih državah Prednje Azije, rada ozira na Egipt kot na svoj vzor. Posebno vidna je bila ta vloga nedavno o priliki pogajanj za ureditev palestinskega problema, ko so sodelovale vse arabske države, a vsem na čelu Egipt. Nedvomno se bo ta vodilna funkcija še dalje razvijala in stopnjevala, kajti da se nahaja arabski svet v začetku regeneracije, se pač ne more dvomiti. Turčija kot nearabska in versko svojevrstna država sicer ne spada k temu političnemu področju, toda povsod v muslimanskih deželah uživa kljub za konservativne kroge kočljivemu radikalizmu silno velike simpatije po energiji, ki jo je razvila, in po uspehih, ki jih je dosegla v teh dvajsetih letih po vojni. Tudi je turški element raztresen še povsod po arabskih teritorijih, kjer je ostal marsikje na jako vplivnih postojankah. Sodelovanje med Turčijo in Egiptom, ki obeta postati po sedanjem obisku še bolj intenzivno, bo imelo nedvomno med islamskimi narodi bližnjega Orienta jako velik učinek ter bo

ZOPET NOVI ANGLEŠKI PREDLOGI RUSIJI

Včeraj je bil v Moskvi tretji sestanek z Molotovom in Potemkinom — Pogajanja se ne nanašajo na Daljnji vzhod temveč le na Evropo — V Londonu so optimistični

London, 21. junija. br. Pogajanja med Anglijo, Francijo in Rusijo, ki so se pričela sredi preteklega tedna in so v soboto zastala, so se danes spet premaknila z mrtve točke. Danes dopoldne je predsednik Sovjetske Vlade in zunanji minister Molotov v prisotnosti svojega pomočnika Potemkina znova sprejel angleškega veleposlanika Seeda, francoskega veleposlanika Naggyara ter posebnega odposlanca londonske vlade Williama Stranga. O tem razgovoru je bil opoldne izdan kratek komunik, ki pravi, da je razgovor trajal dve uri in da se bodo pogajanja jutri ali pojutrišnjem nadaljevala.

Nadaljevanje pogajanj pomeni samo na sebi vsekakor uspeh angleške in francoske diplomacije. Kakor zatrjujejo dobro poučeni politični krogi, so diplomatski zastopniki Francije in Anglije v Moskvi Molotovu danes predložili na novo formulirane predloge za sporazum, ki so jih sestavili na podlagi poslednjih navodil, ki jih je Strang včeraj brzojavno prejel iz Londona.

V zvezi s pogajanjmi pa sta posebnega pomena dva demantija vesti, ki so se razširile v zadnjih dneh. Prvi demanti je izdala ruska vlada. Zavrnila je vesti, po katerih naj bi bila pogajanja z Anglijo in Francijo zastala zaradi najnovejših ruske zahteve, da bi Anglija in Francija dali konkretne garancije za nedotakljivost ruskih meja in interesov tudi na Daljnem vzhodu. Te garancije naj bi bile povsem enakega značaja kakor one za zapadne ruske meje in ruske interese v Evropi. Drugi demanti, ki ga je prav tako objavil tudi moskovski tisk, je izšel iz angleškega zunanje urada. Imel je povsem podoben smisel.

Nadaljevanje pogajanj v Moskvi, o katerem so listi objavili kratka poročila že v svojih prvih popoldanskih izdajah, je napravilo na javnost najboljši vtis. Politični krogi so mnenja, da pri nadaljnjih pogajanjih ni računati z novimi resnimi ovirami. Zato je verjetno, da bo sporazum med Anglijo, Francijo in Rusijo sklenjen že prihodnji teden.

Optimizem angleških političnih krogov je potrnila tudi kratka izjava zastopnika angleške vlade na današnji seji poslanske zbornice. Izjava se je glasila v tem smislu, da se pogajanja v Moskvi nanašajo izključno na položaj v Evropi.

London, 21. junija. AA. (Reuter). Iz Moskve poročajo: Nocojšnji francosko-britanski razgovori z Molotovim v Kremliju so trajali 2 uri. Prihodnji sestanek bo jutri ali pojutrišnjem.

Obsežna pooblastila

Seedsu in Strangu
London, 21. junija. z. Z angleške strani izjavljajo, da je angleška vlada dala veleposlaniku v Moskvi in odposlanцу vlade Strangu nova navodila, ki jima omogočajo, da brez nadaljnjih konzultacij londonske vlade pospešita pogajanja in skleneta sporazum z Rusijo. Ta navodila so tako široka in elastična, da omogočajo angleškemu zastopnikom v Moskvi sprejetje vseh ruskih zahtev in predlogov po lastni presoji. Po zadnjih vesteh, ki so prišle iz Moskve v London, je prišlo pri pogajanjih, ki so bila danes popoldne v Kremliju do ugodnega preokreta in so vse težave, ki so dosedaj ovirale sklenitev sporazuma, že odstranjene, tako da računajo v londonskih krogih s tem, da bo sporazum sklenjen najkasneje v enem tednu.

Seja angleške vlade

London, 21. junija. w. Angleška vlada je imela danes svojo redno sejo, na kateri je podal zunanji minister lord Halifax podrobno poročilo o položaju na Daljnem vzhodu in je zlasti podrobno poročal o informacijah, ki jih je poslal angleški poslanik v Tokiu o svojih razgovorih z japonskim zunanjim ministrom. Ministrski svet je razpravljal tudi o pogajanjih v Moskvi in je odobril navodila, ki so bila včeraj poslana Strangu.

Izjave v spodnji zbornici

London, 21. junija. AA. (Reuter) Državni podtajnik zunanje urada Butler je izjavil v spodnji zbornici, da se sedanja britansko-francosko-sovjetska pogajanja nanašajo samo na evropske razmere, in dodal: »Kolikor nam je znano, se o razširitvi pogajanj na Daljni vzhod ni razpravljalo in tega tudi sovjetska vlada ni predlagala. V odgovoru na neko vprašanje je Butler izjavil, da je lord Halifax dobil sporočilo, da je sovjetska vlada predložila estonski in letonski vladi, da ni voljna skleniti kakavega dogovora, čigar rezultat bi bil oslabilitev suverenosti Letonske in Estonske. Eston-

ska in letonska vlada sta tudi sami izjavili, da sta odločeni popolnoma ohraniti svojo neodvisnost in nevtralnost.

London, 21. junija. AA. (Reuter) Predsedniku vlade Chamberlainu so v spodnjem domu zastavili tudi vprašanje o pogajanjih s sovjetsko Rusijo. Chamberlain je odgovoril, da nima ničesar dodati svoji izjavi, ki jo je podal o pogajanjih v ponedeljek. Nek poslanec je zatem vprašal ali bo predsednik vlade razložil sovjetski vladi da Velika Britanija predlaga popolno enakost pogojev v vzhodni in zahodni Evropi. Chamberlain je odvrnil: Da! Vedno smo vztrajali pri tem, da se našim predlogom prizna popolna enakopravnost.

Optimizem sedaj

tudi v Parizu

Pariz, 21. junija. AA. (Havas) Francoski diplomatski krogi so zelo diskretni glede pogajanj v Moskvi. Treba pa je naglasiti, da je bilo sredi opaziti v obveščenih krogih optimizem, ki ima svojo stvarno osnovo ne samo zaradi smeri, v kateri se gibajo pogajanja, temveč tudi zaradi dejstva, da se pogajanja približujejo koncu ter je predvidevati definitivne sklepe v najkrajšem roku.

Tudi francosko-turška pogajanja se bližajo koncu. Sporazum je že dosežen, ter je treba urediti samo še nekatera vprašanja, ki se nanašajo na varovanje privatnih interesov na ozemlju Sandžaka.

Ruski demanti

London, 21. junija. AA. Reuter poroča iz Moskve, da na merodajnem mestu kategorično demantirajo vesti, objavljene v tujem tisku, da sovjetska vlada vztraja na tem, da Anglija in Francija jamčita meje Sovjetske Rusije na Daljnem vzhodu in da je baje to razlog, da še ni podpisan sporazum. Agencija Tas objavlja, da so vse te vesti neosnovane in izmišljene.

Kaj pravijo v Berlinu

Berlin, 21. junija. AA. O priliki demantija agencije Tas o vprašanju garancij na Daljnem vzhodu in njegovem vplivu na pogajanja v Moskvi prinaša agencija DNB sledeči komentar:

»Kakor je znano, se pogajanja v Moskvi od petka minulega tedna niso nadaljevala,

ker bi bila, kakor je bilo večkrat javljeno, pismena formulacija angleških obveznosti na Daljnem vzhodu v primeru japonsko-ruskega spopada za Angleže tako neprijetna, da se doslej niso mogli odločiti sprejeti to rusko zahtevo. Istotako neprijetno pa je delovalo v Londonu tudi to, da sta nemški in italijanski tisk odkrila to neugodno dilemo angleške zunanje politike. Zato niso izdali lastnega demantija, ki bi bil preveč sumljiv, temveč so zahtevali od ruske agencije Tas, da ona objavi demanti, s katerim se po stari splošno znani metodi demantira to, kar se ni nikoli trdilo, samo da se prikrije točno stanje stvari. Nikoli ni noben nemški list govoril o garancijah ruskih mej na Daljnem vzhodu, temveč o dejstvu, da zahteva sovjetska vlada pismeno formulacijo angleške pomoči Rusiji v primeru spopada z Japonsko, kar nima nobene zveze z jamčenjem mej. Ti obupni poizkusi demantiranja, ki jih organizira londonska režija tiska, ne morejo niti najmanj prikriti dejstva, da so moskovska pogajanja dospela na mrtvo točko. Ta zastoj postaja z ozirom na vedno večjo napetost v Tjencinu za Anglijo in njeno zunanjo politiko vedno neprijetnejši.

Zunanjepolitični odbor francoskega parlamenta

Pariz, 21. junija. AA. (Havas). Za danes popoldne je bil sklican zunanjepolitični odbor, v katerem je zunanji minister Bonnet podal poročilo o glavnih aktualnih zunanjepolitičnih vprašanjih in to predvsem o pogajanjih z Rusijo, o položaju na Daljnem vzhodu, o Gdansk. o izvajanju sporazumov sklenjenih med španskim zunanjim ministrom Jordano in francoskim senatorjem Berardom, itd.

Chamberlain bo govoril na velikem shodu

London, 21. junija. AA. (Reuter) Predsednik vlade Chamberlain se bo v petek zvečer odpravil v južni Wales. Tam bo v soboto govoril na shodu vladnih pristavev v Cardiffu. Mislijo, da bo Chamberlain v glavnem razpravljal o notranjih vprašanjih. Na shodu pričakujejo 50.000 ljudi.

Ugoden napredek papeževega posredovanja

Varšavski nuncij pri papežu — Optimizem v Vatikanu

Rim, 21. junija. o. Davi je papež sprejel varšavskega nuncija Cortessija, ki je imel pred tem dve posvetovanji z državnim tajnikom kardinalom Maglionom. V vaticanskih krogih pripisujejo veliko važnost tem posvetovanjem, zlasti pa avdientu pri papežu, ker so v zvezi s pobudo Vatikana, da bi prišlo do pomirjenja v sedanjem mednarodnem položaju. Nunciju Cortessiju je bila poverjena zelo delikatna mislija, ki jo je ta vaticanski diplomat že delno izvršil in sicer s precejšnjim uspehom. Vatikanski krogi izražajo upanje, da se bo akutna sporna vprašanja reševala na kompromisen način. V zvezi s to akcijo bo prišel v kratkem v Rim tudi berlinski nuncij Ceretti, ki je bil že pozvan, naj pride poročat.

Novo velike prireditve v Gdanku

Berlin, 21. junija. z. Spricho odmeva, ki ga je izzval Göbbelsov govor v Gdanku v inozemstvu, je nemški tisk glede gdanske vprašanja zopet zelo rezerviran. Obširno pa razpravlja o novih incidentih na Poljskem. Prihodnji teden bodo v Gdanku zopet velike prireditve, posvečene spominu v svetovni vojni padlih vojakov, pri katerih bodo v veliki meri sodelovale nemške vojaške in polvojaške formacije.

Siegfriedova obrambna črta vojaško zasedena

London, 21. junija. o. Angleški listi poročajo danes o vojaških ukrepih na vzhodu in v zapadu Nemčije. »News Chronicle«

moglo tako povečati samozavest mladega arabskega sveta. Ker je britanska politika sedaj krenila v Palestino na pot Arabcem prijaznega kompromisa, je podoba, da gre to sodelovanje Veliki Britaniji povsem dobro v račun. Zelo je značilno, kako se v zvezi z obiskom navaja možnost, da se Egipt priključi prednjeazijskemu bloku, ki so ga s Turčijo stvorili Afganistan, Perzija in Irak. Tak priključek, ako se zares zasnuje že sedaj, bi mogel imeti že kmalu za posledico, da bi k njemu težile še druge arabske države, kar bi odpiralo še širše perspektive.

V zvezi s posetom egiptovskega zunanje ministra v Ankaru so se imele novale še druge kombinacije. Neka poročila pripovedujejo, da se bo Jahja paša po povratku preko Carigrada podal še v balkanske prestolnice, zlasti v Atene. To bi pomenilo, da hoče dati egiptovski zunanji minister svojemu potovanju še bolj sredozemski poudar

rek. Turčija, ki je član tako prednjeazijskega bloka kakor tudi balkanske zveze, je kazala vedno veliko zainteresiranost prav na balkansko stran. Ojačano njeno sodelovanje z Egiptom utegne imeti za posledico, da se tudi ta približa Balkanu, zlasti ker so mnogi njegovi interesi enaki interesom balkanskih držav.

Tudi če so pravkar naznačene kombinacije še prezgodnje in morda preširoke, je značilno, da so se postavile prav v sedanjem času. Znak so, da se v vzhodnem Sredozemlju budi nov svet, da zahteva spreminjanja se celotna situacija intenzivnejšega sodelovanja vseh prizadetih, kar približuje na videz celo tako oddaljene predele kakor sta Balkan in Egipt. Politična, kulturna in gospodarska regeneracija bližnjega Orienta, kakor se nam kaže čim dalje vidneje, je poročstvo, da ti pojavi niso morda trenutna zadeva, marveč pojav in glasnik nove dobe.

Preokret v odnosajih med Francijo in Španijo

Francija bo vrnila vladi generala Franca špansko zlato
Nevtralnost Španije v primeru vojne

Pariz, 21. junija. z. Pred nekaj dnevi se je španski poslanik v Parizu Lequerica v razgovoru z novinarji pritoževal, da Francija zavlačuje izvajanje sporazuma, ki ga je svoječasnno sklenil s francosko vlado španski delegat Jordana. Ta nenavadni način protesta v Parizu ni napravil najboljše vtisa. Z druge strani se ponovno v svo gotovostjo trdi, da bo ostala Španija v primeru kake evropske vojne nevtralna.

Zunanji minister Bonnet je imel danes ponovno daljši razgovor s španskim poslanikom, ki je pri tej priliki izjavil, da ni treba polagati prevelike važnosti na izjave, ki jih je podal v Rimu španski general Kindelan. Ta je namreč izjavil, da bosta italijansko in špansko vojno letalstvo v primeru vojne nastopala skupno in da moreta popolnoma ohromiti angleško in francosko vojno brodogradnjo na Sredozemskem morju. Španski poslanik v Parizu je izrecno naglasil, da ta izjava ne predstavlja naziranja španske vlade. Španska vlada polaga predvsem važnost na to, da pride s Francijo čim prej do sporazuma glede vseh gospodarskih in finančnih vprašanj, zlasti pa glede vrnitve zlata španske narodne banke, ki je deponirano v Franciji. Francoski poslanik v Burgozu maršal Petain je v razgovorih z Bonnetom in Da-

laderom naglasil potrebo, da se čim prej začne izvajati sporazum, ki je bil svoječasnno sklenjen z Jordano. V ostalem so v Parizu glede bodoče politike Španije popolnoma pomirjeni in prepričani, da bo Španija skušala za vsako ceno ohraniti dobre odnose s Francijo in Anglijo.

Pogoji za vrnitev španskega zlata

Pariz, 21. junija. w. V poučenih krogih zatrjujejo, da je prišlo po današnjem razgovoru zunanje ministra Bonnetu in maršala Petaina s španskim poslanikom do odločilnega preokreta v francosko-španskih odnosih. Razpravljali so o vrnitvi španskega zlata. Francija je pripravljena vrniti zlato vladi generala Franca s pogojem, da sklene pogodbo o striktni nevtralnosti Španije v primeru evropske vojne. Končno besedo v tem pogledu bo imel ministrski svet, ki je sklican za jutri k izredni seji. Pri tej priliki bo urejeno tudi vprašanje letalskega prometa v tem smislu, da bo dobila Francija zopet pravico pristanka na Balearih, zlasti v pogledu svojih zračnih zvez s prekocean-skimi kolonijami.

Angleški oboroževalni kredit za Poljsko

S krediti bo Poljska nakupila v Angliji in drugod vojne
potrebščine in stroje za lastno vojno industrijo

London, 21. junija. br. Pogajanja, ki so se pred dnevi pričela med zastopniki angleškega finančnega ministrstva in poljske delegacije pod vodstvom predsednika Poljske narodne banke polkovnika Koca, ugodno napredujejo. Kakor vse kaže bo angleška vlada zagotovila Poljski izvozni kredit v znesku več milijonov funtov. Poljska si bo s temi sredstvi nabavila v Angliji in s pristankom angleške vlade tudi v nekaterih drugih prijateljskih državah večje število letal in strojev za lastno izdelovanje letal, pa tudi drugo orožje ter stroje za izdelovanje orožja in streljiva. Danes opoldne so v finančnem ministrstvu priredili na čast poljski delegaciji svečano kosilo, ki se ga je udeležil tudi ministrski predsednik Neville Chamberlain.

London, 21. junija. AA. (Reuter) Na vprašanje o razgovorih zastopnikov generalštabov s Poljsko in Turčijo je predsednik vlade odgovoril, da ti razgovori po-

tekajo zadovoljivo, da pa ni v splošnem interesu izdajati podrobnosti.

Premestitve angleških čet v Sredozemlju

London, 21. junija. Vojno ministrstvo uradno objavlja, da bodo letos iz upravnotehničnih razlogov še meseca julija izvršene premestitve angleških čet ob Sredozemskem morju, v Indiji in na Daljnem vzhodu, ki bi se normalno morale izvršiti šele v jeseni. Uradno utemeljujejo to s tem, da bodo že pri tej priliki vključene v redno vojsko tudi čete nove narodne milice.

Sven Hedinova nesreča

Stockholm, 21. junija. AA. Znani raziskovalec in vodja nacionalno socialističnega pokreta na Švedskem Sven Hedin je dobil ob priliki avtomobilske nesreče tako hude poškodbe, da so ga morali prepeljati v bolnišnico.

Egiptsko-turška zveza

Skupna obramba skupnih interesov obeh držav

Ankara, 21. junija. br. Obisk egiptskega zunanjega ministra Jahije paše postaja, kakor kaže razvoj dogodkov, politični dogodek, ki bo odločilnega pomena za razplet situacije v Levantu. Razgovori Jahije paše in Saradzogla se razvijajo v najugodnejši atmosferi. O njih je bil danes izdan komuniké, ki ugotavlja, da sta državnik ugotovila popolno skladnost stališč obeh držav glede na nujno potrebo, da skupno branita svoje interese v vzhodnem delu sredozemskega bazena in tako v sodelovanju z Veliko Britanijo prispevata k ohranitvi miru.

Tudi turški tisk, ki posveča temu obisku izredno veliko pozornost, ugotavlja,

da je spričo stoletnega prijateljstva obeh narodov tako sodelovanje ne le stvarna potreba, nego tudi izraz prave volje obeh narodov. Dardanele in Suez so masivna vrata varnosti na Sredozemskem morju in v Levantu. Dežele, ki leže ob tem morju od Balkana do Egipta pa se presnavljajo v nepremagljive trdnjave, s katerimi bo mogoče ta vrata uspešno braniti proti vsakemu napadalcu.

Egiptski zunanji minister bo obiskal tudi Sofijo

Sofija, 21. junija. AA. Egiptski minister za zunanje zadeve bo prisel v petek iz Ankare v Sofijo, kjer bo ostal dva dni.

Agresivnost Japoncev

Položaj v mednarodnih koncesijah v Tiencinu se je sicer nekoliko omilil, vendar pa je še vedno resen

London, 21. junija. z. Še pred današnjo sejo vlade je prevladovalo v londonskih krogih splošno naziranje, da bo napetost na Daljnem vzhodu popustila. Kar se tiče položaja v Tiencinu, je angleška vlada storila vse, da bi prišlo do mirne poravnave. Toda angleški poslanik v Tokiju je po vseh svojih demarših dobil vtis, da japonska vlada popolnoma soglašala s postopanjem vojaških oblasti v Tiencinu. Položaj v mednarodnih koncesijah se je še nadalje poslabšal. Japonci so blokadno razširili s tem, da so izkrcali svoje čete v Svatovu, 260 km severovzhodno od Hongkonga. Vse to dokazuje agresivnost japonskih metod. Prvotno so v Londonu pričakovali, da bo po izkrcanju japonskih čet v Svatovu prišlo do popuščanja napetosti v Tiencinu, zgodilo pa se je baš nasprotno. Na drugi strani kaže vse na to, da je izkrcanje japonskih čet v Svatovu še bolj strnilo enotno fronto Anglije, Francije in Amerike. V Svatovu sicer ni nobenih tujih koncesij, vendar pa živi tam mnogo inozemcev, zlasti Američanov.

Sanghaj, 21. junija. br. Položaj v Tiencinu se je danes nenadoma nekoliko omilil. Japonci na mejah angleške koncesije angleških državljanov ne preiskujejo več tako brezobzirno, kakor v prvih dneh bloкаде in tudi na Pejhu ne zaustavljajo več angleških ladij, ki plujejo z morske strani ali iz notranjosti dežele v Tiencin. Na pomolih v tiencinski koncesiji so sedaj zbrane že tri angleške vojne ladje in smotijo je odplula tja še četrta velika angleška krizarka, ki ima svojo bazo v Sanghaju. Angleške oblasti v tiencinski koncesiji so medtem izdale že vse potrebne ukrepe za eventualno vojaško obrambo koncesijskega področja. Vsi angleški prostovolci so bili danes mobilizirani. Okrog sto žena in otrok je bilo odposlanih v kopalšča na morski obali.

Angleške zahteve zavrnjene

Tokio, 21. junija. AA. (Reuter): Japonska vlada je odbila zahtevo Anglije, naj se ukinejo posebni ukrepi, ki se zdaj izvajajo proti angleškim državljanom v Tiencinu, kakor tudi blokada mesta. Japonska vlada podpira v vsem stališče japonskih

vojaških oblasti v Tiencinu. Zaradi tega po pisanju japonskih listov japonska vlada ni mogla ugoditi protestu Velike Britanije.

Položaj v Tiencinu se zboljšuje

London, 21. junija. AA. (Reuter). Chamberlain je v spodnjem domu na vprašanja posameznih poslancev izjavil, da se je položaj v Tiencinu, kar se tiče prometa, znatno popravil ter Japonci niso več ustavljali ladij, ki plovejo po reki. Stališče japonske vlade glede glavnih točk še ni jasno. Angleška vlada pričakuje, da bo danes ali vsaj jutri dobila o tem nove podatke. Nekaj delavskih poslancev je vprašal, ali je imelo morda dejstvo, da japonska vlada še ni določila formulirala svojih pritožb proti Veliki Britaniji, za posledico veliko otežkočanje nadaljnjih pogajanj. Ministrski predsednik je odgovoril: Nadejamo se, da bodo Japonci formulirali svoje pritožbe. Angleški veleposlanik v Tokiju je do kraja razjasil japonski vlad, da Velika Britanija ne odobrava zapore, ter naglasil, da je nad polovico bataljona, ki tvori angleško garnizijo na severnem Kitajskem, zdaj v Tiencinu.

Vojaška posvetovanja v Singapuru

Singapur, 21. junija. AA. (Reuter). Vrhovni poveljnik francoskih čet v Indokini general Martin je prisel v spremstvu ostalih članov francoske delegacije v Singapur, kjer se bodo začeli jutri razgovori med angleškimi in francoskimi poveljniki glede vprašanj obrambe angleških in francoskih posesti na Daljnem vzhodu.

Podvojitev naporov za Čangajškov padec

Tokio, 21. junija. AA. (Havas) Zastopnik japonskega ministrstva za vojno morinarice je častnikarjem izjavil, da je poveljstvo vojne morinarice sklenilo podvojiti svoja prizadevanja za strmoglavljenje vlade maršala Čangajškega. Poveljstvo vojne morinarice je sklenilo poostriiti zaporo kitajske obale.

Japonci zasedli Svatov

V Angliji se boje, da bodo Japonci razširili blokada na vsa južnokitajska pristanišča

Tokio, 21. junija. AA. Japonski generalni štab poroča, da so se davi japonske čete izkrcale na več krajih v okolici Svatova v jugovzhodni kitajski pokrajini Kvantung. Ker ni bilo nobenega odpora, so čete zelo hitro zasedle to važno pristanišče. Svatov, ki je bil začetkom tega leta še pomembna luka, je postal po številnih zračnih napadih, ki jih je izvršila Japonska v mesecu maju, sedaj mrtvo mesto. Bogati Kitajci so zapustili mesto.

Zunanje ministrstvo izjavlja, da ima ta ukrep samo vojaški pomen in da pravice drugih držav ne bodo ogrožene. Japonska upa, da bodo zato poskrbele, da ne nastanejo nepotrebni incidenti. Glavni generalni štab sporoča, da bi lahko prišlo do blokade vse obale južne Kitajske, ker so Kanton, Amoj in Jangce velikega pomena za Čangajškaja.

V tokijskih vojaških krogih smatrajo zasedbo Svatova za zelo važno. Svatov je vodil živahno izvoziško trgovino ter je bilo to mesto po padcu Kantona najpomembnejše mesto za kitajsko zunanjo trgovino za Sanghajem in Tiencinom. Trdijo, da je šel pred nedavnim ves vojni material, namenjen v notranjost Kitajske, preko Hongkonga v Svatov in Hanoj. Prepeljali so ga s tujimi ladjami.

Hongkong, 21. junija. o. Vesti iz japonskega službenega vira o nastopu japonske vojske pri Svatovu se potrjujejo. Prvi prodor japonske vojske in vojnega brodogoja je bil izvršen včeraj popoldne nekoliko milj

daleč od mesta Svatova. Izkrcanje Japoncev je bilo izvršeno pod varstvom letal in vojnega brodogoja. Kitajci so se le malo upirali. V luki Svatova sta zasedrni dve vojni ladji in sicer po ena ameriška in angleška. V tej naselbini je največ Angležev in nato Američanov.

Istovčasno so Japonci okupirali otok Tajsu, ki je na pol pota med Amojem in Sungsujem ob obali pokrajine Fukien. Oupacju Tajsua je bila izvršena zaradi njegove strateške važnosti.

V angleških političnih krogih v Hongkongu spremljajo to novo akcijo japonske vojske s skrbjo, ker domnevajo, da bo Japonska zares izvršila popolno blokada vseh glavnih kitajskih luk. Z druge strani zatrjujejo, da se vojska maršala Čangajškega ne oskrbuje več preko teh luk, nego iz južne Kitajske s sijamske in indokinske meje. Vsekakor bo izkrcanje japonske vojske pri Svatovu še bolj poostriilo napeti položaj.

Kitajci niso presenečeni

Čungking, 21. junija. AA. (Reuter). Izkrcanje Japoncev v Svatovu je le malo presenetilo kitajske kroge, ker je stalno bombardiranje japonskih letal zadnje dni napovedovalo, da se pripravljajo podobni dogodek. Zasedba Svatova velja za potrjeno kitajskega stališča, da Japonci ne mislijo začeti večje ofenzive v notranjščini Kitajske, ampak se mislijo za zdaj omejiti na postopno zasedanje vseh važnejših kitajskih pristanišč.

Rosenberg o osnovah novih avtoritet in dolžnostih malih narodov

Lübeck, 21. junija. AA. (DNB): Na šestem zasedanju nordijske družbe v Lübecku je imel deželni vodja nacionalno socialistične stranke Rosenberg govor, v katerem je dejal, da je ves svet zajel strah, kar dokazuje, da se lomijo stare avtoritete. Svetovne demokracije so stvarno krive, da propadajo nekdanje avtoritete. Demokracije so dovele do socialnega obupa, proti svoji volji pa so dovele tudi do globlje nacionalne samozavesti poedinih narodov. Zadnje upanje in priliko, da se izvedejo ideje svetovnega miru in svetovnega gospodarstva, je nudil Versailles. Toda tam ni bilo napravljeno ničesar kulturnega in miroljubnega, temveč je bil sklenjen diktat, ki je načel nemško telo ter je prišlo do tega, da so vsi narodi izgubili vero v ideale, ki so jih nekoč branili. Veliki trenutke zgodovine je našel pigmeje. Oni, ki nosijo odgovornost za Versailles, so izkoristili Društvo narodov kot objekt lastnega imperilizma, male narode pa so

uporabili kot navadne figure v svoje svrhe.

Nove osnove za nove avtoritete predstavlja spoštovanje tujih ras in spoštovanje njim lastnih kultur. S tem nastajajo za vsako veliko silo nove dolžnosti spoštovanja krvi, kulture, tradicije ter gospodarskih in življenjskih osnov onih narodov, ki morajo živeti neposredno skupno s kako velesilo. Toda mali narodi ne smejo misliti, da lahko žalijo državne poglavarje velikih nacij, ako le ti ustvarjajo nov življenjski red. V lastnem interesu ne smejo tolerirati nobene anarhijske tiska v službi neodgovornih elementov. Dolžnost vsakega Nordijca je služiti zakonom življenjskega prostora Vzrodnega in Severnega morja. Istotako je dolžnost vsakogar pregnati spekulativne agente, ki nimajo nobenega interesa, da se ohrani red v tem življenjskem prostoru in nimajo interesa za sodelovanje z nordijskimi narodi, temveč zastopajo interese onih, ki želijo še dalje izkoriščati ves svet.

Beležke

Staroradikalni in pogajanja za sporazum

Včerajšnji »Hrvatski dnevnik« objavila izjavo člana staroradikalnega glavnega odbora, bivšega poslanca Stojana Špadijera, ki je izjavil med drugim:

»Mi ne želimo ovirati dela za rešitev hrvatskega vprašanja, ki ga vodi g. Dragiša Cvetković. Ne glede na to, da smo mi že prej delali za rešitev hrvatskega vprašanja, nima naravno glavni odbor naše stranke ničesar proti temu, če reši to vprašanje dr. Maček s sedanjo vlado hitreje in za državo koristneje. Mi vodimo načelno politiko in se bomo veselili, če bo prišlo do dobre rešitve hrvatskega vprašanja. O sporazumu, ki sta ga formulirala g. Dragiša Cvetković in dr. Maček, glavni odbor naše stranke ni zavzel nobenega dolžnega stališča, ker je smatral, da ta sporazum še ni objavljen kot definitiven.«

Sprememba

v vodstvu »Samouprave«

Kakor poročajo listi, je bil razrešen svojega položaja kot direktor službenega glasila JRZ »Samouprave« narodni poslanec Milan Stojmironović-Jovanović. Razrešitev se spravlja v zvezo s čiščenjem v JRZ. Milan Stojmironović-Jovanović je bil v dobi Stojadinovičevega režima eden najbolj navdušenih Stojadinovičevih pristaev in je kot tak postal med drugim tudi direktor agencije Avale. Po Stojadinovičevem padcu se je ločil od njega in igral še dalje vidno vlogo. Pri zadnji ekskurziji novinarjev JRZ v Nemčijo je večkrat nastopal in govoril kot njihov vodja. Ko so bili pred mesecem dni v upravni odbor agencije Avale izvoljeni sami pristaši JRZ, je bil med njimi tudi Stojmironović-Jovanović. Zaradi tega je sedaj njegova odstavitev z vodstva »Samouprave« vzbudila v beograjskih političnih krogih precejšnjo pozornost in različne komentarje.

Sokolski kroji na Češkem začasno prepovedani

Kakor poročajo češki listi, so oblasti začasno prepovedale nošnje sokolskih slavnostnih krojev v javnosti. Prepoved se utemeljuje z interesi vzdrževanja reda, velja pa za vse ozemlje češko-moravskega protektorata.

Göring o Hitlerjevih

nezmotljivosti

Maršal Herman Göring je pravkar izdal v berlinski založbi Mittler & Sohn knjigo z naslovom »Izgradnja naroda«. Knjiga nudi tudi vpogled v Göringovo osebno razmerje do Hitlerja. Göring poudarja v njej, da vlada med njim in Hitlerjem neomajno zaupanje. O kakšni medsebojni zavisti sploh ne more biti govora. »Kdor le količnik pozna razmere pri nas, ta ve, da ima vsakdo od nas natanko toliko oblasti, kolikor mu je želi dati firer. Zastojuje že sama beseda vodje in vsakdo pade, kogar hoče odstraniti.«

V knjigi Göring zelo ostro obračunava z veliko zmoto preteklega sistema, da se hoče narod sam vladati, sam voditi. Ne, narod hoče, da ga vodi. Vodstvo je popolno in brez izjem, kajti Hitler se kot vodja ne more zmotiti. O tem pravi Göring dobesedno: »Kakor je katoliški kristjan prepričan, da je papež nezmotljiv v vseh verskih in navedenih zadevah, tako izjavljamo mi narodni socialisti z enakim naglajenim prepričanjem, da je tudi za nas vodja v vseh političnih in drugih stvareh, ki se tičejo nacionalnega in socialnega interesa naroda, kratko in malo nezmotljiv.«

Nemški radio ne bo več prenašal iz cerkve

Kakor po drugih državah, so tudi oddaji ne postaje v Nemčiji mnogokrat prenašale službe božje in druge svečanosti iz katoliških in protestantskih cerkva. Propagandno ministrstvo je sedaj odredilo, naj se ti prenosi v bodoče opuste. Namesto njih bodo dajale radijske postaje ideološke govore hitlerjevskih voditeljev, resno glasbo ali pa prenašale razne hitlerjevske svečanosti. Ministrstvo utemeljuje ta svoj odlok s tehničnimi težavami, ki so združene s prenašanjem iz cerkva.

Položaj poljske narodne manjšine v Nemčiji

Zveza v Nemčiji živečih Poljakov, nemških državljanov, je poslala te dni notranjemu ministru Fricku spomenico o položaju poljske manjšine v Nemčiji. Spomenica pravi med drugim:

»Položaj Poljakov v Nemčiji postaja zopet slabši. Obračamo se na nemško vlado in ji sporočamo globoko zaskrbljenost, ki jo čutijo stariši poljskih otrok zaradi neprestano naraščajočega zapostavljanja mlade poljske generacije. Prosimo nemške oblasti, naj zaščitijo poljsko mladino pred trpljenjem, ki je v najostrejšem nasprotju z načeli narodnega socializma.«

Teden francoske

vojne mornarice

Anglija in Nemčija že leta sem posvečata posebno pozornost populariziranju svoje oborožene sile — vojske, mornarice in letalstva. Vsako leto prirejata posebne dneve in tedne, katerih namen je čim bolj seznaniti široke sloje s posameznimi vrstami orožja ter zbuditi v njih ljubezen in navdušenje za vojsko. Pri tem sta zelo širokogrudni in ni v angleških in nemških mestih nobena senzacija, če si lahko ljudje sredi ulice ogledujejo funkcioniranje strojne, topov, tankov itd.

Sedaj je pričela posnemati Anglijo in Nemčijo tudi Francija. Pretekli teden so priredili v Parizu teden aktivne letalske obrambe. Postavili so vse mogoče vrste orožja za obrambo proti letalskim napadom po pariških ulicah, prav tako kakor bi bilo v primeru vojne. Parižani so imeli priliko ob blizu opazovati funkcioniranje protiletalskih strojin, lahkih in težkih protiletalskih topov, aparatov za prisluškovanje letal, žarometov itd. Zanimanje je bilo med pariškim prebivalstvom ogromno.

Uspeh, ki ga je dosegla francoska vojska s tem prvim poskusom čim bolj neposrednega stika z ljudstvom, je bil tako velik, da se je sedaj odločilo francosko ministrstvo za vojno mornarico prirediti tudi poseben »teden vojne mornarice«. Za ta teden bo zbralo v Havru najboljši in naj-

Maršal Badoglio v Skadru

Tirana, 21. junija. AA. Maršal Badoglio se je v družbi generalov Guzzonia in Renze pripeljal z letalom v Skader. Na letališču so ga pozdravili zastopniki civilnih in vojaških oblasti, italijanski generali konzul in zastopniki skadrskih družin.

Dobra hrana — sveža pijača

Kvik

Akcija za izključitev dr. Stojadinovića iz JRZ

Kakor poroča glasilo JRZ za dravsko banovino, bo glavni odbor JRZ v najkrajšem času razpravljal o predlogu poslanskega kluba JRZ, da se izključijo iz kluba predsednik stranke dr. Milan Stojadinović in njegovi ožji prijatelji, ki so podpisali znano interpelacijo. »Slovenec« je mnenja, da glavni odbor ne bo izrekel le izključitve iz kluba, temveč tudi izključitev dr. Stojadinovića in njegovih tovarišev iz same stranke JRZ. Strankina pravila so v tem pogledu, kakor pravi »Slovenec«, popolnoma jasna: pravijo namreč, da se ima iz stranke izključiti vsak član, ki se nedostojno obnaša, ali se izneveri strankinemu programu, ali pa ne izvršuje sklepov strankinih organizacij. Dr. Stojadinović se je pregrešil »predvsem s tem, da kot predsednik stranke nikdar ni izrazil želje, da bi od predsednika vlade želel kaka pojasnila pred forumom,« temveč je »raje iskal stikov z vsemi tistimi, ki so se dvignili proti gospodu Cvetkoviću zaradi njegovega pripravljanja sporazuma s Hrvati.«

»Slovenec« ne navaja tistih, ki so se dvignili proti g. Cvetkoviću zaradi sporazuma, poudarja pa, da se je dr. Stojadinović hotel približati demokratom in jim je predlagal sodelovanje, demokrati pa so ga odbili. Dr. Stojadinović je nastopil proti predsedniku Cvetkoviću »samo zaradi tega, ker je Cvetković uspeval v tem vprašanju, na katerem si je Stojadinović zlomil vrat.« Nadalje poroča »Slovenec«, da naj-

ožji Stojadinovičev krog išče sedaj stikov s skupino staroradikalov, ki jih vodi Aca Stanojević in katere je obvestil, da namestila v narodni skupščini ustanoviti svoj poseben »narodnoradikalni poslanski klub.« Ob tej priliki objavlja »Slovenec« novo razlago, zakaj so staroradikali svoj čas zapustili JRZ. Dočim je »Slovenec« do sedaj ugotavljal, da so se gospodje Miša Trifunović, Krsta Miletić itd. razšli leta 1935 z dr. Stojadinovičem in JRZ zaradi tega, ker niso mogli vsi postati ministri, se je sedaj naknadno prepračil, da so staroradikali »zapustili JRZ samo zaradi dr. Stojadinovića, ker je svojo usodo vezal na biveše poslanca, ki so bili izvoljeni na Jevtičevi listi.«

Beograjska »Politika« objavlja nekoliko drugačna tolmačenja o Stojadinovičevih grehah. Po njenih informacijah zatrjujejo v vodstvu JRZ, da je dr. Stojadinović v zadnjem času kot predsednik stranke poskušal uvesti povsem nov red in nov politični sistem. Politična ideologija dr. Stojadinovića baje tudi ni imela nobene zveze z ideologijo JRZ, niti z narodnimi tradicijami, niti z ustavnim redom.

Kaj bo s senatorji, ki so podpisali enako interpelacijo, kakor je bila vložena v skupščini, o tem listi še ne objavljajo nobene informacije. Senatski klub JRZ se do sedaj še ni sestel in ni storil nobenega sklepa.

Ob smrti Joce Jovanovića

Pokojnikovo truplo prepeljano iz Ohrida v Beograd. Globok vtis smrti po vsej državi — Pogreb bo danes popoldne — Sožalje rodbini

Beograd, 21. junija. p. Vest o nenadni smrti voditelja zemljoradniške stranke Jovana Jovanovića je napravila po vsej državi naglajbi vtis. Vsi današnji listi so brez izjeme objavili nekrologe o velikem pokojniku. Tudi mnogo tujih listov je objavilo vest o njegovi smrti in kratke opise njegovega diplomatskega in političnega dela. Glavni odbor zemljoradniške stranke je izdal osmrtnico, ki v njej pravi, da je Joca Jovanović umrl v službi naroda.

Sožalne izraze je prejela pokojnikova rodbina v prvi vrsti iz dvora, od kraljevih namestnikov in številnih političnih voditeljev in pravokov iz vseh krajev države. Danes popoldne je bila na pokojnikovem domu velika skupina pravokov zemljoradniške stranke, ki so prišli osebno izraziti svoja čustva spričo smrti svojega voditelja.

Truplo pokojnega Jovana Jovanovića so snoci ob 20.30 z avtofurgonom odpeljali iz Ohrida v Skoplje, odkoder prispe v vlakom v Beograd to noč. V saborni cerkvi bo položen Joca Jovanović na mrtvaški oder. Že danes so cerkev odeli v črno. V cerkvi bo ostala krsta s truplom vse do pogreba.

Beograd, 21. junija. p. Truplo Joce Jovanovića je nočjo prislo v Beograd. Med potjo od Skoplja do Beograda se je na raznih postajah poslovilo od svojega voditelja mnogo zemljoradnikov iz krajev ob železnici. V Beogradu so krsto s truplom prepeljali v Saborno cerkev in jo položili na mrtvaški oder.

Vodstvo zemljoradniške stranke je nočjo objavilo, da bo pogreb jutri popoldne ob 16. izpred saborne cerkve.

Danes popoldne so bili pri rodbini pokojnega Jovana Jovanovića tudi delegati JNS, podpredsednik Jovan Banjanin, senator Ivan Pucelj in bivši ministrski predsednik Bogoljub Jevtić. V imenu stranke so rodbini izrazili sožalje. Predsednik JNS Peter Živković, ki se mu vidi v Beogradu, je poslal toplo sožalno brzojavko rodbini in vodstvu zemljoradniške stranke. Brzojavno je poleg nešteti drugih izrazil svoje sožalje tudi senator dr. Albert Kramer.

Sožalje

Nj. Vis. kneza namestnika

Beograd, 21. junija. p. Od Nj. Vis. kneza namestnika Pavla in kneginje Olge je danes rodbina pokojnega Joce Jovanovića prejela naslednje izraze sožalja: »Prosim, da sprejmete skupno za vašo rodbino izraze našega globokega sožalja spričo vaše velike boli. — Pavle, Olga.«

Izraze sožalja je sprejela rodbina tudi od kraljevih namestnikov dr. Perovića in dr. Stankovića, od predsednika vlade Cvetkovića, od predsednikov narodne skupščine in senata, od načelnika glavnega generalnega štaba generala Simovića itd.

»Hrvatski dnevnik«

o Joci Jovanoviću

Zagreb, 21. junija. o. »Hrvatski dnevnik« piše v uvodniku o smrti voditelja srbske zemljoradniške stranke Joce Jovanovića, o katerem pravi, da je umrl prej, preden se je uresničila ideja sporazuma 8. oktobra, za katerega je imel mnogo zaslug. Zdržena opozicija je izgubila enega svojih voditeljev. Tudi Aca Stanojević je zelo star in nastopa v njegovem imenu Miša Trifunović, a niti zdravje Ljube Davidovića, ki je prav tako v visokih letih, ni

modernejšie edince francoske vojne mornarice ter dovolilo ljudstvu dostop na njihove krove. Iz Pariza in drugih mest bodo vozili v Havre vsak dan številni posebni vlaki, razen tega bodo vse železnice, ki so v Franciji zasebna last, močno znižale voznino.

V časih, ki jih doživljamo, bi bilo zelo umestno, če bi mislili na slične prireditve tudi pri nas. Saj zaleže nastop enega samega bataljona naše vojske v oči našega ljudstva dostikrat mnogo več, kakor še tako dobro in rodoljubno mišljeni govori na zborovanjih in svečanostih.

najboljše. Zaradi tega prehaja vodstvo združene opozicije čim dalje bolj v roke mladih ljudi.

Dr. Maček je poslal dr. Milanu Gavriloviću naslednjo brzojavko: »Globoko potrta zaradi nenadne vesti o smrti neomajnega borca za kmetske pravice in resnično demokracijo, vas prošim, da sporočite moje globoko sočutje pokojnikovi rodbini in vsemu srbskemu narodu. — Dr. Vladko Maček.«

V imenu HSS sta odpotovala danes iz Zagreba na pogreb Joce Jovanovića dr. Sigismund Šajković in Mihovil Pavlek Mištin, kot delegata SDS pa Večeslav Vilder in Srđan Budisavljević.

Joca Jovanović

ob koroškem plebiscitu

Z Joco Jovanovićem je zopet odšel v večnost eden iz one generacije velikih srbskih politikov, ki je iz male prezirane balkanske države stvorila važen politični faktor v Evropi in sodelovala pri zgraditvi Jugoslavije. Umrl je veliki gospod v pravem pomenu besede; gospod po svojem širokem svetskem obzorju, gospod po svoji poštenosti, gospod po svojem nastopu. Joca Jovanović je bil Evropejec v pravem pomenu besede; njegova beseda je bila previdna, jasna in zanesljiva. Kakor je bil iskren in pošten sam, tako si tudi pri njem opraviš samostojno iskrenostjo.

Več včeraj smo omenili, da je imel pokojni državnik za nas Slovence velike simpatije. Bil je diskreten, molčeča priroda. Zato vedo samo oni, ki so z njim sodelovali v času koroškega plebiscita, kako smo mu Slovenci bili pri srcu. Kot naš delegat v plebiscitni komisiji je zastavljal vso svojo veliko diplomatsko spretnost za obrambo naše stvari. Zavzemal se je energično za naše pritožbe in po možnosti izvajal, da se jim je ugodilo. Kot izkušen diplomat in izvrsten psiholog je znal Jovanović zastopati našo stvar s tako lojalnostjo, obenem pa spretnostjo in odločnostjo, da je naša država v težki plebiscitni kampanji kljub neuspehu samo pridobila na ugledu. Pogumen kakor je bil, nam je hotel Koroško rešiti še v zadnjem trenutku, pa se je moral ukloniti višji sili. Joca Jovanović-Pižon zasluži, da ga ohranimo še posebej Slovenci trajno v hvalnem spominu.

Začasen trgovinski

sporazum s Slovačko

Beograd, 21. junija. p. Delegacija slovaške vlade, ki se je dva dni mudila v Beogradu, se je smotila v Bratislavo. Delegacija je z zastopniki Narodne banke in zavoda za pospeševanje zunanje trgovine dosegla začasen sporazum o ureditvi trgovinskega in finančnega prometa med Jugoslavijo in Slovačko.

Iz državne službe

Beograd, 21. junija. p. V poštini službi je bil premeščen uradnik Ervin Kolbezen iz Maribora v Šmartno ob Paki. V sočni službi je napredovala zvanica Franca Butarić pri sreskem sodišču v Kamniku za kancistinjino v 10. pol. skupini.

Neurje na Madžarskem

zahtevalo 6 žrtev

Budimpešta, 21. junija. w. Na Madžarskem so besnela danes zopet huda neurja, ki so zahtevala 6 smrtnih žrtev. Zaradi preloma oblakov so nastale velike poplave in je ponekod prekinjen tudi železniški promet. V Podkarpatski Rusiji je voda odnesla več sto metrov železniškega nasipa, zaradi česar je neki lokalni vlak skočil s tira. Strojevodja in kurjača sta se ubila, potnikom pa se k sreči ni nič zgodilo.

Vremenska napoved

Zemunska vremenska napoved: Se vedno bo delno oblačno vreme s krajevnimi nevihtami in sem pa tja nalivi.

Dunajska: Spremenljivo, deloma zelo oblačno, nagnjeno k nevihtam z deževjem, toplo.

Naši kraji in ljudje

Bratje in sestre iz Amerike — pozdravljeni!

Ljubljana, 21. junija
Množica narodnega občinstva je davi sprejela na glavnem kolodvoru prvo skupino ameriških rojakov, ki so letos prišli na obisk v domovino. Težko vzdusje, ki visi nad Evropo, sicer ni kaj prida vabljivo za dolgo pot, a hrepenenje po domači grudi je vendar večje od bojznosti pred novo vojno in tako so se rojaki odločili, da poromajo čez veliko lužo, med njimi zlasti častno število slovenskih žena in deklet. Čudovita voznja z »Normandie«, naj-

ljani stopili na domača tla. Deset izmed udeležencev pride te dni še za njimi, ker imajo avtomobile s seboj. Prijatelji in znanci so Amerikance in Amerikanke okoličili z domačim cvetjem, nageljnomo in roženkavtom, a med pozdravljanjem so se vrstili ganljivi prizori, ki so marsikomu orosili oko. Pa kako bi tudi ne, saj sta se med drugim objeli mati in hči, ki 20 let nista videli druga druge in sta se spoznali skoraj samo še po klicu srca. V imenu banske uprave je gostom izrekel toplo dobro-

nekač več svežega zraka, solnca in sproščenja. Ako z ljubeznijo do sobrata vodimo sotrpine v višavo ter jim razkažemo lep kos pisane slovenske zemlje, smo jim pomagali vsestransko kvišku. Pridite na Mrzlico — podprite našo akcijo!

Higienska razstava v Marenbergu

Marenberg, 21. junija
Higienska razstava v Marenbergu je nad vse pričakovano dobro uspela, kar je pač zasluga zaščitne sestre Angele Boškinove. Razstavo je lepo uredila v Sokolskem domu in je pri tem pokazala obilo prakse, ki si jo je pridobila v posvetovalnici za matere v Trbovljah.

Predavanja s filmi so bila dobro obiskana in je bilo od večera do večera vedno več obiskovalcev. Pri sklepnem predavanju je bilo navzočih 216 ljudi, večinoma iz preprostih slojev. Kljub stalnim nalivom je zaščitna sestra prehodila ves obširni okoliščini in obiskala predvsem hiše z dojenčki. Matere so ji bile za njene strokovne nasvete hvaležne in so pokazale, da so dovzetne kljub revščini za dobro prijateljsko besedo. Razdelila je med najpotrebnejše matere precej perila za dojenčke, daru Društva prijateljev Slovenskih gor. Neprizadevane obdaritve so bile silno vse, saj tako lepih in koristnih stvari njihovi ljubljenci niso in morda tudi ne bodo več imeli na sebi. Vsi, ki ste prisrčno obmejnimi revežem nekaj veselih dni, boste prepričani, da ste storili veliko dobro delo.

Razstava je bila v Marenbergu od 11. do 16. junija, nato je pa banovinski zdravnik poskrbel za to, da je šla za dva dni na Remšnik. Razstava in njen obisk sta pokazala, kakšno pot nam hodimo, da bo naša meja budna in da se bo zavedala, da stoji za njo slovenska javnost, ki je v teh kritičnih časih pokazala, kaj zmore ljubezen do domovine. Upamo, da uspehi predavanja ne bodo izostali. Pridite še med nas!

Mlečna akcija je bila v tem mesecu zaključena. Razdeljenih je bilo 4648 porcij (¼ litra mleka) in ravno toliko zemelj. Šolski upravitelj smatra za svojo dolžnost, da se javno zahvali vsem, ki so ga gnetno podprli. To so bili: Protituberkulozna liga din 1500, šolski odbor 1000, banska uprava 500, občina Marenberg 400, Marjan Belle 230 in dr. Winterhalter 100 din. Najlejša hvala!

Velika je Jugoslavija

Ugledna ljubljanska trdka nam je poslala pismo, ki ga je pravkar prejela iz Južne Amerike. S pismom smo prejeli naslednji dopis:

V prigibu Vam pošljemo pismiki ovitek, s katerega lahko vidite, s kakšno aeroplansko brzino je to pismo prispelo iz Buenos Airesa v Zemun in iz Zemuna v Zagreb, od tod pa slednjič na naš naslov v Ljubljani. Oba naslova — odpravnik in naslovnik — sta jasna in nedvoumna. Datum na štampiljki Buenos Aires je bil skoraj neviden in smo ga napravili vidnega na podlagi datuma na pismu, ki je bilo v kuverti. Pismo je torej bilo odposlano iz Buenos Airesa letos dne 10. junija z letalom. Prispelo je v Zemun dne 16. junija. V Zagreb 14 je prispelo še istega dne, v Zagreb 2 pa že en dan kasneje. V Ljubljano je prispelo cele tri dni pozneje, dne 20. junija 1939.

Iz Buenos Airesa v Zemun je torej potrebovalo pismo šest dni. Iz Zemuna v Ljubljano pa 4 dni. Pa naj še kdo reče, da Jugoslavija ni velika država.

Gasilsko slavlje v Gorjah pri Bledu

Dne 16. aprila 1894. leta je nastal v Spodnjih Gorjah velik požar. Goreti je začelo pri posestniku Juriju, kjer so zažgali otroci. Pogorelo je 16 hiš. Tudi cerkev sv. Ožbalta se je začela vžigati, vendar so jo rešili. Nesreča je bila toliko večja, ker je bila prej dolgotrajna suša. Škoda je bila cenjena na 30.000 kron. Na pomoč so prišle gasilske čete iz Gradu (Bleda), Radovljice, Begunj in Jesenice.

Ta strahotni požar je bil povod, da so vrli Gorjanci začeli misliti na svojo »požarno brambo«. Res so jeseni ustanovili svoje društvo, ki mu je načeloval Vinko Jan st. Da bi imeli s čim pomagati bližnjemu v nesreči, so si za začetek nabavili še istega leta veliko ročno brizgalno in tri manjše, večje množino cevi, orodja in obleke.

Društvo se je pod vodstvom svojih marljivih načelnikov močno razvijalo. Vodili so ga za Janom še gg. Vinko Černe (Mežnar), Jakob Jan (Marolt), Vinko Jan ml. in sedaj ga vodi Andrej Jakopič. Značilno je, da društvo v vseh 45 letih svojega obstoja ni imelo več kot 5 predsednikov. Tako so bili vsi navdušeni in delavni, da so jih vsi člani radi ponovno volili. Leta 1896. so sezidali lep gasilski dom. Izmed teh petih pa je samo eden umrl. Tudi od ustanovitve članov še trije živijo: Jernej Kobal, Franc Zemva in Tomaž Ambrožič. Leta 1901. si je društvo nabavilo lep prapor, ki je pa danes že star in zato so si omislili novega, ki ga bodo v nedeljo blagoslovili. Pozneje si je društvo omislilo veliko in močno motorno brizgalno. V času svojega obstoja je društvo šestkrat hitelo na pomoč v bližnje in oddaljene kraje kakor je nanesla nesreča. Leta 1908. je nastal posebno velik požar na dan sv. Petra na Bledu, kjer je pogorela vas Grad. Pohiteli so tudi radi na Bohinjsko Belo ali v Sotesko in gasili velike gozdne požare, posebno na Kočni in Stioviču. Šeasoma se je četa razvila v najmočnejšo v radovljiški župi in si je ustanovila tudi daleč naokoli znano godo na pihala, ki jo je vodil celih deset let učitelj g. France Pikelj.

Novi prapor, ki ga bo izdelala gđ. Bibi Košelnikova z Blejske Dobrave, bo lepa umetnina. Tega bo društvo 25. junija slovesno blagoslovilo in razvilo. V soboto zvečer bo priredilo društvo podoknico kumu g. Andreju Jakopiču in kumici gospe Resmanovi iz Radovljice. V nedeljo bo

društvo proslavilo svojo 45-letnico. Dopoldne bo na postaji Bled-Jezero slovesen sprejem gostov in župnih odbornikov z godbo in konjenico. Ob 10. bo sveta maša in potem ob 11. razvitej in blagoslovitev prapora. Nato pa bodo mnogi darovalci zabili v novi prapor spominske žebličke. Ko bo nato društvo odlikovalo za slušne člane, bo sledil mimohod pred novim praporom in gasilskimi predstojniki. Popoldne pa bo velika ljudska veselica v prostorih Sokolskega doma v Spodnjih Gorjah. Ta dan želimo v Gorjah pozdraviti čim več bratov gasilcev in drugega občinstva. Železniške zveze so pripravne, zato pridite v prelepe Gorje pod vnožje očaka Triglava. Na pomoč in na svide-nje!

Iv. D.

Pojasnilo o tovornem avtu v Krki

V števil. 138. »Jutra« z dne 17. 6. 1939 je bila na tretji strani pod naslovom »Tovorni avto je zgrmel v Krko« objavljena notica, v kateri se g. Vukčević, lesnemu trgovcu iz Globočic, očita neposlušnost svarilom cestnih organov, pa se mu je zaradi te neposlušnosti in kljubovalnosti zgodila huda nesreča, ki k sreči ni zahtevala človeških žrtev. Po naročilu g. Emila Vukčevića nam je g. dr. Josip Zdošek, odvetnik iz Brežic, poslal naslednje pojasnilo:

Navedena notica po krivici dolži g. Vukčevića neposlušnosti in kljubovalnosti nasproti svarilom cestnih organov, ker Vukčević sam pri dogodku sploh ni bil prisoten, pa njega in njegovega soferja tudi cestni organi niso nič opozarjali, pa zato njih opozoritev tudi ni mogel kljubovati.

Dogodek je bil v resnici namreč sledeči: V četrtek 15. 6. t. l. zvečer med 8. in 9. uro je hotel sofer g. Vukčevića odpeljati z drvnih natovorjenih avto iz Globočic skozi Kostanjevico proti Zagrebu. Ko je prišel na most čez potok Studeno pri osnovni šoli v Kostanjevici, čez katerega so malo prej vozili že drugi tovorni avtomobili, ker voda tedaj še ni segala do ceste, oziroma do mosta, pa tudi cestni organi niso nikogar opozarjali ali vožnjo zabranjevali, je zapeljal čez most tako, da je bil prvi del avta že na cestišču, ko se je popolnoma nepričakovano pod zadnjim levim kolesom avta odmaknila mostnica, ki ni bila pritrjena, pa je zaradi tega kolo zdrsnilo do polovice med mostnice in se je nato-vorjen avto le nagnil, ne da bi se bila zgodila kaka druga nesreča. Ker zaradi teme in vendarle visoke vode v potoku Studeni v noči ni bilo mogoče avta na mostu dvigniti in mostni pod kolesom naravnati, je ostal avto čez noč na mostu, drugi dan pa so ga dvignili in je odpeljal brez nadaljnjih defektov in vsake druge nesreče naložena drva proti Zagrebu.

Dogodek torej ni bil posledica kakšne neposlušnosti ali kljubovalnosti g. Vukčevića ali njegovega soferja nasproti svarilom cestnih organov, temveč le nepredviden zadržek pri vožnji čez most, kjer se je neprimerno mostnica pod kolesom avta nepričakovano odmaknila.

Smrt v Savinji

Celje, 21. junija
V ponedeljek okrog 16. se je šel 11-letni posestnikov sin Silvester Ročnik, p. d. Logarjev, s Savine pri Ljubnem, s svojima dvema sestricama kopat v Savinjo na Savinji. Skočil je v vodo, po nesrečnem naključju pa je priletel s sencem na kamen in se onесvestil ter izginil pod vodo. Njegovi sestrici sta mu takoj priskočili na pomoč in ga izvlekli iz vode, toda vsaka pomoč je bila zaman. Deček je bil že mrtev. Truplo so prenesli na dečkov dom in položili ponesrečenca danes na domačem pokopališču k počitku.

Narava za naše zdravje

Kakor v mnogih drugih državah — na Francoskem, na Nemškem, v Belgiji, Švici, Italiji, na Madžarskem in drugod, — nabira tudi naša čeda razne zdravilne rastline. K temu so začeli navajati mladino še prav posebno v letih svetovne vojne.

Mladina, ki nabira zdravilne rastline, je ves čas na svežem zraku, zaradi tega smatramo nabiranje tudi za odlično. Pri nas vodi akcijo za nabiranje zdravilnih rastlin že več let Podmladek Rdečega križa. Čisti dobiček, ki ga vrže prodaja posameznim PRK, uporablja v korist svojih siromašnih članov. Pomladki pošljejo potem iz nasolcev. Pomladki pošljejo potem iz nasolcev. Pomladki pošljejo potem iz nasolcev. Pomladki pošljejo potem iz nasolcev.

Večina nabranih zdravilnih rastlin gre v inozemstvo. Tako že naši najmlajši pomagajo pri utrjevanju naše valute in povečevanju deviz. Zdravilne rastline nabirajo lahko vseh povsod. Saj za tako delo ni potrebnih nobenih drugih pripomočkov, kakor dovolj dobre volje. Pri nas je vseh povsod dovolj zdravilnih rastlin: na travnikih, livadah, v gozdovih, v mejah, po dolinah in planinah. Zdravilne rastline z naše zemlje cenijo v inozemstvu še prav posebno. V mnogih družinah pa uporabljajo zdravilne rastline tudi za domačo lekarno. Svoje čase so naši ljudje zdravili po večini z leki, ki so jih nabrali sami. Stari ljudje so vedeli vse boljše kakor mi, za kake namene so posamezne rastline dobre.

Naj navedemo le nekaj primerov: borovnice, ki so posušene, jih skuhamo in pomagajo zoper črvesni katar (drisko). Čaj iz lipovega cvetja služi za potenje in čiščenje krvi. Tudi čaj iz bezgovega cvetja služi za potenje. Kamelice potrebujemo pri bolečinah v želodcu (prebavilih). Tavžent-rože, pravijo, pomagajo zoper tisoč bolezni. Najbolj jih potrebujemo za čiščenje krvi. Smrekovi vršički so v sirupu dobri zoper prehlad in kašelj. V knjigah o zdravilstvu pa najdemo še obilo drugih nasvetov, kako si lahko sami pripravimo zdravilne čaje. Taka sredstva niso nevarna pa po večini dobro pomagajo. Narava nam nudi obilo sredstev zoper najrazličnejše bolezni. Sila koristen in zdravilen je tudi med in to zoper prehlad kakor za pomirjenje živcev in olajšanje spanja. O zdravilnih rastlinah prinaša tudi ponedeljsko »Jutro« dobre nasvete. Prav je torej, da se naša mladina vrača k nabiranju najcenejših zdravil, ki jih nudi narava sama.

Ja, to je grapefruit! Polovica sladko — polovica kislo! Kakor grapefruit bonbon 505 s črto!

ORIGINALNA AROMA

505

ZA OKO — ČRTA ZA OKUS — AROMA

Izdeluje »UNION«, Zagreb

Kanarčki

Otroci so mi dejali: Lahko bi nam kaj povedala o kanarčkih, sedaj, ko se pripravljata na valitev in bomo kmalu videli mladice!

Dve kletki imamo, drugo ob drugi in dva kanarčka. Vrata med obema kletkama so odprta in kanarčka skačeta po mili volji, sedaj po tej kletki, sedaj po oni. Ivan opazuje njuno živahnost in veselo vzkliske: »Kakšno imenitno in veliko stanovanje imata!»

Otroci prihajajo po prstih, da bi ne motili samice, ki umetno gnezdo zmerom zopet popravlja; notranjost obdaja s slamo in ličjem. Samo oddale gledajo otroci, opazujejo in govore polglasno, vsi trije v nadi in pričakovanju, kakšni neki bodo mladici. Marija govori Evi: »Ali boš vesela, če se izvale? Jaz zelo.« Eva pravi: »Eden bo za mamo, drugi za papana, tretjega bom dala Ivanu, samica je pa tako moja. Koliko bo potem kanarčkov! Lahko jih bomo spustili in soba bo zanje ena sama velika kletka.« Tako gre ves dan, in drugi in tretji. Ko se vračajo iz šole, pridejo naravnost v sobo: »Ali samica še leži? Kdaj se bodo izvalili mladici?»

Samica si je v umetnem gnezdu lepo postlala. Izdoblja si ga je in obdala z vsem, kar so ji dali v kletko. »Naj ima veselje, pravijo otroci, da tudi sama kaj naredi!« Samček ji pri tem delu hoče pomagati, toda ne posreči se mu priti zraven, samica si lasti vso pravico. Že leži v gnezdu in od časa do časa zacvrči ter se prav udobno nametša in mahlja z repom. Ko se oglasi glasneje, prileti kanarček prav v bližino, se postavi na palico in tiho zapoje pesem, kakor da jo hoče kratkoročasti. Samica je zadovoljna in še sama zacvrči. Ko odpira ključek ji kanarček prinaša hrano.

Potem se odmakne v kot in pripoveduje otrokom:

»Pri nas v Tivoliju in drugod po velikih in manjših vrtovih lahko opazujete, kako skačejo po grmovju in drevju pisani črnkavci, lisaste rumeno-zelene sinice in črni kosi. Skrivajo se med zelenjem ali sede na vejah, kjer jih zgoda jutraj ali pa proti večeru slišite kako vsak po svoje pesem, saj jih po petju ločimo, če jih včasih tudi ne opazimo. Ravno tako se je godilo nekoč predniku naših kanarčkov, njegovemu divjemu sorodniku, ki še danes tako prosto in svobodno živi daleč od nas, tam na Kanarskih otokih, na zapadu severne Afrike. Pravijo, da je tam vedno kakor spomladi in na teh otokih je prava domovina divjega kanarčka. V njegovi domovini je veliko smokev in pomaranč, akacij in kostanjev, tudi robide in šipki se razpletajo; ne manjka kaktusov in agav, ki jih poznate, ker jih radi goje pri nas, samo da so tam mnogo večji. Tako ima na pr. agava liste velike kakor meč, obrobline z bodicami. Tudi drevesa banan, dateljnove in roževce so tam, ki jih vi poznate samo po sadežih. Divjega kanarčka je najti tudi v vinogradih med trto in drugim sadnim drevjem. Vidite, tako pisana in različna je njegova domovina. Kakor so naši črnkavci, sinice in kosi vajeni mesta in vrtov, tako tudi divji kanarčki. Pojo ravno tako lepo kakor naši, a v naravi zveni njihov glas še čisteje, saj jih ne oklepajo ozke kletke.

Divji kanarček se nekoliko razlikuje od domačega, manjši je, barva perja mu je na hrbtu rumeno-zelena, posamezna peresa pa nosijo majhno črno liso in so na robu sivkaste barve.

Divja kanarčka začne valiti nekoliko prej kot naš udomačen. Naredi si gnezdo na kakem drevesu, ki ima dosti zelenja in ki zgoda pože ne liste. V gnezdu je najti 4-5 jajc, ki so zelenkaste barve z rjavkastimi lisami, podobna so torej onim domačega. Samica vali 13 dni. Ko se mladici izvalijo, ostanejo v gnezdu tako dolgo, da so pokriti s perjem. Oba stara jih pitata, posebno samec jih nekaj časa zelo skrbno krmi s hrano iz golše.

Glade kanarček lovijo ravno tako kakor druge ptice s pastmi in mrežami. Prodajajo jih za drag denar. V Evropo so jih zanesli pred nekaj sto leti, najprej v Španijo, potem so se razširili po Italiji in nazadnje po vsej Evropi, kjer danes poznamo več pasem, celo takih, ki imajo na glavi čopke perja. Posebno znani so holandski, angleški in nemški kanarčki. Angleži si ne prizadevajo samo tega, da bi vzgojili med njimi dobre pevce, ampak hočejo dobiti tudi lepe barve.

Kjer jih gojimo v sobah, moramo paziti, da imajo vedno sveže vode za pitje in kopanje ter rečni pesek in snažno kletko pa zdravo hrano. Prijajo jim drobna semena solate, maka, prosa in raznih križnic. Prav radi jedo mehke in sočnate sadeže, predvsem smokve.

Lili Merčun.

Norveški kanarčki z avbiscus

večjim parnikom sveta, zanimivosti, ki so si jih mimogrede ogledali v Parizu, in ne nazadnje ljubeznivo ravnanje naših obmejnih oblastev, povrh vsega pa še nadvse prišrčen sprejem v naši beli Ljubljani — vse to je razpršilo neprijetna pričakovanja, da bodo brez dvoma še radi prihajali k nam.

Pod vodstvom znanega organizatorja potovanja Avgusta Kolandra se je 28 naših rojakov iz Clevelanda dne 14. t. m. v New Yorku vkrcalo na »Normandie«, malo po 9.30 — jeseniški brzec je imel skoraj pol ure zamude — pa so čili in vedri v Ljub-

došlico ravnatelj izseljenskega urada Fink, zastopnik mestne občine in župana dr. Brilej in zastopnik Rafaelove družbe. Prisotni pa so bili tudi zastopniki Narodnega izseljenskega odbora in direktor Putnika dr. Žižek.

Za pozdrave se je zahvalila Mary Maršičeva, mlada Sodražičanka iz Clevelanda. Po oficelnem pozdravu je tukajšnje zastopstvo Francoske linije v lepem novem salonu kolodvorske restavracije postreglo rojakom s skrbno pripravljeno malico. Našim Amerikancem in Amerikankam želimo v domovini najlepše dni.

Radovljiško graščino popravljajo

Opomba k obnavljanju in varovanju starinskih zgradb

Radovljica, 16. junija
Medtem ko domačini, ki so zrasi na Gorenjskem med starinskimi stavbami, niti ne opazijo lepote in posebnosti in starih častitljivih zgradbah, pa marsikak tujec obstoji in se čudi, kaj vse so znali stari mojstri in kako velika je bila požrtvovalnost lastnikov, odnosno tistih, za čijih denar so se zgradile lepe, zanimive stavbe. Če človek primerja tiste stare lepe stavbe s tem, kar se gradi danes pri nas na Gorenjskem (z malimi izjemami) se mora vprašati, kaj je krivo tega nazadovanja?

Skoraj bi se dalo trditi, da je najlepša zgradba v radovljiškem srezu radovljiška graščina, ki so jo bili dali izgraditi okoli leta 1300. grofi Ortenburgi in je prišla kasneje v last celjskih grofov. Kakor bi se dalo sklepati iz raznih okraskov, reliefov in sliknega, je bila graščina že večkrat obnovljena, toda vedno od pravih mojstrov umetnikov.

Nekaj posebnega na graščini so štukaturni okraski, obrabi nekdanjih lasnikov velikega poslopja. Napravili so jih umetniki iz Italije. Isti možje so brčias v šestnajstem stoletju okrasili z reliefi tudi staro Kapusovo hišo v Kamni gorici, le s to razliko, da so okraski na Kapusovi hiši slike iz zgodovine kakor: Diana z Amorjem, Arion in Palas Athene, Gladiator, Diana v kopeli in pa Bakhus. Vse slike na radovljiški graščini in na Kapusovi hiši so izdelane zelo natančno.

Notranjščina radovljiške graščine je bila zadnjič obnovljena nekaj let pred svetovno vojno in je primerna. Zdaj pa so to prekrasno zgodovinsko stavbo pričeli popravljati od znotraj. Radovljičani postajajo pred staro častito matrono in občudujejo in se veselo, ko jo zidariji oblačijo v novo obleko — sedanjeja časa. Nekaterim ljudem so namreč zelo všeč take nošnje, samo da so nove in še posebno če so malo nafrtavčkane. »Ali ne bo lepo?« je vradodščena vzkliskala radovljiška meščanka nasproti okolčanu, ki se je čutil, kako se

more prepustiti restavriranje reliefov zidarjem. Okraske so pobelili z apnom, pač tako, kakor se beli kuhinja.

Ubogi umetnik, ki je pred stoletji snoval in študiral, kako bo čim bolj živo prikazal zamišljene osebe. Ali se ne obrača v grobu, ko občuti, kako maže zidarski čopič po tistih finih potezah, ki jih je bil oblikoval mož lepih čustev na veličastni zgradbi, sredi nekoč tako ponosnega radovljiškega trga? Zidar ni kriv, saj on ni umetnik, on je le zidar. Zakaj ne pokličejo ljudi, ki so izveščani v tej stroki? Oskrbnik tudi ni kriv, on pozna pač smreke. Gospodar graščine, ki ni naš državljan in se rad zadržuje v starem mestu lepih umetnosti, v starodavnem Rimu, pa bi lahko pustil nepokvarjeno vsaj to, kar so nam ustvarili stari mojstri pred stoletji.

Vsi obrabi so zamazani z apnom. le pri grudih so se potrudili, da se vidijo kakor debele pomaranče. Oči kipov so slepe, usta pa predstavljajo na pol zamazane luknjice. Neprimerna so tudi okna na graščini. Trdijo, da so vprašali za svet strokovnjaka, arhitekta iz Ljubljane. Morda je to res. Ali dvomljivo je, če je arhitekt tudi videl delo? Kako pa stavbeniki in tudi arhitekti upoštevajo pokrajino, v kateri stoji veliko domačih, tipičnih slovenskih zgradb. Na najbolj vidno mesto v omejenih dolini je postavil neki ljubljanski arhitekt ozko, velikemu kozolcu podobno zgradbo z ravno streho, tako, kakršno vidimo v sončini Italiji. Kakor bi se dalo sklepati iz zunanosti zgradbe, je to poslopje, nazvano vila, tudi v notranjščini zelo neprimerno, kajti same verande in hodniki gotovo niso posebno prikladni za podeželsko stanovanje, toda konec koncev briga to le gospodarja. Vse drugače pa je z zunanostjo. Hiša je gospodarska, toda priroda, ki jo hiša kvari s svojo neprimerno obliko, je last vseh domačinov in tudi onih, ki pridejo k nam iz daljnih krajev uživati prirodne lepote. Prav zaradi tega je tudi kritika upravičena.

Če zadenete jasen dan, se gotovo še povrne!

SPD v Trbovljah skrbno neguje svoj domek na Mrzlici. To in ono je že dogradila, preuredila in popravila. Celo vodovod je oskrbela z velikimi denarnimi žrtvami, ker žal ni v bližini studenčka. Sedaj se črpa voda s pomočjo bencinskega motorja v rezervoar nad domom, čeprav znaša višina razlika blizu 200 metrov! Tekom let pa se je pokazala nujna potreba, da se postojanka razširi. Marsikdaj smo v skrbih, kam z vso pisano družbo planincev in izletnikov, ko je pa stehica tako majhna! Trdni so bili sklepi, da jo razriniemo, pa se je naš modri blagajnik poprosil za usedom in gladko izpodbil vroče želje za ugotovitvijo: kasa je suha! Razmeroma maloštevilno članstvo (še daleč ni dvesto) s skromno članarino ne dopušča večjih akcij. Oni dan je zaskrbljenostjo ugotovil oskrbnik, da streha počesa na več krajih in ne bo mnogo zalegla krparija. Do jeseni mora dobiti dom novo kapo!

Na Kumu smo letos prevzeli postojanko v svojo oskrbo. Zopet bo treba nujnih investicij. Kje dobiti denar? Pa smo se oprijeli resne bilke. Poizkusili bomo z brezobrestnim posojilom — ali vsaj nizkobrestnim. Te dni bodo prejeli imovitejši člani in bližnji planinski prijatelji toplja vabila z vročo prošnjo. Ne vrzite pisma v koš, ampak pazljivo prečitajte nujno prošnjo, pa velikušno podprite naša prizadevanja! Z vašo pomočjo bomo dvignili posej prelepe hribovite okolice črnih revirjev, kar je pravo kulturno poslanstvo za naše kraje. Pomislite samo na ubogo rudarsko rajo, ki iz dneva v dan raje pod zemljo in si privoščijo lahko le ob nedeljah

Prošnja trboveljskih planincev

Dom SPD na Mrzlici je treba povečati

Podružnica SPD v Trbovljah je zgradila v letu 1931. svoj domek na najpriljubljenejšem vrhu hribovite okolice t. j. na Mrzlici (1119 m). Z veliko požrtvovalnostjo in silno vmeno se je odbor lotil dela takoj po ustanovitvi planinske bratovščine v črni emeritvi — in v treh letih je stala koča že odprta vsem planincem in izletnikom. Ne zamerite nam, da smo po izletniški nadebi nekam visokoletne ime »Dome«, čeprav je le lična planinska koča. Vidite, takole so to stvar tolmачili domači planinci: Ako je prejšnja stavba (zgrajena leta 1899. v bližini sedanje) nosila ime »Hausebnichlerjeva koča«, potem zasluži nova zgradba po svojem obsegu in komfortu — vsekakor višji naziv.

Sploh pa je za domačo planinsko gardo to res — pravi dom. Naj vam še na kratko predstavimo naš trboveljski Triglav. V zasavskem hribovju stoji na levem bregu Save med savsko tesnijo in ponosno Savinjsko dolino. Na nasprotnem bregu Save ga pozdravlja plečati Kum (1219 m) najvišji dolenski očiak. V isti hriboviti rajdi pa se vlečejo vrhovi tam od Kresnice do Celjske kotline. Kromo nosi Mrzlica. Najbližji dostop je s postaje Trbovlje ali Hrastnika. V 2 in pol ure si zložno gori. Do podnožja pa te potegneta avtobusi, ki vozijo itak od vsakega vlaka. Pota so lepo markirana in ne zgrehši izlepa. Z vrha po mahneš čez smohor v Laško, po grebenih na Sv. Planino, v št. Pavel pri Preboldu ali čez Grize v Zalec. Razgled je za teh 1100 m res veličasten; sto vrhov se vrsti pred teboj od Triglava, preko Savinjskih planin, Obirja, Pece, Plešivca, Dončke gore, Lisce in Gorjancev — tja noter do ljubljanske kotline. Pa kaj bi vam te razlagel, pridite enkrat pogledati!

Davnina v Prekmurju

Čudne prigode s čarovnicami

Slovensko ljudstvo si razlaga moč čarovnic tako: Čarovnice so bile že pred Kristusom. Ko je Mojzes spremenil pred faraonom palico v kačo in to zopet nazaj v palico, je rekel faraon: »Ta znamo tudi mi!« Poklical je čarovnico in ta je res spremenila palico v kačo, a spremeniti kačo zopet nazaj v palico ni znala. Kristus sam pa je bil na čarovnice hud, češ, da ga je čarovnica »prikrila«. V Prekmurju je vsako čarovnik ali čarovnica, ki ima na desni roki upognjen sredinec. Čarovnice si najraje določijo kot kraj za svoje zbirališče, križpotje.

Neki fant je zašel na tako križpotje, kjer so plesale čarovnice. Ponudile so mu pogosto. Ko jo je vzel v roke, se mu je spremenila v konjske fige. Vendar pa ne moreš čarovnic opazovati pri njihovem plesu, kadar bi sam hotel. Zato si moraš oskrbeti leskovo šibo, narediti iz nje obroč, ga položiti, kadar prvič pozovni k polnočnici, na križpoti in stopiti vanj. Kdor naredi tako, se mu prikažejo čarovnice kot stare babe z velikimi rilci. Nerodno je vsakakor, če človek nevede križa pot čarovnicam. To se je pripetilo Prekmurcu, ki se je vračal iz sejma. Ko je stopil na križpot, so ga prijele čarovnice in se zadržale nad njim: »Zakaj si nam stopil v skledo in jo zlomil?« Plačamo ti za to! Siromaka so nosile potem na metli po križpotih in travnikih in ga šele spustile, ko so mu zlomile roko. In še so mu zabičale, da mu bo gorje, če jih izda. Vse so bile iz njegove vasi, pa je možal kakor grob. Drugi, ki je čarovnicam prav tako stopil v skledo, in so se nad njim maščevali kakor pri prvem, pa se je doma norčeval iz njih. Ko je drugi zopet po nesreči prišel na čarovniško skledo, pa je bilo jo. Sedaj so delale z njim tako grdo, da je zgubil zavest in se je zbudil šele na slemenu župnikovega hleva; pod seboj pa je imel za stolček korenino kore. Čarovnice imajo tudi veliko moč za živo mejo. Na takem kraju so nekoč ujele konjskega pastirja s konji vred. Vso noč ga niso pustile z mesta in je mogel šele od svitu s konji domov. To se mu je pripetilo vsakokrat, kadar se je zakasnil in ni odgnal konje še pred mrakom mimo te žive meje. Tudi starčka, ki se je vračal pozno na noč iz vinograde, so ujele za to živo mejo. Dve čarovnici sta ga posadili za pogrbeno mizo, ki se je kar šibila od izbranih jedi, ki jim še imena ni vedel. Mož je mislil iti potem, ko se je pošteno nasitil, domov, pa je bil priklenjen k mizi. Šele ob svitu so zginile čarovnice z mizo vred. V Prekmurju pa se zbirajo čarovnice tudi pod mostovi. Vabile so nekega klavca, ki je šel na noč v sosedno vas po poslih. Ko je prišel do mostu, ga je neko poklical: »Pojdi sem, pojdi sem, videl boš čudo!« Mož se je spomnil svarila svoje žene, ki mu je branila v noči pot preko čarovniškega mostu, in se zaradi tega tudi tretjemu klicu ni odzval, da bi stopil raz mosta. Ko je imel most že za seboj, je slišal še mrmljanje: »Srečen si, da nisi stopil k nam!«

Kmet iz Boginje je imel dve hčeri. Ko jima je zapisoval posvetbo, sta zini, da bo vse takoj »pod njima«. Iz teh besed je kmet spoznal, da sta hčerki zašli med čarovnice in je izročitev posvetbe zavlekel. Ko je šel nekoč preko mostu, sta ga obleteli dve gosi, ga potegnili v vodo, ga vo-

Nadaljevanje zbirke, ki smo jo objavili pod tem imenom v nedeljskem Jutru; tiskarski škrt je zmešal imena pri navedbi virov, prav je: Berta Pikuš, S. Dobernik, A. Savli, Bela Horvat in I. Kokoli.

zili po vodi in izpraševali: »Oče, daš posvetbo, oče daš posvetbo?« Ni mu preostalo drugega kakor privoliti: »Naj bo, dal bom!« Kmalu po tem dogodku je umrl. Še večjo smolo pa je imel mlad fant, ki si je izbral lepo zaročenko. Fant je imel mlin in se je večkrat shajal s svojo zaročenko ob vodi. Ko ga je nekoč spremljala od vsovanja v družbi njenih dveh prijateljic, je videl, potem ko se je od njih že poslovil in pogledal še enkrat za njimi, da so odletele v podobi treh ptic. Hotel je zaroko razdreti, dekle pa ni hotelo o tem ničesar vedeti. Zanesle so ga preko Mure in ga tam tako dolgo gnjavile, da jim je obljubil, da bo zaročenko kljub vsemu vzel.

V Prekmurju lovec, ki ustreli kako ptico, nikoli ne ve, če ni ustreli čarovnice. Neki lovec je ustreli po deveturi uri zvečer vrano, zadel jo je v perut. Padla je, a bila je še živa in lovec jo je prišedši domov, zaprl v kletko. Zjutraj ni bilo vrane nikjer, kletka pa je bila zaprta. Naslednji večer je šel s tovarišem mimo onega kraja, kjer je bil snoci ustreli vrano. Pred njim se je pokazala grbasta žena in ga vprašala: »Ali nista tukaj našla neke vrane?« — »Niti videla je nisva«, se je zlagal lovec. V tem trenutku pa je že pričela pred njiju obstreljena vrana in grbava jo je udarila s palčico. Lovca in spremljevalca pa je takoj obkolil roj čarovnic, ki so ju vlačile po zraku in ju izpustile šele proti jutru vsa potlačena.

Zalik Štefana pa je zajelo kar dvanajst gosi, čarovnic, ki so ga vlekile iz Gornje Bistrice do Žižkov. Drugega lovca bi živ krst s parom volov ne spravil zvečer iz hiše. Vzrok je bil ta, da je nekoč ob luninem svitu ustreli divjo raco, zadel jo je v perut, videl je, kako je padala, a kljub vsemu je ni mogel izslediti. Podal se je drugega jutra na ta kraj, da bi našel plen. Predenj pa je stopila čarovnica in ga nahlula: »Zakaj si me snoci obstrelil v roko, da je še premakniti ne morem?« Zapretila mu je s maščevanjem in moč je že vedel, da je bolje zanj, če ostane v noči lepo doma.

Sicer pa imajo čarovnice največ moči do ljudi v kvatnih petkih in sobotah, na veliki četrtek, v Prekmurju pa zlasti pred sv. Jurijem. V teh časih mora biti vsakdo zelo previden, da ga ne dobe v pest, saj se jih še braniti ne sme, da ni po njem. Neki fant je zamahnil po čarovnici, ta ga je pa osvrnila s šibo in ga spremenila v želvo; še drugega dne je bila na kraju, kjer je zadel fanta nesreča, želva in poleg nje metla. Nekoč je bil tako pameten, da je pobral metlo, udaril z njo želvo in ta se je spet spremenila v fanta.

Neki kmet je tudi šele ob nesreči spoznal, da ima čarovnico za ženo. Zgubil se mu je otrok, kmet je robantil nad ženo, da je premalo pazilva, ta pa se je vsedla na metlo, udarila trikrat z ročajem ob tla in že se je dvignila v višave, rekoč možu, da bo od tam laže videla, kje je otrok. Mož je tik pred svinjakom obstrel nad početjem svoje žene. Ko je pogledal okoli sebe, je videl, da moli svinji iz rilca otroška noga. Izgovoril je nekaj čarovniških besed, ki jih je ujel od žene, ko je ta govorila v spanju, in svinja je izbljuvala otroka čilega in zdravega. Nekateri so videli čarovnice, ki so zapuščale na metlah svoje domove, ko so vihtele v rokah svetilko.

Neka čarovnica je priznala svoj greh župniku pri spovedi. Ta ni prejel odjenja, preden mu tudi ni pokazala, kako čar.

Namazala se je pod pazduho z mastjo in rekla: »Ern, brn, obri trnja, obri gležnja!« No, tudi duhovni gospod je naredil tako, le da je nekoliko zamešal besedilo. Rekel je: »Vse po trnji, vse po gležnju!« Letela sta, čarovnica nad trnjem, duhovnik po trnju, in priletela v čarovniški grad. Med čarovnicami pa je bil sam vrh in je zahteval od župnika, da se podpiše s svojo krvjo v knjigo. Ubogal je, toda pod svoj podpis je še dostavil sveto besedo. Takoj je vse izginilo, župniku je ostala le še knjiga v rokah, nad katero je imel tudi svoje dopodnje. Zažgal jo je in s tem rešil vse čarovnice pekla.

Druge tri čarovnice pa so po nesreči utonile v Blatnem jezeru. To je bilo takole:

Na gostiji v Grčavi so bile tri kuharice, ki jih je bila povabila čarovnica Zofka v svojo zidnico. Pri kuhi so se dolgočale, dali so jim vina prav pičlo. Pa so se domnile, da bi šle za izpremembo k Zofki na obisk in se povesile v njeni zidnici. Pripravile so si v ta namen sod. Pozvač pa je slišal pomenek kuharic in zlezal skrivaj v sod. Prva od kuharic je sedla na sprednji konec, druga na zadnji, tretja pa v sredino sode, ga namazala s pasjo mastjo in rekla: »Hi, konjiček, na Šakovo gorle!« Besedam je sledil pouk in sod je izginil z dvorišča. Čarovnica Zofka, ki je svoje goste že čakala na pragu, jih je peljala v klet in jih prav obilno zalivala s pičlo. Po polnoči so se pripravile k povratku, bile so pijane in zapovedale napadno smer; spustile so se nad Blatni jezero in utonile, le pozvač se je rešil.

Zaradi poskusne čarovnije jo je skupil tudi neki berač. Prenočeval je pri čarovnicah in se delal, kakor da že trdno spi. Čarovnice so se namazale z mastjo pod pazduho in kolenom in reklo: »Ern, brn, tja v polno klet!« Berač pa je brž porabil tudi to mast in ponovil: »Ern, brn, tja v grahov grm!« Priletel je v koruzo, kjer je bilo mnogo graha. Bil je odprte glave in

zopet zini: »Ern, brn, tja za onim!« Priletel je potem k čarovnicam v klet in tam z njimi pil in plesal vso noč. Pred zoro pa so čarovnice izginile, njega pa je gospodar zasačil v kleti in vzel od njega nemilo plačilo za popito vino.

Čarovnice so kmetu najbolj škodljive s tem, da mu krajejo mleko. Čarovnice si pomnože svojo mlečno zalogo na račun sosedov tako, da dajo tujim kravam piti začarano vodo. Še izdatneje pa pridejo do tujega mleka s tem, da vzamejo tujim kravam mlečnost ali jih pa po zvijači same molzejo. Najlažje si tuje mleko prisvoje tako: v večernem mraku pred sv. Jurijem si naberejo mlade trave iz devetih mej in jo pokladajo svojim kravam ob zori na Jurjevo kot prvo hrano. Če sosedje zasačijo tega dne tatu, je joj, ker vedo, da bo tatvina škodovala mlečnosti njihovih krav.

Čarovnice imajo še polno drugih prilik za odvzem mleka. Če gospodar vzame kravi ob prvem teletenju prezgodaj mleko, jo more hoditi sesat čarovnica v podobi goloba. Čarovnica more kravi odvzeti mleko tudi s tem, da jo pogladi po hrbtu, ali pa da skrije na prav vidnem mestu tuje hiše dolgo lojeno svečo. Ko najdeš to svečo, in najti jo boš moral, ker ti jo že tako nastavi, ti tvoje krave ne bodo dale več mleka. V Hotizi je kmet presenetil čarovnico pri molži svoje krave in jo je obdelal kar z vilami, da je imela zadosti. Druga čarovnica se je ognila z belim prtom, sedla na brezovo metlo in trikrat obkrožila vas. Po vsakem takem letu je bila živina v vasi za nekaj dni brez mleka, svinje so hirale in konji so bili brez moči. Druga čarovnica je spet odvzela sosedu vsako noč v hlevu krave, te so izgubljale mleko, ker je čarovnica napeljala vrvi v svoj hlev in po njej odvajala vso mleko k sebi.

Resda ubog je prekmurski kmet, treba mu bo priti na pomoč!

V. M.

Že 20.000 ljudi na Prekmurskem tednu

Murska Sobota, 21. junija
Jasno sonce je spet posvetilo nad Prekmurskim tednom. Po nedeljskem in ponedeljskem dežju se je v terek razvedrilo in omogočilo obiskovalcem z dežele večji poset te lepe gospodarske in kulturne razstave. Skozi vrata razstavišča na Prekmurskem tednu je šlo v štirih dneh že nad 20.000 obiskovalcev. V soboto in nedeljo so večino tvorili gosti, ki so prihili na sokolski nastop, zdaj pa počasi prihaja tudi prekmursko podeželje, ki je v začetku morda z nezaupanjem gledalo na prireditve. Obiskovalci pa so najboljše reklama za Prekmurski teden, saj prireditve v tako velikem obsegu in tako dovršeni ureditvi ni nihče pričakoval, zato pa je vsak prijetno iznenaden.

Kakor smo poročali, obsega gospodarski del razstave velik paviljon s 135 oddelki, v katerih je razstavilo 84 razstavljalcev. Od teh je 27 domačih tvrdki iz Prekmurja in iz bližnjega ljutomerskega sreza. Koj ob vhodu v paviljon so se predstavili domači krojači s krasnimi modnimi izdelki. Gotove moške in damske obleke so razstavili Karl Kukul, Evgen Kuštor, Alojz Nemec in Drago Šifart, ki je prejel že na razstavah v Nici in Bologni odlikovanja za svoje izdelke. Krojačica Katarina Simon, čevljar Jože Lončar in klobučar Jurij Lukič so dali iz svojih delavnic na vpogled nekaj prvovrstnih izdelkov, ki vzbujajo zaslužen pozornost in bodo brez dvoma pomnožili število stalnih naročnikov. Gustav Dittrich je razstavil pločevinasto in lakirano sobo lastnega izdelka, ki se razpošilja po vsej državi in slovi zaradi svoje vrstne izdelave in solidnosti. Novost na razstavi so elektroavtomatne črpalka »Muras«, ki jih je razstavil Edvard Dittrich. V Prekmurju so navezani ljudje povsod samo na talno vodo iz globokih vodnjakov. Dittrichova črpalka je po mnogih preizkušnjah sestavljena na podlagi ekonomične izrabe energije in se odličnih uvoženih izdelkov razlikuje po odpornosti in izbiri boljšega materiala, iz katerega je sestavljena ter je kljub temu za tretjino cenejša. Za 2000 litrov vode, ki jo lahko črpa iz poljubne globine, porabi 1 kilovat struje. Največji model stane 3600 din, manjši pa sorazmerno manj. Nadalje so se razstavili trgovci iz Murske Sobote L. Frim, Franc Čeh, Janez Nemec, Ernest Štivan, podružnica »Batec«, Ivan Šega, Franjo Dittrich, Alojz Rituper in Mestno električno podjetje. Renomirana soboška tovarna perila Ludvik Šifart je razstavila svoje izdelke, ki jih razpošilja v malone vse večje trgovine po Sloveniji in tudi po ostali državi. Karl Nemec iz Štrigove je razstavil brzoparilne lonce in kotle za žganjkuhno lastnega izdelka. Lepo se je uveljavila posebno v obeh deželnih dneh tovarna dežnikov iz Dolnje Lendave, ki razstavlja nekatere nove oblike zložitljivih dežnikov.

Samo po sebi se razume, da sta obe znani Slatini, ki sta komaj 12 km od Murske Sobote, Radenska in Petanjska slatina, okusno okrasili in uredili svoje oddelke za učinkovito propagando.

Tovarna mesnih izdelkov Josipa Benka je postavila na razstavišču lasten paviljon, pred katerim je stalna gneča, ki dokazuje, da ljudje ne obdčujejo samo njenih izdelkov, ampak jih tudi s pridom pokušajo. Puconska opekarna je vzbudila precejšnjo pozornost z lepo zgrajenimi modeli hiš in streh, ki kažejo mnogovrstnost in lepo obliko njenih izdelkov.

Tudi v terek je posetilo Prekmurski teden veliko število okoliških šol s skupno 1000 učenci. Mladina prinese vsak dan mnogo živahnosti in dobre volje, ki se posebno odraža na veseljem prostoru, kjer se vrtiljaki.

Za četrtek se obeta velik poset z ljutomerske strani. Prišli bodo namreč obiskovalci, ki bodo zvečer obiskali vselejsem predstavo ljubljanske drame, ki bo v Sokolskem domu vpriporila Sominovo dramo »Atentat«. V soboto zvečer bo na grajskem dvorišču soboška kulturna prireditev z velikim pevskim koncertom novoslovanega pevskega zbora, zatem pa družabni večer bivših prekmurskih uradnikov. Prekmurski teden bo zaključil velik aeromiting, ki bo v nedeljo popoldne.

Ost, mala matura in Arhimed II.

Zdaj je tisti čas, ko hodi po naših ulicah obilo modrih glav, ki se v svojem resnostjo ukvarjajo z najrazličnejšo učenostjo. Ta učenost ima različna imena in se zove včasih slovenščina, včasih zgodovina, nato spet francoščina in naposled matematika. Vse skupaj se pa kliče za malo maturo. — Tudi pri naši hiši imamo takega majhnega učenjaka. Ta učenjak prav za prav ni niti majhen, ker je večji od mene, tudi učenjak ni, kvečjemu učenjakinja. Ta poslednja trditve je pa silno problematična in veruje vanjo samo Jaka. — Jaka je pa prijatelj učenjakinje in dakelj. — Tako je torej situacija. —

Še pred »situacijoj« je bila neka zadeva in se je imenovala popravi izpit iz matematike. Brez takega popravnega izpita te pekleniški profesorji sploh ne spuste pred komisijo, ki suče Malo maturo. Da, tako je ta reč. —

Seveda: matematika! Ost si je prislužil v svojem življenju marsikakšno ostrogo, to je res! Ampak glede matematike si ne prisrjava pravnobnih podvigov in zaslug. S težavo se je priril preko Pitagorovih lepih stavkov, do kozinusov in tangensov, celo v analitični geometriji je veslal

s čudovito spretnostjo preko sferične trigonometrije do verjetnostnih računov. . . Ampak! Profesorji matematike so melanholično zmajevali z glavami nad matematičnimi talenti viteza Osta. . . Ni bil ne Vega, ne Ludolf in njegovo znanje bi se lahko označilo z inicialkami njegovega imena 0.6. . .

Tak je bil položaj pred popravnim izpitom. Nihče ne bi verjel, koliko življenja prinese v hišo takle popravi izpit. Naravnost blagodat in je prav po nepotrebnem se razburjajo očetje nad nadobudnimi cvetovi lastne produkcije. . . Res! Ost zna zdaj rešiti recimo vse naloge »raznoimenskih enočlenikov« od 1—55. Tudi »linearne enačbe z dvema neznankama«, pohrusta od 1—78, kar z levo roko. Seveda! Povsod nastopi nekaj seveda. . . Kandidatino za malo maturo obseja nekega dne sveti Duh in vsi računi, prej zamotani in zapleteni, se rešujejo naenkrat kar sami. Siromak Ost ostane spet v ozadju. . . In tedaj se spomni staroslavne legende o rimskem noblenem jetniku Arhimedu, spomni se imenitne rečimo, katero je izustil Arhimed, ko mu je rimski legionar pokvaril risbe krogov, zarisan v pesku: »Nolli tangere circulos meos!« In Ost je prekrstil v znak spoštovanja nad znanjem matematike, maturantko pri hiši v — Arhimeda II. . . Da, tako je. . .

Torej zdaj imamo pri hiši Arhimeda II. Dakelj Jaka hodi zadnje čase ves žalosten s povesnim repom naokrog — zaveda se, da je zanj bitka izgubljena, kajti »nauk o funkcijah« si je on predstavljal popolnoma drugače. . . Tudi Ost je spoznal resničnost Goethejeve izjave: »Es irrt der Mensch, solang er strebt. . .« —

Res je! Gospod kandidat, gospodična kandidatinja, povejte mi, kako sta se imenovala pisarja, ki so ju vrgli v Pragi skozi okna Hradčanskega gradu in ki sta se rešila na smetišču? Ne veste? No, pa povejte, kaj se je obravnavalo na koncilu v Konstanci. . . Tudi ne! No, recimo, kako je bilo s Karlom V. in pa odkritjem novih kontingentov. . . Vse to je zelo važno. . . Brez tega se živeti ne da. . . In »passe indefinij«, »futurij« glagolov od savoir ali prendre ali revenir, o ti vsi so za življenje silno potrebni. . . Tudi vemo iz lastnih izkušenj. . . Ich bin gegessen« je resničnejši od onega pravilnega: »ich habe gegessen. . .« Vprašanje nastane samo eno: Arhimedes, ali boš imel kaj »zum essen. . .«

Mala matura! Morda bo dejal kdo, da je odveč, da je popolnoma nepotrebna. . . O ne, tisti se moti! Mala matura je potrebna, nujno potrebna za starše. . . Naenkrat se povrne mladost, brige in skrbi, že popolnoma pozabljene, zavzamejo spet mesto v prvi klopi naše vsakdanjosti. . . Spet spoznamo potepna Vasca da Gama in Savonarola nam rolni pridige v Firenci, dokler ga ne sežgemo. . . Spet vemo točen obris Emone in kdaj je izšla »Magna cartae« in da je Karol VI. izdal »pragmatične sankcije. . .«

Vse to je lepo! . . . Najlepša je pa matematika. Zakaj? Zato, ker se življenjska matematika ukvarja v devdesetih odstotkih kasneje, ko maturantinja stopijo v življenje, samo z dvema panogama. . . Prva se imenuje: A dolguje trgovcu B toliko in toliko dinarjev. . . Druga: A dela pri B toliko in toliko ur po dva kovača. Koliko* ur bo potreboval, da bo odplačal dolg pri »Hranilnem konzorciju«, ker je šel v počitnicah na Hvar. . .

Potem teko leta in človek božji, zapomni si, iz male mature se ne izkopljeh nikoli. . . Vselej imaš popravi izpit. . . Zato, moj zaskrbljeni Arhimedes II., ne jemlji teh težkih ur preveč težko! . . . Ne stavi jih na fine instrumente, ne grizi si nohtov in ne čisti nosa, ko študiraš formule in participe! Zavedaj se, da je Karol Veliki, Cezar, Bismark niti Peter Veliki niso vedeli o mali maturi prav ničesar, a so opravili veliko maturo z odliko. . .

Vendar: tudi »mala« je važna — odpira oči v svet in pušča prebilske, ki se imenujejo: inteligenca. . . Kdaj je Kara Mustafa oblegal Dunaj, to ni važno, — važno je, da so potem otvorili na Dunaju prvo kavarno, ker so zasegli obilo vrše dobre kave. . . Zato in zaradi podobnega, je važna mala matura.

Ost

— Pri motnjah v prebavi, pri napetosti, vzdigovanju, zgaži, povzročni po težki zapeti, je zelo primerno vzeti na večer pol kozarca naravne »Franz-Josefov« grenke vode, zjutraj na tešče pa isto množino. Prava »Franz-Josefova« voda se izkazuje vedno kot popolno zanesljivo sredstvo za čiščenje črev.

Ogl. reg. S. br. 30474/35.

Ahacij med Slovenci

Izmed svetnikov se je poleg Jožefa in Jurija omilil našim prednikom najbolj Ahacij, in sicer predvsem zaradi treh dogodkov, ki se jih spominjamo 22. junija, ko je njegov god.

Ob šumeči Savi je šmarna gora pri ljubljenski izletišči ne le četrtkovni »ričetarjem«, ampak ljubljancem sploh. Že čez šest sto let hodijo nanjo »hvaliti mater v nebo vzeto«. Za čaša turških vpadov v naše kraje pa so zahajali meščani in kmetje na goro še iz drugega razloga. Kadar so vzplamtele grmade po gorah in naznanile, da prihrume zdaj zdaj Turki v deželo uničevati blaginjo in življenje, takrat je bilo prav mnogim varno zavetje pri šmarnogorski Materi božji. Proti koncu petnajstega stoletja so dušmani vnovič pridrvili v ljubljansko okolico. Zbeganog ljudstvo je moralo pobegniti na vse strani. Marsikdo se je zatekel za obzidje močnega tabora na šmarni gori. Ko so Turki to izvedeli, so jo ubrali kar na goro. Strah in trepet sta prevzela uboge begunce pri pogledu na bližajočo se turško četo. Ihte so prosili kristjani Marijo, naj jih otme turškega zkušentstva. Ozrla se je milostno nanje in jih uslišala. Pod vrhom gore, kjer je zdaj zidano znamenje, imenovano tudi »sveta sobota«, so se Turki naenkrat ustavili, zakaj niti koraka jim ni bilo mogoče več napraviti. In kaj je to povzročilo? Po božna pripovedka pravi, da je poslala Marija sv. Ahacija z ognjenim mečem v ro-

ki nad sovražnike, ki so jo s strahom odkurili proti Gorenjski in dalje na Korosko, kar se je zgodilo na Ahacijevu o polni dvanaajstih. Zategadelj zvonijo še danes na šmarni gori vsak dan pred kosilom ob tem času. Nekoč so bili na Ahacijevu dni na gori veliki cerkveni shodi. Posebno imeniten tak shod je bil leta 1499, ko je namestnik oglejskega patriarha Sebastijan Nascimbren posvetil v šmarnogorskem svetišču oltarja na čast sv. Ahacija in sv. Barbare. V cerkvi je še danes na evangelijski strani posvečen drugi oltar sv. Ahaciju, kateremu se je pridružil tudi sv. Florijan.

Letopisi idrijskega mesta, ki je bilo nekdanje glade števila prebivalstva prvo za Ljubljano, poročajo o drugem dogodku, ki je povzročil Ahacijevu čast in slavo. Po leg cerkvice presvete Trojice v Idriji, svoje dni še jako »skromnem selišču«, je bival siromašen sodar, ki je prodajal svoje izdelke v škofjo Loko. V bližini njegove kočice je žuborel studenček, h kateremu je prinašal sodar namak nove posode. Nekega večera je potavil škaf pod izvirek. Ko je zjutraj škaf dvignil, ga je močno presenetila nenavadna njegova teža. Pogledal je natančneje ter zapazil, da se dno leskeče. Ves srečen je odšil vodo, srebrno tekočino, ne pa nesel prodal škofjeloškemu zlatarju. Tako je bilo odkrito po čudnem naključju v Idriji živo srebro leta 1497. Ko se je srečni mož vračal iz škofje Loke do-

mov, je srečal medpotoma vojaka Andreja Pergerja, kateremu je razodel doživljaj. Ker sta se obadva nadejala hitrega bogastva, sta pritegnila v svoj krog še nekatere znance ter jela z njimi vred ukorišča. ti najdbo. Toda delo jim ni hotelo iti kar nič gladko spod roko. Zato so dali podjetje v najem neki rudarski družbi, ki jo je vodil Valentin Kutler iz Salzburga. A tudi novi podjetniki so se kmalu skoraj zdvojili in hoteli vse opustiti. Dne 22. junija 1508, torej na Ahacijevu, se je pripetilo nekaj posebnega. Iz rova se je začelo namreč radostno sporočilo: Dobra sreča! Rudarji so našli na obilno žilo živega srebra. Odtlej se je imenovala jama, v kateri so odkrili znatno zalogo žilantne tekočine, »rov sv. Ahacija«, medtem ko si je nadela združba naziv: Rudarsko podjetje pri sv. Ahaciju. Hvaležni Idrijčani so nato selo herno leto proslavljali svetnikov god s slovesno procesijo kakor o Telovnem. Na Ahacijev dan je počivalo vsako delo v rudniku, ne da bi bilo delavstvo kakorkoli prikrajšano pri medzah. Popoldne je bila veselica na »Zemljici«, kjer sta Idrijčane razvedrovala petje in godba. Idrijska župnijska cerkev je posvečena sv. Barbare, zavetnici rudarjev, in sv. Ahaciju.

Najbolj pa se je prikupil Ahacij našemu ljudstvu po srečni zmagi Slovencev in Hrvatov nad Turki pri Sisku dne 22. junija 1593. Leto poprej se je podala močna trdnjava Bihac. Zaradi tega so Turki, omamljeni od zmage, navallili na Sisek. Ko se je nagibala vojna sreča že na turško plat, je prispelo štiri tisoč kršćanskih junakov, ki so jim poveljevali Andrej

Turjaški, Adam Ravbar, ban Toma Erdödi in Rupert Eggenberg, ter se postavilo v bran desetkratni sovražnikovi premoči. Vodja Turčinov je bil Hasan paša, baje bilvi benediktinec, ki je zapustil samostan ter se poturčil. V svesti si je vnaprej zmagaje, je poslal Hasan samo osemnajst tisoč vojakov na bojišče. Turški konjeniki so odrinili preko mostu čez Kolpo in naskočili kristjane, ki so se morali umakniti. Tedaj je posegel odločno v boj Andrej Turjaški s Slovenci, ostali oddelki kršćanske vojske pa so tudi pritiskali z vso močjo. Tako so združeni jugoslovanski bratje premagali Turke, ki so pobegnili. Ker pa ni mogel vzdržati most preobilnega navala, se je podrl. Pri tem je utonilo v Kolpi veliko turških vojščakov, med njimi tudi njihov vojskovodja. Zmagovalci so si priborili obilen plen. Uspeh so pripisovali zgoljno prirošnji sv. Ahacija. Zagrebški kanoniki, takratni poglavarji Siska, so dali sezidati v bližini bojišča cerkev, ki je pa danes ni več. Kranjski plemiči so se pa oddolžili sv. Ahaciju z določilom, da naj bo poleg sv. Jurija tudi on zavetnik vojvodine Kranjske. V deželni hiši na Novem trgu v Ljubljani, kjer ima zdaj sedež Kmetijska družba za Slovenijo, so leta 1601. zgradili svetniku še kapelo.

Vnet Ahacijev častilec je bil knezočkof Toman Hren, ki je dal v stolnici prostor sliki boja pri Sisku. Podobna slika je v s. sela nekdanj tudi v spred omenjeni deželni hiši. Slika bitke pri Sisku hrani zdaj Narodni muzej v Ljubljani. Nad bojiščem so naslikani Kristus, svetniki Janez Krstnik, Lovrenc in Ahacij kakor tudi trije angel-

ci, ki mečejo strelce na sovražnike. V kotu slike je napisano: Sv. Ahacij je Andreja Turjaškega obvaroval v tem divjem boju. Kristjani so zaplenili, razen mnogih drugih vrednosti, tudi Hasanovo ogrinjalo, čigar del je bil poklonjen ljubljanski stolnici. Iz njega je dal sešiti Hren plašč, ki se rabi samo ob godu sv. Ahacija. Do leta 1809. je bila dne 22. junija v stolnici slovesna maša z zahvalno pesmijo, medtem ko se bene dandane le tiha, a od leta 1909. ne s tem plaščem, ker se je odslej pričel na dan 22. junija častiti sv. Pavlin in se po liturgičnih pravilih ta dan opravlja sv. maša v plašču bele barve. Predstojništvo stolnice sv. Nikolaja je zato leta 1931. oddalo plašč v varstvo Narodnemu muzeju. Plašč je kljub starosti nad tristo let prav dobro ohranjen.

Gotsko cerkvice na Ločniku so zgradili Turjačani leta 1485. in je bila posvečena Mariji, a so jo pozneje preimenovali v cerkev sv. Ahacija. Zvonik stoji nekoliko od nje. Nekoč je bilo pri cerkvi ledu za letom slovesno gražnovanje godu sv. Ahacija. Vpričo mnogostevilnega ljudstva, ki so ga poklopič topiči spominjali na nekdanje grmenje topov ob Kolpi. Slovenci so se že oddavnaj radi pripogladili v sili in stiski več nebeščanom, kakor Florijanu ob požaru, Donatu ob hudi uri, Nikolaju ob povodnji, a Ahaciju, kadar je pretliha toča uničiti nasade. Pred kakimi tri sto leti in pozneje je hodila na dan 22. junija procesija iz Stare Loke na šmarno goro prosit sv. Ahacija, naj bi varoval loško polje toče. Zaobljubljena procesija je bila zadnjič leta 1636.

Alojzij Potočnik

Gospodarstvo

Uredba o ustanovitvi posebnega deviznega odbora pri Narodni banki

Na podlagi § 113. finančnega zakona z 1. 1939-40 in na predlog finančnega ministra je ministri svet predpisal uredbo o ustanovitvi deviznega odbora pri Narodni banki kr. Jugoslavije. Uredba ima naslednje besedilo:

Čl. 1. Finančni minister se pooblašča, da sme s svojim odlokom ustanoviti poseben devizni odbor pri Narodni banki in določiti njegov delokrog.

Čl. 2. Finančni minister se pooblašča, da na predlog deviznega odbora izda pravilnik za ureditev prometa z devizami in valutami.

Čl. 3. Uredba stopi v veljavo z dnem, ko se objavi v »Službenih Novinah«.

★

Iz besedila gornje uredbe še ni mogoče razbrati, kakšno bodo naloge novega deviznega odbora pri Narodni banki, niti kako bo sestavljen. Uredba le pove, da bo odbor sestavljen predlog pravilnika za ureditev prometa z devizami in valutami.

Ze nekaj mesecev se na merodajnih mestih v Beogradu razpravlja o potrebi, da se izloči devizna politika iz delokroga Narodne banke. Tozadevni načrti so šli pogosto zelo daleč in so celo predvidevali ustanovitev posebnega deviznega odbora, ki bi posloval ločeno od Narodne banke. Rezultat teh dolgotrajnih svetovanj je gornja uredba, s katero se pri Narodni banki sami ustanavlja poseben devizni odbor. Kakor rečeno o delokrogu in nalogah tega deviznega odbora uredba še nič ne pove. Žetli bi bilo predvideti, da ne bi odbor sestavljali, kakor se to običajno dogaja, razni predstavniki ministrstev, temveč ljudje iz praktičnega gospodarskega življenja, ki poznajo možnosti in potrebe gospodarstva.

Koristno bi bilo tudi, da bi se na tak odbor prenesle kompetence, ki jih ima sedaj odbor za kontrolo uvoza pri Narodni banki, proti kateremu se čuje vedno pritožbe zlasti iz vrst slovenskih in hrvatskih gospodarstvenikov. Nadalje bi bilo prav, da se zasliši mnenje takega odbora v drugih vprašanjih, ki se tičejo naše devizne politike. Pri sestavi raznih ukrepov, ki imajo namen olajšati izvoz v devizne države, se vedno opaža pomanjkanje kontakta med Narodno banko in onimi gospodarskimi krogi, ki se jih ti ukrepi tičejo. Tako je Narodna banka že pred meseci izdala olajšave za izvoz določenih izvoznih predmetov v Zedinjene države v okviru režima tako znanega »kavnega« dinarja. Dosedanja praksa pa je pokazala, da so te ugodnosti nezadostne in se jih izvozniki ne morejo posluževati.

Končno bi bilo na mestu, da bi tak odbor, če bo sestavljen iz praktičnih gospodarstvenikov, vzel v pretes tudi vprašanje premiranja izvoza v zvezi z načrtom, ki predvideva v ta namen uporabo tako zvanih »internih dinarjev«. Tudi to vprašanje se vleče že nekaj mesecev in ne pride do zaključka. Načrt, ki je sedaj v razpravi

na merodajnih mestih, predvideva, da bodo morali izvozniki, če se bodo hoteli posluževati ugodnosti uporabe internih dinarjev, poslati za take izvozne kupčije prošnje Narodni banki, ki jih bo predlagala v izjavo Zavodu za pospeševanje zunanje trgovine. Izvozniki naj bi bili dolžni predlagati potrebne dokumente in kalkulacije. Obseg izvozne premije bi se določil individualno.

Tak kompliciran sistem izvoznikom seveda ni po volji. Zlasti se bojijo, da premije ne bodo pravično dodeljene. Gospodarske organizacije pravilno poudarjajo, da je vprašanje premiranja izvoza v devizne države tako važna stvar, da se ne smejo dopustiti končni sklepi, preden se ne zasliši mnenje zainteresiranih gospodarskih krogov. V zagrebških gospodarskih krogih prevladuje mnenje, da se dajo ustvariti olajšave za izvoz v neklirinske države predvsem s tem, da se prizna izvoznikom polna vrednost za izvozne devize. Če je Narodna banka pristala na povišanje tečajja klirinske marke, ki velja skoraj za polovico naše zunanje trgovine, potem ni razloga, da se ne bi isto napravilo tudi s svobodnimi devizami. Načelno pravično se da stvar urediti s povišanjem tečajja svobodnih deviz na ono višino, ki odgovarja stvarni vrednosti. Tudi izvozniki bi najraje prejeli izvozne premije v obliki višjega tečajja za angleški funt. V tem primeru bi bili izključeni vsi nesporednosti, izključene bi bile vse pritožbe, do katerih bi gotovo prišlo, če bi bilo premiranje izvoza poverjeno Zavodu za pospeševanje zunanje trgovine, čigar delovanje se v vrstah gospodarskih krogov pogosto kritizira.

Važno je tudi, da se ustvari trajni sistem olajšav za izvoz v neklirinske države. Interni dinarji, ki se naj pri tej priliki uporabijo, se cenijo na približno 120 milijonov dinarjev. Ko bo ta vsota porabljena, bo moralo tudi prenehati premiranje izvoza. Beograjski gospodarski krogi poudarjajo, da so ti interni dinarji po večini v zagrebških bankah. Kritika predlaganega premiranja izvoza pa se obrača tudi v beograjskih gospodarskih krogih proti temu, da bi obseg premije določil Zavod za pospeševanje zunanje trgovine, ki bi lahko tako premijo priznal ali jo pa odklonil. Če pa premija ni sigurna in izvozniki nimajo trdnih osnov za kalkulacijo, tudi ne more s tako premijo računati pri sklepanju izvoznih poslov. Celotno, če bi zavod pravično postal pri dodeljevanju premij, izvozniki nikoli ne bi bili prepričani, da se premije v resnici dodeljujejo onim, ki jih potrebujejo.

Vse to smo navedli zgolj zaradi tega, da podpremo zahtevo gospodarskih krogov, ki gre v splošnem za to, da morajo praktični gospodarstveniki sodelovati pri vseh ukrepih, ki se tičejo pospeševanja našega izvoza in da morajo zaradi tega novi devizni odbor pri Narodni banki tvoriti predvsem zastopniki gospodarskih krogov.

ka na leto (brez dopolnilne in samoupravne doklade); prav tako se smatrajo za siro. mašne tisti, katerih dohodek od nesamostojnega dela ne presega 1800 din na mesec, odnosno če so oženjeni 2200 din na mesec.

== Češki delavci v Nemčiji. Nemški listi poročajo, da so doslej poslali iz češkoslovenskega protektorata v Nemčijo na delo 40.000 delavcev. Pri tem niso všteti delavci, ki hodijo preko meje protektorata v Nemčijo na delo. Prav tako ni upoštevanih 2500 delavk iz Češko-Moravske, ki so zaposlene v nemških tvornicah konzerv. V kratkem bodo poslali v Nemčijo še nadaljnjih 10.000 čeških delavcev.

== Tepla Film d. d. Finančni minister je odobril ustanovitev delniške družbe pod gornjim naslovom s sedežem v Beogradu in z glavnico en milijon din. Družba bo ustanavljala in vodila kinematografe v Jugoslaviji, kupovala, izpustila in prodajala filme, snimke in opremo. Družba bo zlasti zlasti v našem jeziku. Vpis delnic bo 6. julija pri Trgovalni industrijski banki v Beogradu, pri Trgovalni banki v Zemumu in pri Zadrugi gospodarskih banki v Ljubljani odn. njenih podružnicah.

== Odobrena zaščita. Kmetijski ministarstvo je odobrilo zaščito po uredbi o zaščiti kmetijskih kreditnih zadrug Ljudski posojilnici za Meziško dolino r. z. z. n. r. v Guštanju (odlog plačil za 6 let za obveznosti, nastale pred 16. februarjem 1938; obrestna mera za stare vloge 2%).

== Dobave. Direkcija drž. rudnika v Vrtniku sprejema do 22. t. m. ponudbe za dobavo hrastovega in smrekovega jamskega lesa. Uprava vojno-tehniškega zavoda v Kragujevcu sprejema do 24. t. m. ponudbe za dobavo raznih ščetk za barvanje, do 27. t. m. ponudbe za dobavo specialnega orodja, kakor: indikatorjev, kompasov, ter jeklene žice; do 1. julija pa sprejema ponudbe za dobavo firneža in barv.

== Licitacije. 30. t. m. bo pri smodnišnice v Kamniku licitacija za dobavo kompletne stroja za rendiranje lesa. Komanda podvodnega orožja v Kumboru sprejema do 26. t. m. ponudbe za dobavo smirkovega platna, sidla, lanenega olja in karbida, do 10. julija pa za dobavo raznih potrebščin in orodja za strugarje.

Borze

21. junija

Na jugoslovenskih borzah notirajo nemški klirinski čeki nespremenjeno 14.30. Češke klirinske krome so se nudile v Ljubljani po 1.52, v Zagrebu je bil promet po 1.51, v Beogradu pa po 1.50. Grški boni so bili zaključeni v Zagrebu po 31, v Beogradu pa je bila ponudba po 31.25. Angleški funti notirajo na svobodnem trgu nespremenjeno 258.

Na zagrebškem efektivnem tržišču se je vojna škoda pri mirni tendenci trgovala po 464 — 465 (v Beogradu po 463). Zaključki so bili še v 6% dalmatinskih agrarnih obveznicah po 85.50 (v Beogradu po 85.75), v delnicah Narodne banke po 7500 (v Beogradu po 7400) in v delnicah Trboveljske po 177.

DEVIZE

Ljubljana. Oficelni tečaj: London 206.12 — 209.32, Pariz 116.40 — 118.70, New York 4384.25 — 4444.25, Curih 995—1005, Milan 231.85 — 234.95, Praga 149.45 — 150.95, Amsterdam 2337.20 — 2375.20, Berlin 1770.62 — 1788.38, Bruselj 748.50 — 760.50. Tečaj na svobodnem trgu: London 256.40 — 259.60, Pariz 144.84 — 147.14, New York 5457.91 — 5517.91, Curih 1237.02 — 1247.02, Amsterdam 2907.44 — 2945.44, Bruselj 931.10 — 943.10.

Curih. Beograd 10, Pariz 11.75125, London 20.76875, New York 443.50, Bruselj 75.4250, Amsterdam 235.55, Berlin 177.95, Stockholm 105.95, Oslo 104.3750, København 92.75, Sofija 5.40, Praga 15.02, Varšava 83.02, Budimpešta 87, Atene 3.90, Bukarešta 3.25.

EFEKTI

Zagreb. Državne vrednote: Vojna škoda 464 — 465, (464 — 465), 4% agrarne 62 den., 6% dalm. agrarne 85.50 — 85.75 (85.50), 7% stabiliz. 99.75 den., 7% invest. 99.75 den.; delnice: Narodna banka 7500 — 7600 (7500), Trboveljska 173.50 — 175 (177), Gutmann 31.50 — 50, Sečera Osiyek 85 den., Osiječka lijevaonica 160 bl.

Beograd. Vojna škoda 463 — 463.50 (463), za julij — (462), 4% agrarne 62 — 62.75 (62.50), 4% severne agrarne — (60), 6% begluške 87.50 — 88 (87.75), 6% dalm. agrarne 85.25 — 85.75 (85.75), 7% invest. 100 — 100.50 (100), 7% Seligman 100 den., 7% Blair 93 — 93.50, Blair 100 den.; PAB 210 — 212, Narodna banka 7375 den. (7400).

Blagovna tržišča

ZITO

+ Chicago, 21. junija. Začetni tečaj: pšenica: za junij 70.625; koruza: za junij 49.375, za sept. 50.875, za dec. 51.50.

+ Winnipeg, 21. junija. Začetni tečaj: pšenica: za junij 60.125, za okt. 61.25, za dec. 62.875.

+ Novošadska blagovna borza (21. t. m.). Tendence nesprem. Pšenica, 78/79 kg baška 147 — 149; sremska 147 — 149; slavonska 148 — 150; banatska 146 — 150. Rž: baška 135 — 137.50. Jecmen: baški in sremski 64.65 kg 147.50 — 150, jari 68 kg 180 — 185. Oves: baški sremski in slavonski 144 — 146. Koruza: baška 119 — 120; baška pariteta Indija in Vršac 119 — 120. Moka: baška in banatska »0g« in »0gg« 230 — 240; »2« 210 — 220; »5« 190 — 200; »6« 170 — 180; »7« 145 — 155; »8« 115 — 120. Fiziol: baški in sremski beli 295 — 300. Otrubi: baški 108 — 110; sremski 104 — 106; banatski 100 — 102.

BOMBAZ

+ Liverpool, 20. junija. Tendence mirna. Zaključni tečaj: za junij 5.28 (prejšnji dan 5.24), za sept. 4.83 (4.82), za dec. 4.61 (4.61).

Sprememba krajevnih imen

Beograd, 21. junija. p. Po odredbi notranjega ministra so bili v ptujskem srezu preimenovani trije kraji, in sicer: Sosedsko v Veliko Nedeljo, Trgovci v Trgovišče, in Senežice v Senešce.

Sem srednji v vrsti, to je zame sreča. Tovariši jutri raven bo ko sveča.

razstav v domovini: v Ljubljani, na Bledu, v Trbovljah, v Dubrovniku itd. se je zavod udeležil tudi svetovnih in ostalih razstav v inozemstvu: v Parizu, Barceloni, na Dunaju, v Ženevi, Haagu, Monakovem, Lipskem, Berlinu, Helsinkih (Finska), Bukarešti, Bariju itd. Leta 1934 je zavod priredil propagandno razstavo na ljubljanskem velesejmu za belokranjsko domačo volno ter razstavo dalmatinskih vezenin in narodnih noš v Ljubljani. Skupno si je zavod pridobil 24 raznih odlikovanj, diplom, medalj in priznanj, g. ravatelj Račić pa osebno dve: Bukarešta (1933) in Pariz (1937). S temi razstavami si je stekel zavod za povzdigo domače ženske obrti velikih, neveljnih zaslug.

Zavod vzdržuje s propagandnimi članki in razpravami ozke zveze z raznimi domačimi in uglednimi inozemskimi časopisi in revijami. Izmed teh naj navedemo samo te: ženski svet (Ljubljana), Politika (Beograd), Čas (Cleveland), Daheim, Ilustriрана družinska revija (Leipzig), Die Frau (Köln), esperantska revija Verda revuo (Dunaj), Le monde illustré (Pariz), Kotiliesi (Helsinki), The central european Review (London), ki je izdala specialno številko za kraljevino Jugoslavijo. Poleg navedenih strokovnih revij je treba pomeniti tudi številne domače dnevnike in časopise, ki razvijajo v tem pogledu mnogo propagande in reklame.

Slovenske čipke se izvažajo in prodajajo po vsem svetu, saj uživajo zaradi svojih solidnih izdelkov dober glas. S ponosom pokaže g. ravatelj dopise iz raznih evropskih ter inozemskih mest, dežel, držav in kontinentov. Dopisi z ovitki in znamkami so tako raznoliki in pestri, da bi vzbudili zanimanje marsikaterega našega filatelista. Zavod vzdržuje poslovne stike s Francijo, Anglijo, Nizozemsko, Bolgarijo, Rumunijo, Dansko, Norveško, Španijo, Švico, Belgijo, Nemčijo, Finsko, Poljsko, Češko, Egiptom, Tunisom, Irakom, Japonsko, Kitajsko, Južno Afriko, Palestino, Kanado, Brazilijo, Panamo, angleško Indijo in s kolonijami Indijske Holandije.

Državni osrednji zavod za žensko domačo obrt v Ljubljani ima tudi velik gospodarski pomen za naš narod, saj zaposluje ljudi najbolj šibkih socialnih plast, zlasti v gospodarsko pasivnih pokrajinah, in to predvsem v zimskem času, ko nimajo ljudje nobenega drugega zaslužka. Strojne šole in tečajje se ustanavljajo v krajih dobro razvite ženske domače obrti, kjer ima ta že vkoreninjene tradicije. V tem pogledu naj navedemo Češko, ki je imela do nedavno okrog 70.000 čipkaric. Pri nas so imele nekdaj slovenske neveste, zlasti na Gorenjskem, balo, okrašeno z domačimi čipkami, ki so trajale dolga leta; izdelane so bile pač iz trpežnega, pristnega lanenega sukanca. Smotna, trgovsko dobro urejena produkcija naših čipk bi mnogo koristila našemu splošnemu narodnemu gospodarstvu. Omejila bi uvoz tujih izdelkov in pomenila veliko aktivno postavko v naši trgovski bilanci. Racionalno urejena čipkarska trgovina bi lahko dosegla pri nas vrednost 25 milijonov dinarjev, kar bi pomenilo za naše majhne razmere v gospodarsko pasivnih krajih že precejšnje bogastvo. Pri nas je, žal, še vedno premalo umevanja za vrednost domačih izdelkov ter so še vedno preveliki izdatki za uvoženo blago — okrog 200 milijonov din na leto! Zavedati se moramo, da prekašajo naša ročna dela po kakovosti pogosto inozemske izdelke, vrhu tega pa so tudi cenejši. Žal, naše žensko še vedno ne zna pravilno ceniti dobrega domačega blaga, temveč rajši naroča in kupuje uvožene izdelke, ker so pač iz tujine; pri tem pa se ne zaveda, da odvzema še itak borni zaslužek domačim splošnim čipkaricam. V primer naj navedemo, da je dobila nizozemska prestolonaslednica Julijana v dar slovenske čipke, katerih je bila od vseh darov najbolj vesela.

Velik pomen ima ta naš domači zavod tudi v moralnem in vzgojnem pogledu, ker zaposluje predvsem veliko številno ženske mladine, da ne zaida zaradi nezaposlenosti in bede na stranca. V vseh krajih, kjer je razvita ženska domača obrt, stoji prebivalstvo na višji socialni in kulturni stopnji. Pri izdelovanju ženskih ročnih del je pa tudi predvsem potrebno, da so delavke vedno čiste, zakaj nesnažnih ročnih del nihče ne bi hotel kupovati. Kakor pri orientalskih ženah, ki polagajo pri tkanju preprog v delo vso svojo dušo, tako naj dobijo tudi pri našem ženstvu naši domači izdelki izraz našega umetniškega ustvarjanja in narodne poezije.

Zavod se vzdržuje večinoma sam s lastno močjo in lastnimi sredstvi. Nujni gospodarski, socialni, vzgojni in ostali razlogi pa zahtevajo, da morajo podpirati ta naš domači zavod vsi poklicani činitelji in vsa javnost, omogočiti njegovo udejstvovanje in uvedbo v domovini ter čim večjo propagando in reklamo v inozemstvu. V ta namen bi bilo potrebno vzbuditi še večje zanimanje v domačih in inozemskih časopisih in revijah, kar je seveda v zvezi s stroški. Na vsak način pa je ta naš odlični zavod še v teh razmerah in s sredstvi, ki so mu na razpolago, dostojen reprezentant naše domače ženske obrti. Naj končamo z besedami Branke Frangeševe, vnete propagatorice hrvatske domače ženske obrti in arhitektinje, ki je zapisala: »Ravnatelj Božo Račić je dovedel zavod in slovensko čipkarstvo do tolike višine, da je to danes narodni ponos in bogastvo.«

Taksne, carinske in trošarinske ugodnosti za Zenico

Na predlog finančnega ministra je ministri svet na osnovi 113. finančnega zakona za tekoče leto izdal uredbo o taksni, carinski in trošarinski oprostitvi družbe »Jugoslovensko jeklo« d. d. iz Sarajeva. Uredba, ki je objavljena v »Službenih novinah« od 20. t. m., določa naslednje:

Družba je oproščena vseh taks, državnih in samoupravnih ter doklad za te takse, in sicer: a) za ustanovitev in protokoliiranje družbe, za obratna dovoljenja, za odobritev pravil in njihovih sprememb, za potrditev družbenih knjig, za izdajanje in vpis družbenih delnic in za povečanje delniške glavnice; b) za prenos premične in nepremične imovine med družbo in podjetji ter ustanovami, ki tvorijo njen sestav, za pogodbe o nakupu, zakupu nepremičnin za posamezna družbina podjetja ali o služnostnih pravicah, za odobritev gradnje in uporabe zgradb in naprav, namenjenih izključno za družbine industrijske potrebe; c) dopolnilne prenosne takse na imovino; d) za vloge s prilagami v prometu z državnimi in samoupravnimi oblastmi, izzemši vloge v postopanju pred sodišči.

Družba je oproščena plačila carine, vzporednih carinskih dajatev in takse, skupnega davka na poslovni promet, luksuznega davka, državne in samoupravne trošarine in vseh ostalih državnih in samoupravnih dajatev katerekoli vrste na uvoz tvorničnih ureditev, in sicer strojev in njihovih rezervnih delov, instrumentov, aparatov, priprav, orodja in njihovih rezervnih delov, cevi in delov za spajanje cevi, vsega materiala, ki je potreben za gradnjo ali obnovo naprav za topljenje rude, za predelavo in obdelavo železa in jekla ter drugih kovin, za proizvodnjo električne energije, kakor tudi za vsako drugo proizvodnjo družbe — kolikor se ta material ne izdeluje v državi v dovoljni količini ali v ustrežajoči kakovosti in po pogojih, ki jih predpiše finančni minister.

Družba je oproščena državne in samo-

upravne trošarine na surovine, pogonski in potrošni material, ki služi oplemenitvi rude in premoga, produkciji železa, jekla in ostalih kovin.

Uredba je stopila v veljavo z dnem objave v »Službenih novinah«. Ugodnosti glede oprostitve carin, vzporednih carinskih dajatev, taks, poslovnega davka ter državne samoupravne trošarine in ostalih državnih in samoupravnih dajatev pri uvozu predmetov za tvornično ureditev veljajo za pet let, vendar lahko te ugodnosti finančni minister podaljša za nadaljnjih pet let.

Na podlagi gornjih oprostitvev bodo podjetja družbe »Jugoslovensko jeklo« lahko v primeri z ostalimi podjetji železarske industrije poslovala in obratovala po mnogo ugodnejših konkurenčnih pogojih. V pogledu obratovanja samega je v primeri z ostalimi podjetji iste stroke zlasti važna trošarinska oprostitvev na surovine, na pogonski in potrošni material, ostale ugodnosti pa bodo omogočile pocenitev investicij in obnove naprav.

Očitno je namen gornjih ugodnosti za »Jugoslovensko jeklo«, olajšati konkurenčno sposobnost tega državnega podjetja nasproti zasebnim podjetjem železarske stroke, ki so doslej kazali ugodnejše poslovne rezultate. Potreba izjemnih davčnih ugodnosti za Zenico nam znova potrjuje, da država podjetja ne morejo uspešno posloovati in se razvijati, tudi če so organizirana v obliki delniških družb, čeprav se kot delniške družbe v davčnem pogledu mnogo mileje tretirajo, kakor čisto zasebna podjetja in jih ne ovirajo birokratični administrativni predpisi.

To nam potrjuje tudi primer državnega gozdnega podjetja »Šipada«, ki ga je treba znova sanjati. Zato tudi dvomimo, da bo pretvoritev državne tvornice svile v Novem Sadu v delniško družbo omogočila racionalnejše poslovanje brez deficitov in se bojimo, da bo država kmalu primorana tudi tem podjetjem priznati še razne ugodnosti.

šanj Zbornice za TOI odredila, da se sme, jo manjši zidarske, tesarske in kamnoseške obrti izvrševati samo v tistih krajih dravske banovine, ki ne spadajo pod širši gradbeni okoliš krajev, za katere velja prvi del gradbenega zakona, ki niso rudarska ali industrijska naselja, niti niso klimatski ali turistični kraji. V pooblastilih za izvrševanje teh obrti se mora gornja odredba označiti. Prej izdane pravice za te obrti ostanejo v veljavi po določbah te uredbe.

== Uvoz rabljene obleke. Finančni minister je izdal odločbo glede uvoza rabljenih stvari. Po tej odločbi se rabljene stvari (oblačila, perilo obutev itd), ki se pošiljajo siromašnim osebam iz evropskih dežel kot darilo, prepuščajo carine prosto, ne da bi bilo treba predlagati kakršnekoli listine. Oprostitvev rabljenih stvari, ki se pošiljajo siromašnim osebam iz evropskih dežel kot darilo, pa se daje samo proti dokazu, da se pošiljajo kot darilo. Za siromašne se smatrajo tisti, ki predložijo potrdilo pristojnega oblasti, da ne plačujejo več kakor 400 din neposrednega dav-

Skrb za našo domačo obrt

Dvajset let Državnega osrednjega zavoda

Odlični naš domači zavod ima mnogo preskromne prostore v hiši Pongračevih dedičev na Novem (Turjaškem) trgu. Tu nas je sprejel v svoji pisarni ravatelj g. Božo Račić, ki načeljuje zavodu s svojo znano, a še vse premalo priznano sposobnostjo že petnajst let. Že pisarna sama je majhen muzej, ki nam kaže g. ravatelja kot dobrega poznavalca in vneta zbiratelja našega narodopisnega blaga. Tu so razložene preproge z narodnimi ornamentami po stenah, stoli, mizah in tleh, lepo tkani in vezeni zastori na oknih, na steklo silikane starinske podobe, gusle, diše, majolike, razne diplome, domači keramični izdelki in raznovrstno narodno blago; pod svetilko pa plava sv. Duh, izrezljani golob. G. ravatelj je v svoji prijaznosti tolmachi razvoj in ustroj zavoda. Njegovo razlago prekinjajo obiski, stranke, telefonski pogovori, zakaj poleg naporega strokovnega vodstva niso upravni posli bas najmanjše breme. »Tako gre ta stvar«, se zasmjeje na široko g. Račić, »vse bi moral človek znati in poznati: davčne in carinske predpise, pa še valute in bančne posle!«

Čipkarstvo je v Sloveniji že zelo stara domača obrt. V ljubljanskem Narodnem muzeju se hrani vzorce iz čipk z uvezeno letnico 1577, gojilo se je pa čipkarstvo gotovo že poprej. Pozneje v 18. stoletju je skušala cesarica Marija Terezija dvigniti domačo obrt in je v ta namen poslala leta 1767. v Ljubljano izveščano učiteljico za čipkarstvo, da bi ustanovila posebno šolo in razširila to žensko ročno delo po vsej deželi. Toda čipkarska šola je kmalu prenehala. Cesarica je hotela ustanoviti šole tudi za predice; na enak način je pospeševala platnarstvo, suknarstvo in svilarstvo. Zibel našega čipkarstva je Idrija, odkoder se je razširilo to ročno delo na Tolminskem, v Bohinju, škofjeloški okolici, po polhograjskih hribih in v ljubljanski okolici. Prvi uradni viri o našem čipkarstvu potekajo iz leta 1763. v arhivih idrijskega rudnika. Prvo slovensko trgovino s čipkami je ustanovila leta 1860 ga. Karolina Lapajne v Idriji. Poleg tega pa so kromarjale s čipkami Idrijčanke daleč po svetu naokoli. Kmalu se je začelo zanimati za naše čipkarstvo tudi trgovsko ministarstvo na Dunaju, ki je priredilo leta 1876. prvi čipkarski tečaj, 1880 prvo čipkarsko strokovno šolo, nato pa podružnice v Cerknem, Bocu, Cepovanu, Otlici, Soči in Horjulu. Leta 1906. je bil ustanovljen Osrednji posredovalni zavod, kateremu so bile podrejene podružnice idrijske strokovne šole. Organizacija čipkarstva je prevzel Ivan Vogelnik, prvi ravatelj Osrednjega zavoda za žensko domačo obrt. Centrala za naše čipke je bila na Dunaju, odkoder so se izvažale na mednarodna tržišča, kajpada ne kot naše slovensko domače delo. Sistematično šolanje v tem pogledu se je začelo šele v novejšem času po svetovni vojni. Po pokojnem Vogelniku je prevzel vodstvo zavoda ravatelj Božo Račić, ki z veliko strokovno sposobnostjo in naravnim darom vodi šolo in tečajje, sestavlja kolekcije vzorcev in albume, prireja razstave ter širi s tiskom zanimanje in propagando za naše izdelke v tujini.

Šola, ustanovljena v Ljubljani leta 1919. zaposluje okoli 150 gojenk, 300 do 400 pa jih je zunaj. V povojni dobi je zapustilo šolo nad 10.000 gojenk do konca lanskega šolskega leta. Čipkarstvo se goji v 150 krajih, v katerih je zaposlenih okrog 15.000 žensk. Gojenkam je izplačal zavod doslej že nad 1.100.000 din denarnih nagrad. Čipkarske šole so za naše strokovno šolstvo zelo pomembne in so najstarejše strokovne šole v naši domovini. Brez njih bi naše čipkarstvo že davno propadlo. Naše čipke dobivajo zaradi svoje odlične kakovosti svetovni sloves ter konkurirajo s slovitiimi bruselskimi in beneškimi čipkami. Velika in prvenstvena zasluga osrednjega zavoda je ta, da so si pridobili naši izdelki doma in v tujini tako dober sloves.

Zavod je doslej ustanovil in vodi 37 šol tečajev. Ti kraji so: Ljubljana (več tečajev), Horjul, Polhov Gradec, Žiri, Zelenik, Fara pri Kočevju, Jesenice, Prevalje, Kanna gorica, Trata, Zamet, Kastav, Zagorje, Mežica, Zali log, Selca, Maribor, Hinja, Koprivnik, Ihan, Krpana, Trbovlje, Gerovo, Kočevje, Smarje, Lepoglavca, Vrhnika, Mokronog, Crenšovci, Vinica, Gorenjci, Svetli Potok in Adlešiči. S temi šolami in tečaji širi zavod smisel in ljubezen za domačo žensko obrt, zlasti za čipkarstvo, med našim narodom, propagira prodajo izdelkov in stremi za izpopolnitvijo v strokovnem pogledu. Poleg tega tudi vzgaja dobro izveščane strokovne učiteljice za ženska ročna dela. Na zavodu se poučujejo nastopne tehnike: klekjanje, filet, toledo, gobelin, tkalstvo, belo in pisano vezenje ter zlato vezenje. Tehnika pri klekjanju čipkah je zelo napredovala in so bile dosežene velike fineše dela. Čipke so šivane, klekane in mrežene od najbolj preprostega križnega vboda do najbolj dovršenih tehnik v zlatu in svilu. Tehnika klekjanja je zelo podobna ruski tehniki, čipkarice pa so se naučile tudi češke tehnike. Zavod izdeluje poleg merkantilnega blaga v množinah tudi umetniške izdelke z narodnim značajem od najbolj preprostih do najfinjših: razen raznovrstnih čipk namizno in posteljno perilo, zastore, opreme in bale za neveste, prapore in zastave ter najrazličnejša ženska ročna dela. Načrte izdelujejo lastni domači risarji in razni slovenski umetniki. Tako n. pr. je izdelal načrt za prekrasno vezeno s sliko Marije Pomagaj na Brezjah ravatelj g. Božo Račić. Iz obsežnega albuma, ki ga hrani zavod, smo si zapomnili nastopne čudovito izdelane posnetke: bele in pisane barvaste vezene, stare slovenske čipke iz 17. stoletja, kosovske motive, narodne noše v čipkah, granatna jabolka, starosrbski grb, narodne tablete, tablet v holandskem baroku, pregrinjalo za zibelko, ovratnike iz čipk, staroslovenske cerkevne čipke in »staro«, belokranjske statve za preproge. Na zavodu deluje dvajset strokovnih učitelj z veliko sposobnostjo in poštvalno ljubeznijo.

Državni osrednji zavod za žensko domačo obrt v Ljubljani uživa sloves tudi v inozemstvu. Poleg dobro oblikanih

Domače vesti

* **Naš tujski promet.** Skupina danskih turistov prispe v Jugoslavijo v pričetku julija. Stela bo 20 izletnikov, ki ostanejo od 3. do 14. julija na Bledu, potem obiščejo Banjaluko, Jajce, Sarajevo, Dubrovnik, Kotor, Cetinje in na povratku Split, Zagreb in Ljubljano. — Berlinska revija »Die vier Ringe« prinaša zelo lepo poročilo o avtomobilskem izletu po Jugoslaviji in to pod naslovom »Dežela dražestnih kontrastov«. Poročilo je opremljeno z vrsto lepih posnetkov. — Jadranska plovidba javlja, da se ni uvedena proga št. 20, ki je sicer že označena v redu plovbe. Ta proga se dotika Sušaka, Omišlja in Malinske. — Nova izpostava »Putnika« je bila otvorena na Korenkem sedlu.

* **Zadnja pot Viktorja Titana.** V nedeljo so odnesli k večnemu počitku komaj 30letnega mladeniča v Črnelavcih pri Murški Soboti. Jetika je pretrgala nit življenja mlademu, naprednemu delavcu. Utrujen od napornega dela doma in v javnem življenju za napredek prekmurske vasi, je obnemogel. Po končani meščanski šoli je mislil študirati učiteljsko, a smrt starejšega brata, evangeličanskega teologa, mu je to onemogočila. Postal je daleč naokrog »neštovan posestnik«. Svojega častnika so spremljale na zadnji poti štiri gasilске čete z zastavami. Članice Društva kmečkih fantov in deklet so v dečvah nosile pred krsto mnogo vencev, ki so jih položili na grob pokojnikov prijatelji in razne korporacije. Slehernemu se je zarosilo oko, ko se je poslavljaj ob grobu zastopnik gasilstva. Z ganljivimi besedami je izrazila želja v narodni noši izgubo enega najboljših organizatorjev in svetovalcev kmečke mladine. Njegovo mesto bo ostalo prazno. Lep mu bodi spomin!

Beg mikrobov.

Roparski roman? Roparski je, vendar nič romani ni podobna ta zadeva, kajti mikrobi (baci, bakterije) so povsod. Tudi v ustih med zobmi. Saj kar prežijo na ugodno priliko, da bi uničili zoba. Redna nega zob — Chlorodontom prežene mikrobe iz ust. Toda le stalna nega varuje zobe pokvara. Chlorodont jutraj — Chlorodont predvsem zvečer! Potem ostanete zdravi! Domači proizvod.

* **Smrt uglednega židovskega teologa in pisatelja.** V Somboru je umrl po dolgi bolezni 55letni dr. Simeon Guttmann, ki je preko 15 let opravljal službo nadrabina židovske cerkvene občine v Somboru. Pokojnik je užival velik ugled med prebivalci kraja in okolice vseh veroizpovedi, v znanstvenem svetu pa si je pridobil velik sloves kot pisatelj zgodovinskih razprav. Udeleževal se je ne samo kot teolog, temveč tudi kot objektivni znanstvenik in so bile mnoge njegove razprave objavljene v angleških in ameriških revijah. Židovska verska občina Sombora je svojemu cerkvenemu predstojniku in velikemu človekoljubu priredila lep pogreb.

* **Najvažnejši prometni objekt v Črni gori** bo most preko reke Tare, katerega so začeli graditi že lani meseca maja. Most bo širok 6 in pol metrov, njegova dolžina pa znaša 230 metrov ter bo vodil preko divje-romantičnih skal, ponekod v višini 150 m nad rečno strugo. Dolgotrajna zima je prekinila vsa dela, ki pa se zdaj nadaljujejo, da bi ta gigantski prometni objekt stopil v službo prepotrebne prometa na novi cesti Plevlje—Savnik, ki je zvezana preko Rugova z državno cesto Beograd—Užice—Sarajevo predstavljajo tako najkrajšo zvezo Črne gore in južnega Primorja z Beogradom.

30 vrst kolonjske vode, odlično parfu miranih — toči v vsaki količini in po nizkih cenah
Parfumerija »VENUS«, Tyrševa 9

* **Največjo škodo od zadnjih poplav** ima vsekar okoliš Koprivnice, kjer so v dobi dveh mesecev našli in hudourniki razorali ogromne kompleksne rodovitne zemlje ter porušili tudi mnogo hiš. Tudi v terek proti večeru je silna ploha vse trge in ulice Koprivnice pretvorila v pravico jezero in je vodovalje povzročilo ogromno škodo, ko je vdiral v pritličja hiš po vsem kraju. V koprivniškem in djurdjevskem srezu so doslej ocenili škodo na samih njivah in travnikih na osem milijonov, dočim škoda, povzročena poštenikom v njihovih domaćih, še ni ocenjena. V zadnjih 10 dneh se je nad okolišem Koprivnice petkrat utrgal oblak ter so se vili tako močne plohe, da jih ne pomnijo niti najstarejši prebivalci.

* **Brez zdravniške pomoči je 12.000 prebivalcev.** Čeprav ima vas Bačina pri Varvarju svojo zdravniško ambulanco, katero je ustanovila zdravstvena zadruga in katero so po ugotovitvi pregledali tudi odposlanci zveze zdravstvenih združenj in higienskega zavoda ter naposled še odposlanci zdravstvenega oddelka moravske banovine ter našli vse v redu, še vedno ta prepotrebna ustanova ne more služiti svojemu namenu. Vas sama šteje preko 4000 prebivalcev, z okolišnim vred pa spada pod delokrog zdravstvene ambulanc nad 12.000 prebivalcev. Zdravstvena ambulanca je bila ustanovljena v prvi vrsti zaradi tega, da bi velik okoliš dobil zdravnika. Po svojem proračunu lahko zdravna ustanova plača zdravniku na mesec po 2500 din, povisek njegove plače pa so pričakovali poštovni valni zadugari od občine in banovine. Dobili so tudi; že mnogo obljub, a ker so te obljube ostale samo izrečene in zapise, je zdravna ustanova socialne medicine še zdaj brez zdravnika. Ta primer ilustrira vse hibe naših lepih načrtov organizacije zdravstvene službe po vaseh, ali, z drugimi besedami povedano, vse, kar pri nas izpodbija temelje organizacije socialne medicine. Ko v krajih, kjer ljudstvo samo iz lastnih sredstev prispeva za existenco zdravnikov sredstva po svoji možnosti, ni nobene pomoči od samoupravnih in državnih oblasti, si lahko mislimo, kakšno gorje je tam, kjer ljudstvo v svoji bedi ne more ničesar prispevati.

* **Eno in pol dnevi izlet v Trst in Koper** priredi Tujskoprometna zveza dne 1. in 2. julija t. l. Zelo zanimiv in spremenjen spored je na razpolago v vseh biletarnah Putnika, kjer se izročajo tudi prijave do 24. t. m. (—)

Proti sončarici uporabljajte Tschamba Fil. Kr. dvorni dobavitelj, DROGERIJA GREGORIĆ, Ljubljana, Prešernova 5.

Pri zaprtju in motnjah v prebavi vzemite jutraj na prazen želodec kozarec navadne Franc. Jozefove grenčice.

* **Planinske kočje Slovenije** bodo v celoti oskrbovane od 28. junija t. l. Triglavski dom na Kredarici bo oskrbovan od sobote 24. t. m. dalje, od 28. t. m. dalje pa še ostale triglavske postojanke, Staničeva koča, Vodnikova koča in koča pri Triglavskih jezerih. V vseh ostalih planinskih predelih so planinske postojanke SPD že stalno oskrbovane. Najboljši so planinski izleti v drugi polovici junija ter v mesecu juliju. Podrobne informacije o planinskih izletih in domovih dobiti v pisarni SPD, Ljubljana, Aleksandrova cesta 4-I.

* **Priročnik za planince,** ki ga je letos izdalo Slovensko planinsko društvo, nujno potrebuje vsak planinec, zlasti pa član SPD. V priročniku najde vse podatke o naših planinskih postojankah, o obsejnih prometu, o ugodnosti članov SPD, o prvi pomoči in reševanju, o vodniških tahirah, o opremljenosti, orientaciji na terenu, o markacijah, zaščitenih rastlinah in mnoge druge praktične podatke. Knjižica je izšla v žepnem formatu ter je nabavna cena zelo nizka. Dobite jo v pisarni SPD v Ljubljani, Aleksandrova cesta 4.

Čik bonbon je za vročino, žejo teši bolj ko vino.

* **V bolgarske planine** popelje Slovensko planinsko društvo planince v času od 17. do 31. avgusta t. l. Veliko je zanimanje za to planinsko potovanje. Slovensko planinsko društvo je v glavnem že izvršilo vse priprave; planinci bodo imeli prijetno spremstvo bolgarskih planinskih tovarišev, preskrbljena bodo prevozna sredstva, na razpolago udobna prenočišča v planinskih kočah, rezervirani prostori na vlakih in vse preskrbljeno na parku za one, ki si bodo ogledali tudi Carigrad. Čas prijave za udeležbo je do 30. junija 1939. Planinci, ki se zanimajo za to potovanje, ki bo v prvem delu vodilo po planinah, v drugem delu pa preko Črnega morja, dobi vse potrebne informacije v društveni pisarni SPD v Ljubljani, Aleksandrova cesta 4-I, kjer so na razpolago tiskani programi. V interesu udeležencev je, da se pravočasno prijavijo, da se morejo izvršiti zadostne priprave.

* **Odkritje spominske plošče** znanemu planincu in zaslužnemu planinskemu delavcu g. Alojzu Knafljcu bo v nedeljo 2. julija t. l. ob 11. pred kočo pri Triglavskih jezerih. Nepozabnemu planinskemu tovarišu bodo planinci postavili skromen spomin v dolini Triglavskih jezer, kjer je mnoga leta upravljal posle gospodarja v tamkajšnji planinski postojanki SPD. Iz Ljubljane bo vozil do Zlataroga avtobus, ki bo odšel iz Ljubljane izpred evangelijske cerkve v soboto 1. julija ob 15. Prihod k Zlatarogu ob 18. takoj na to vzpon preko Komarče v kočo pri Triglavskih jezerih (tri in pol ure) ali v Dom na Komni, odkoder pojejo v nedeljo v jutranjih urah h koči pri Triglavskih jezerih. Avtobus bo odšel od Zlataroga v nedeljo ob 20. zopet nazaj v Ljubljano. Kdor se noče poslužiti avtobusne vožnje, prispe pravočasno k odčitju, ako se odpelje v soboto popoldne z vlakom v Boh. Bistrico ter od tam nadaljuje svojo pot ali do Zlataroga, Doma na Komni ali takoj do koče pri Triglavskih jezerih. Vozovnice za avtobusno vožnjo dobiti v pisarni SPD, Ljubljana, Aleksandrova cesta 4.

* **Starši!** Še je čas, da prijavite svoje otroke v počitniške kolonije Kola jugoslovenskih sester, ki odidejo na letovanje v dom Franje Tavčarjeve v Kraljevcu. Dekliške kolonije odpotuje dne 5. julija, deška dne 2. avgusta. Prijave sprejema Kola jugoslovenskih sester, Ljubljana, Rimska cesta 9. vsak dan od 9. do 12. in od 15. do 17. Celotna okrožja je 550 din. (—)

* **Brez težav deluje Darnol.** K temu prijetnosti pri uporabi: nobenega kuhanja čajev, niti požiranja kroglic in ne grenkih soli. Darnol je okusen kakor čokolada. Ne preizkušajte z nepreizkušanimi preparati, temveč uredite svojo prebavo s priljubljenim odvajalnim sredstvom Darnol. Dobi se v vseh lekarnah. Reg. 25.801/37. (—)

* **Ne bo vam žal,** če se udeležite v nedeljo 25. t. m. tombole, katero priredi Sokolsko društvo v Litiji. Začetek točno ob 3. uri popoldne na glavnem trgu. Cena tablicam: 3 amo 3 din. (—)

Iz Ljubljane

u — **Plemenit dar.** Naša akcija za obdaritev mater najštevilnejših slovenskih družin še vedno dobiva plemenite odmeve. Tako smo včeraj prejeli od ge. Albe Mohoričeve, soproge generalnega tajnika Zbornice za TOI, znesek 300 din. Med materami, katerih življenje in usodo smo že opisali v »Jutru«, jih je polno, ki so podpore vedno potrebne, zato bo tudi dar ge. Albe Mohoričeve prišel na pravo mesto.

u — **Himen.** Včeraj popoldne sta se poročila pri Sv. Jakobu v Ljubljani g. dr. Alojz Vadnal, profesor matematike na bežigradski realni gimnaziji in gđ. Mara Stojkovičeva, hčerka apelacijskega sodnika dr. G. Stojkoviča. Priči sta bila ženina svaka dr. Vladimir Orel in Boris Gregorka, znana mednarodna telovadca. Mlademu nacionalnemu paru naše iskrene čestitke!

u — **Ni dneva brez dežja.** Letošnje poletje ima teške porodne krče. Prave pomladi prav za prav nismo užili, a zdaj ko že prehajamo v poletje, je vreme še vedno aprilsko nestalno. Sleherni dan okrog pol dneva imamo po zadnjem močnem deževju vsaj kratkotrajen naliv. Predvčeršnjim je bila Ljubljana popoldne močno zadrževana, obenem pa je sijalo sonce in tam zunaj na Viču še ni bilo nobene moče. Tudi včeraj popoldne je v Ljubljani krajšo dobo deževalo, potem pa se je nebo zjasnilo in je bilo zlasti proti večeru brez oblakov, obetajoče vsaj za prihodnje dni nekaj levega vremena.

u — **Sentvidčane opozarjamo,** da bo v nedeljo ob 20. uri v njihovem Prospektnem domu koncert pevskega zbora Glasbene Matice ljubljanske. V St. Vid pride celotni zbor pod vodstvom ravnatelja Polića, na svojem sporedu ima najlepše umetne in narodne pesmi, mnoge na izrecno željo in zahtevo Sentvidčanov samih. Koncert bo v dvorani, ki je izredno akustična in ena najlepših dvoran v ljubljanski okolici. Vstopnice so v predprodaji v trafikah Kautman.

u — **Mlad jazbecar** se je v nedeljo zatekel. Lastnik ga dobi v Zalokarjevi ulici 9.

u — **Izredno lepe češnje hrustavke** za vlaganje kg 4.50. Fr. Kham, Kongresni trg 8. (—)

u — **Mnogi tuji avtomobilisti** potujejo zdaj, ko je nastopila prava sezona, skozi Ljubljano. Nekateri se ustavijo, da si mesto razgledajo, drugim pa se mudi v Trst ali na Sušak, Pogosto pa zlasti oni, ki so namenjeni na Planino in dalje proti Trstu, ne opazijo table, ki kaže smer, ker stoji nekoliko zakrita na koncu Bleiweisove ceste. Zato zdirjajo kar naravnost preko Napoleonovega trga dalje po Langusovi ulici. Se, ko zavijejo doli na kraju v Zeljarsko ulico, uvidijo, da so zašli v zagato, v slepo ulico. Potem iščejo pojasnil in se nejevoljni vračajo nazaj ter komaj najdejo Tržaško cesto. Ze več ko sto nemških in drugih avtomobilistov je na ta način zašlo letos v Zeljarsko ulico. Na Napoleonovem trgu je sicer smer proti Kočevju in Sušaku zelo vidno označena, treba bo na oni otek prenesti še tablo, da bo avtomobilistom ob izhodu iz Bleiweisove ceste razloženo kazala, da morajo zaviti na desno proti Planini in Trstu.

u — **II. sklepna produkcija drž. konfervatorija** bo drevi ob 18.15 v veliki filharmonični dvorani. Spored je naslednji: 1) Haydn: Sonata v es-duru. Klavir Laurenčič Otmar. 2) Reger: Marijana uspavanka, Verdi: Arijia Gilde (sopran Tiran Marija), klavir Bradač Zorka. 3) Mendelssohn: Pesem brez besed, Schumann: Iz spominske knjige, Faure: Capricio, Liszt: Koraci. 4) Klavir Kruljč Stefanija. 5) Volkman: Koncert v a-molu, Čehovin Bogomil čelo, Demšar Gojmir klavir. 6) Bruch: Koncert za violino, Burger Kajetan, klavir Osterc Marta. 7) Gregor Jurij: Nokturno št. 2. Klavir Bradač Zorka. 8) Weber: Arijia iz Oberona, sopran Polajnar Ljudmila, klavir prof. Janko Ravnik. 9) Liszt: Gozdno šumenje, Liszt Verdi: Elgobetto, klavir Adamič Bojan. Spored dobiti v knjižarni Glasbene Matice.

u — **Razstava otroških izdelkov** državne poskusne ljudske šole za Bežigrad bo odprta v petek 23. in soboto 24. od 9. do 12. in od 15. do 17. ure ter v nedeljo od 9. do 13. ure. Vsi, ki se zanimajo za delo na tej šoli, so vlijudno vabljeni, da si razstavo ogledajo. Vstop prost.

u — **Maturantke** državnega ženskega učiteljskega v Ljubljani iz leta 1924. se zberejo v četrtek, 6. julija, ob 16. uri pri Slamiču. Pridite vse! — Jagoda.

BAŠKA NA KRKU

Morsko kopališče

HOTEL VELEBIT

na obali pred kopališčem. — Zahtevajte prospekte!

u — **Za revne mestne otroke** ja darovalo Kreditno društvo Mestne hranilnice Ljubljane 150 din v mestni socialni sklad »Vse za otroke« namesto venca na krsto pok. soproge društvenega odbornika g. Matije Perka. Mestno poglavarstvo izreka najlepšo zahvalo. Počastite rajne z dobrimi deli!

u — **Nenavadna nesreča.** Pri posestniku Janezu Bučarju v Javoru nad Ljubljano so doživeli nenavaden dogodek. Bučarjev konj in kake dve leti stari junec, ki sta v hlevu stala skupaj privezana pri jasilih, sta se pričela igrati drug z drugim, pa je konj svojemu tovarišu na lepem odgriznil jezik. Ker ranjena žival ni mogla ničesar več uživati, ni Bučarju kazalo drugega, kakor da jo zakolje.

u — **Dve nesreči pod motociklom.** Včeraj so pripeljali v bolnišnico komaj 4 leta starega uradnikovega sinčka Dušana Povha, iz Medvedove ulice. Fantek je zašel na Celovško cesto, pa se je zaletel vanj neki motociklist in mu prizadel precej hude poškodbe. Podobna nesreča se je pripetila na Dolenjski cesti, kjer je neki drug motociklist podrl Benedikta Ribiča, mlinarja z Dominikanskega trga v Ptuj. Tudi Ribič je dobil nekaj nerodnih ran.

u — **Patrona ni za igračo.** Iz Starega trga pri Logatcu so pripeljali na kirurški oddelk 10letnega žagarjevega sinčka Jakoba Zabukovca. Nekje je staknil staro patrono in tolkel po nji dokler ni eksplodirala. Odrigalu mu je tri prste na desnici.

u — **Vlomna tatvina pri belem dnevu.** Včeraj med 12. in 14. uro je neki tat obiskal trgovino Englebert v Tavčarjevi ulici in odnesel lep plen, 15.000 din. Roló med opoldanskim odmorom ni bil spušen in si je tat najbrž odklenil s ponarejenim ključem. Policija je uvedla preiskavo.

Iz Celja

u — **Pozdravni večer jugoslovenskemu sokolskemu prvaku br. Konradu Grilecu,** zmagovalcu v Parizu in Varšavi ter načelniku Sokolskega društva Celje-matica, je priredilo Sokolsko društvo Celje-matica v terek v veliki dvorani Narodnega doma. Slavljenca je pozdravil in mu čestital k uspehom društveni starešina br. dr. Milko Hrašovec. Br. Grilec se je zahvalil za pozornost, zahvalil se je tudi vsem navzočim bratom in sestram za udeležbo ter nato poročal o borbi v Parizu, kjer je dosegel med vsemi tekmovalci drugo mesto, in o borbi v Varšavi, kjer si je priboril prvo mesto. Iz obeh borb je izšel kot najboljši jugoslovenski sokolski tekmovalce. Na pozdravnem večeru je privrati nastopil novi sokolski jazz, ki se je krepko uveljavil, pevski zbor pod vodstvom br. Peca Segule pa je zapel nekaj primernih pesmi. Večer je bil razmeroma slabo obiskan, morda delno tudi zato, ker je bil večer prirejen malo pozno.

u — **Zlata bolgarskih Junakov** v Sofiji se bo udeležilo okrog 100 pripadnikov Sokolskega društva Celje-matica. Iz Celja se bodo odpeljali 6. julija.

u — **Za zlet zagrebške sokolske župe,** ki bo v nedeljo 25. t. m. v Zagrebu, je odobrena četrtinska voznina. Legitimacije za znajžano voznino se dobijo pri tajništvo Sokolskega društva Celje-matica. Vabimo Celjane, da se v čim večjem številu udeležijo zleta, ki bo na zagrebškem Stadionu. Odhod iz Celja v nedeljo z vlakom ob 5.45 jutraj.

u — **Gojenci Rudolfa Piliha** bodo igrali v ljubljanskem radiu. V nedeljo 25. t. m. od 13.20 do 14.30 bodo igrali štirje gojenci državnega prvaka na harmoniki g. Rudolfa Piliha iz Celja, ki že šest let vodi svojo šolo v Celju in poučuje tudi na Glasbeni Matici v Ljubljani ter je znan po svojih nastopih v ljubljanskem radiu. Nastopili bodo gojenci Jelko Kramar in Tonček Hofbauer iz Celja, Niko Prijatelj iz Ljubljane in Rudolf Schmidt iz Brežic.

Zarah Leander

Prekrasen film iz umetniških krogov!

Kino Union — tel. 22-21

Predstave ob 16., 19. in 21. uri.

Danes premiera!

priljubljena umetnica iz nepozabnih filmov »Domovina« in »Dama v modrem«

ŠKANDAL

Danes predstavi samo ob 16. in 21. uri.

Kirsten Heiberg, Viktor Staal, Karl Martell

Izredna zgodba, močne vsebine.

KINO MATICA, tel. 21-24

Sužnji zlata

OVADUH

po znamenitem romanu NOČ PO IZDAJI

Duševni boji in trpljenje človeka, ki je za 20 funtov izdal tovariša.

KINO SLOGA, tel. 27-30

DANES POSLEDNJIČ

e — **Prometna nesreča.** Ko se je peljal 30letni zobtehnik Slavko Slander iz St. Pavla pri Prebodu v ponedeljek popoldne z motornim kolesom proti Gomilskemu in vozil čez neki most, se je dvignila mostnica. Slander je izgubil ravnotežje in je padel tako nesrečno, da si je zlomil levo roko v ramenu. Zdravi se v celjski bolnišnici.

Vsako soboto in nedeljo zvečer

KONCERT

vojaške godbe — v hotelu

„UNION“.

e — **Preiskava o roparskem umoru** v Medlogu, čigar žrtvi sta postala gostilničar Anton Ocvir in njegova žena Rozalija, kljub vsestranskemu prizadevanju orožništva in policije še ni prinesla jasnosti v zagonetno zadevo. Ugotovili so, da so morilci odnesli zakoncem 500 do 600 din gotovine, zlato možko uro z veržico, zlato žensko zapestno uro in zlato ovratno veržico. Služkinja Julčka Terčičeva pa pravi, da ji je izginilo 200 din. Ocvirko va sta živela v zelo skromnih razmerah. Imela sta samo nekaj pohištva in nekaj

drugih stvari ter zelo malo oblek in perila. Ocvirka in njegovo ženo so položili včeraj ob 18.30 na okoliškem pokopališču k zadnjemu počitku. Prebivalstvo je še vedno pod vtisom groznega zločina in se izredno zanima za potek preiskave. Doselej pa žal še ni bilo mogoče najti sledu za morilce.

Iz Maribora

a — **Mariborskemu sokolstvu.** V nedeljo je v Zagrebu zlet zagrebške sokolske župe, ki se ga bo udeležila večja skupina Sokolov in Sokolice mariborske sokolske župe. Naša dolžnost je, da se oddolžimo zagrebškemu Sokolom za njihovo udeležbo na našem župnem zletu leta 1937. Iz Maribora odpotujemo v nedeljo 25. t. m. ob 2.48 zjutraj ter se vračamo ob 17.50 iz Zagreba. Voznina stane tri ter nazaj din 40, zletna značka ter legitimacija za znajžano vožnjo din 10. Prijave sprejema župna pisarna. Zdravna voznina velja od 23. do 27. t. m. Zdravo! — Župna uprava.

a — **Iz mestnega vojaškega urada.** Mini. strstvo vojske in mornarice razpisuje natečaj za sprejem gojencev-medicincev v šolanje na drž. stroške. Interesenti, maturanti in medicinci, dobijo potrebne informacije v mestnem vojaškem uradu na Slomskem trgu 11.

a — **Zasluzeno priznanje.** K poročilu o slovesnem zaključku mladinskih tečajev Franco-kega krožka dodajemo, da posvečata dolgo vrsto let gospe D'Acaro in B. Vrečko tem tečajem svojo največjo pozornost in skrb. S tem sta v polni meri zaslužili priznanje in hvaležnost mladine, staršev in vodstva Franc. krožka, pa tudi tople čestitke, ki jih je izrekel na njun naslov ob priliki sobotnih slovesnosti francoski konzul iz Ljubljane g. Remérand.

a — **Poškodbam je podlegel** v mariborski bolnišnici 29letni pomožni delavec Lovrenc Cankar s Pobrežja. O njegovi nezgodi smo že svojas poročali. Cankarja je podrl padajoče drevo in je oblezel z zlomljeno hrtenico. Hotel se je ravno naslednji dan poročiti. Kljub hudi poškodbi se je zato nekaj tednov po prevozu v bolnišnico na bolniški postelji poročil. Zjaj je nesrečnež podlegel poškodbam.

a — **100 delavcev in delavk spet na cesti.** V tekstilni tvornici Zelenka in drug je bilo odpovedano delo okrog 100 delavcem in delavkam, zaposlenim v tkalnici. Na ta način je tvornica popolnoma likvidirala.

a — **Splovanje in čolnarje na Dravi** opozarja marib. mestno poglavarstvo na sporočilo poveljstva pontonirskega bataljona v Ptuj, da so se pričele vsakoletne vaje na Dravi in sicer vsak dan od 6. do 11.30 in od 15. do 18.30, ponoči pa od 20. do 24. V tem času je plovba po Dravi zabranjena. Splovanje, čolnarji in drugi prizadeti naj upoštevajo navodila rečnih straž.

a — **Mala matura.** Na tuk. realni gimnaziji je napravilo malo maturo 51 dijakov in sicer 2 z odličnim uspehom, 23 s prav dobrim, 26 pa z dobrim uspehom. Popravnici izpit jih ima 14. Razen tega so napravili malo maturo tudi trije privatisti.

a — **Za 15.000 din je oškodovan** posestnik ter industrijec Ivan Bogina iz Makol. Hlapec je namreč prodal del zmlete koruze, s katerim bi moral krmiti konje. Ker pa niso dobili konji zadostne hrane, so crknili. Bogina je zaradi tega prijavil zadevo oblastvom. Hlapec Ivan S. se bo moral zagovarjati pred sodiščem.

a — **Zveza Matrovinov borcev** priredi v nedeljo 25. t. m. ob 15. uri v Sv. Juriju ob Pesnici veliko tombolo z veselico. Prevoz z avtobusi ob 14. uri z Glavnega trga. Cena za osebo 6 din. Prijave za vožnjo se sprejemajo v tajništvo ZMB, kjer se dobi tudi tombolske karte. Člani in prijatelji vlijudno vabljeni! (—)

Morsko kopališče Grado — hotel Parco — Alla Salute, znana dobra meščanska hiša nasproti obrežju. — Ugoden pavšalni aranžma za ves čas bivanja.

a — **Šahovske novice.** Šahovska sekcija UJNZB je priredila šahovski brzturnir, pri katerem je dosegel prvo mesto g. Kukovec z 9 točkami. Sledi Mišura s 7 in Marvin s 7, Lukeš jun. in Peče pa s 6 točkami.

a — **Afera s ponarejenim vinom.** Posestnik Josip G. iz Vukovskega dola je bil ovaden tukajšnjemu državnemu tožilstvu, ker je hotel prodati v Nemčijo sod vina. Pri analizi vina pa so ugotovili, da je vino pomešano z vodo in je pokvarjeno. Vино so zaradi tega zaplenili. Zadeva se bo končala pred sodiščem.

a — **Policija je aretirala** 27letnega trgovskega potnika Rudolfa Seličkarja iz Ljubljane, ki ga je neko podjetje ovadilo, češ da je pomešal 40.000 din. Policija je več dni vodila preiskavo in je ugotovila, da je imel Seličkar precejšnjo zalogo raznih predmetov, ki jih je naročil pri svoji tvrdki za mariborske stranke. Ljubljanska tvrdka je blago pošiljala v dobri veri v Maribor, misleč, da stranke prejema blago. Takoj po prevzemu blaga je Seličkar prejel provizijo, blago pa si je pri. držal. Policija ga je po zaslišanju oddala sodišču. V koliko je Seličkar kriv, bo seveda pokazala šele sodna preiskava.

a — **Gledališka razstava,** ki jo pripravlja režiser g. Jože Kovič, bo zbujala veliko pozornost na letošnjem Mariborskem tednu.

a — **Motorno kolo, odje, obleke.** Trgovskemu zastopniku Evgenu Zelenzu iz Ulice kneza Kocija so odpeljali iz zaklenjene garaže motorno kolo znamke »Ardie« z evid. št. 150.345, vredno 10.000 din. — Iz garaže lesnega trgovca Leopolda Kranjca z Ruske ceste 29 pa so ukradli več oblek, dve odeji in konjski plahti in skupni vrednosti 1000 din. Policija intenzivno poizveduje za storilci.

a — **Ves denar je izgubil** Dušan Živec iz Sv. Jurija ob Pesnici. Ko se je peljal na dvoprežnem vozu domov, je izgubil rjavo usnjato denarnico, v kateri je imel vse svoj denar in sicer bankovec po 500 din ter 20 dinarski bankovec.

a — **Vsak dan nezgode.** Z voza, ki je bil visoko naložen s senom, je padel 9letni Ernest Bach s Pobrežja in si zlomil desnico. — Z nožem si je porezal levico po nesrečnem naključju 34letni mesarski pomočnik Avgust Cvetko iz Nove vasi. Oba ponesrečenca sta se zatekla v splošno bolnišnico.

Iz Zagorja

Evropsko ravnotežje je zopet obnovljeno?

Kako gledajo v Parizu na sedanji mednarodni položaj

Pariz, 19. junija.

Po ustanovitvi angleške obrambne zveze ali »fronte miru« smatrajo splošno na zapadu, da se je nevarnost izbruha evropske vojne močno zmanjšala. Demobilizacije sicer še ni in je tudi službene ne bo tako kmalu, toda znano je, da je v raznih državah že veliko število rezervistov poslano domov. Po monakovskih sklepih, s katerimi so veliki zadnjič skušali rešiti mir na račun malih, in zlasti po vkorakani nju nemške vojske v Prago, je nastopila na zapadu reakcija pod geslom samobrambe proti nadaljnjim poskusom nadvlade v svetu s pomočjo sile.

Ogromne so spremembe, ki so nastopile v zadnjih treh mesecih, odkar je zastava ključaste križa zavijala na Hradčanih. Francija je zedinjena in složna, kakor menda še nikoli doslej. Njena vlada, ki ima diktatorska pooblastila, z vražo naglico pripravlja na vseh področjih vse potrebno za uspešen nastop v primeru vojne. Francija na vso moč podpira angleško diplomacijo pri organizaciji »mirovne fronte«. Pod njenim vplivom je Anglija uvedla splošno vojaško obvezo in stalno pomoč svoje poklicno vojsko. Doseženo je polno sodelovanje francoske in britanske vojske v letalstvu. Sklenjena je vojaška zveza o medsebojni pomoči s Poljsko v vseh področjih in s Turčijo v področju vzhodnega Sredozemlja. Zasiurana je solidarnost Amerike, kjer so »intervencionisti« vsak dan močnejši proti »izolacionistom«. Dane so enostranske garancije Rumuniji in Grčiji. Vrhajo se zaključna pogajanja za sporazum z Rusijo glede trojne vojaške zveze o medsebojni pomoči.

Toda tudi centralni sili nista medtem držali križem rok in sta na to politiko zapadcu odgovorili z berlinsko »jekleno zvezo«, ki ji ni primera v diplomatski zgodovini in ki njuno usodo veže na življenje in smrt. V splošnem naporu za pridobivanje ravnovesja so gotovo tudi pomembne neopadne pogodbe z Dansko in z baltskimi obrobniimi državami, ki dokazujejo voljo centralnih sil, da tudi one ustanovijo svojo fronto miru.

Zaradi teh izrednih naporov in uspehov na obeh straneh se smatra na zapadu, da je evropsko ravnotežje, ki je bilo v Monakovu tako hudo pokvarjeno na škodo zapadnih demokracij, zopet vzpostavljeno. To ravnotežje igra v Evropi v zadnjih stoletjih, od formiranja modernih državnih tvorb, izredno vlogo in se smatra kot največje poročilo miru. Sile so izenačene in izgledi na uspeh v vojni zelo dvomljivi za obe strani. Zato tudi oboje poudarjata svojo iskreno voljo za mirom. Seveda, ta pojava miru se bistveno razlikujeta. Angleška zveza poudarja »mir v čisti, kar pomeni v glavnem ohranitev stanja, ustvarjenega z mirovnimi pogodbami. Monakovo ni bil »časten mir«, temveč kapitulacija. Jeklena zveza hoče »pravičen mir«, ki naj od strani vse vzroke za ogražanje miru, tojraj zlasti vzroke za nezadovoljnost nemškega in italijanskega naroda, kar pa se da doseči samo z radikalno spremembo sedanjega stanja v svetu.

Obe skupini velesil sta sedaj postavljali pred usodno vprašanje: vojna ali mir? Na zapadu so mnogi prepričani, da tudi totalitarni državi ne želita vojne, kar sta njihova voditelja že tolikokrat poudarjala. Zlasti je bil v tem oziru pomemben

modri in zmerni govor v Torinu, v katerem je Mussolini posebej naglasil, da ni v Evropi problemov, zaradi katerih bi bila potrebna vojna.

Ali je mogoče resno očitati ofenzivne namene zapadnih silam? Po tezi totalitarnih držav je bistvo konflikta čisto elementarnega značaja. To je problem dveh velikih in rodovitnih, a revnih narodov. ki imata premalo možnosti za izživljanje. To je problem nove razdelitve zemlje in zlasti kolonij. Ključna bodoče evropske vojne leži po njihovem mnenju ravno v tej »razredni borbi« med velikimi revnimi in bogatimi narodi. V zapadnih demokracijah ne priznavajo te teze, marveč gledajo na vzroke bodoče vojne bolj z doktrinarnega zrelšča. V bodoči vojni, tako pravijo v Parizu in Londonu, se bo svet boril zopet za ona načela, ki so ga inspirirala v zadnjih stoletjih: za svobodo človeka in za svobodo tudi malih narodov! To bo borba proti poskusom nadvlade v svetu s pomočjo sile, ki ograža to svobodo.

Dejstvo je, da je obstoj dveh velikih skupin velesil, ki sta razdelili svet v dva nasprotna tabora in ki se naglo oborožujeta druga proti drugi, deloval hkratu tudi pomirjevalno. Angleška zveza je že prestala prvo preizkušnjo ravno na primeru Poljske, ki je že to pomlad imela biti »na vrstici«. Toda Poljska se ni vdala pritisku, temveč je nanj odgovorila najprej z mobilizacijo in potem z vojaško zvezo z Anglijo. O pomenu Pomorjanskega, ki je tudi po narodnosti poljsko področje, ni treba pisati. Toda Gdansk je res nemško mesto in po načelu o samoodlobi narodov, ki je veljalo do propasti Češkoslovaške, bi moralo biti vrnjeno Nemčiji. A odkar je to načelo zamenjano z načelom o življenjskem prostoru, odkar so nacionalni interesi stopili v drugo vrsto na račun gospodarskih in zgodovinskih, ima pravico na življenjski prostor ravno tako tudi poljski narod, in se statut svobodnega mesta, v katerem itak vlada narodno socialistični režim, ne more izpremeniti, ne da bi se s tem ogražali življenjski interesi Poljske. In Poljaki pravijo, da lahko sedi z enako pravico poljski visoki komisar v Gdanskem kakor nemški protektor v Pragi.

Nove ekspanzije dinamičnih sil se zde danes izključene brez vojne. Velika Britanija je globoko zakorakala na celino in angleške meje, ki so še pred par meseci bile zelo labilne na Renu, so postale popolnoma stabilne ne samo na Maginotovi liniji, temveč so se medtem stabilizirale celo na Visli, v Transilvaniji, v Epiru, na Dardanelih. »Fronta miru« je ustvarjena in morebitna pogodba z Rusijo bi jo sicer še bolj učvrstila, ni pa po pariškem mnenju neobhodno potrebna. Kajti v primeru napada na katerokoli območje državo na vzhodu od Baltika do Črnega morja bi Rusija itak morala intervenirati v lastnem interesu tudi brez posebne pogodbe. Rusija je tudi brez pogodbe člen verige, ki je že skovana. Ta veriga na eni in jeklena zveza na drugi strani sta čuvarja ravnotežja in miru v Evropi. Bistvo problema je sedaj v vprašanju, ali je mogoče doseči »pravičen mir«, kakor ga zahtevata velesili, in pri tem ohraniti »časten mir«, kakršnega si predstavljajo na zapadu. Če se bo dala ta naloga rešiti, potem lahko v obnovljenem evropskem ravnotežju res vidimo jamstvo, da vojne ne bo.

Dr. O. A.

O zbiranju in zbirkah

Kakšna mora biti lepa zbirka znamk

Zbiranje znamk je sport, ki pripravi ukvarjalcu marsikatero prijetno uro. Zgledajo se vrednote, ki bodo nekoč skupno predstavljale morda lepo vrednost.

Res, da pravi zbiralec ne misli na to, kako bo nekoč svojo zbirko čim bolj vnovčil. Vnet zbiralec zbira znamke iz veselja do zbiranja samega. Toda kateri zbiralec ve, ali ne bo kdaj čez leta morda zašel v težavni položaj, pa mu bodo vprav znamke pomagale iz stiske? Ali pa — da bo kdaj pozneje, ko mu bo navdušenje za zbiranje znamk splakneno, zelo potreboval ali želel kaj drugega, pa si bo edino z odsvovitvijo znamk mogel uresničiti ono drugo? Tako večina zbir — razen tistih, ki jih zbirali podarjajo, zapustijo ali razdajajo — prej ali slej postane predmet kupčije.

Kakšna mora biti zbirka znamk, da je lepa in da ima kot celota vrednost?

Mnogi zbirali »večajo« svoje zbirke, ne da bi pazili, kakšne komade uvrščajo. Ni vsaka znamka za zbirko. Ne gre tu le za ponarejenke (salzifikate), ki jih je — zlasti za redkejšje znamke — precej. Te seveda nikakor ne sodijo v pravo zbirko. Vendar ponarejenke povprečen zbiralec težko prepozna: kajti očito slabe ponaredbe so redke, za uspele pa je treba že strokovnjaka, da jih razloči od pristnih znamk, če niso bili zbiranci na ponaredbo in razliko že opozorjeni v kakem članku. Toda tudi vsaka pristna znamka ni primerna za zbirko. Zato naj resen zbiralec, — preden kupi, sprejme in zamenjavi odnosno uvrsti v zbirko kako znamko, upošteva naslednje.

Znamka za zbirko mora biti cela. Če je bila v polji izdana zobčasto, mora imeti posamezna znamka po odtrganju enake zobe, kakor sosedne znamke, od katerih je bila odtrgana. Če pa so bile znamke izdane v polji za rezanje, mora imeti posamezna znamka ob sliki toliko okvirja, kolikor v primeri s sosednimi znamkami pri odrezu, odpade nanjo. Vsekakor mora biti slika cela.

Znamka ne sme biti zatrgana, urezana ali prebodena. (Uradno preluknjanje v obliki črk ne pokvari znamke. Lepše pa je, če je znamka cela). Znamke ne sme nikjer nič manjkati: niti del natise sliki, niti del plasti papirja. Zbiralec nerabljenih znamk se večkrat pripeti, da se jim znamke v žepu ali v roki od toplotne odnosno ovlaženja »primejo«. Take znamke so navadno izgubljene: če jih zbiralec skuša odločiti, prizadeane natis — če že ne plasti papirja, — če pa jih dene v toplo vodo, da bi jih odlepil, izgubijo lepilo, ki ga nerabljena znamka tudi v zbirki mora imeti; nerab-

ljena znamka brez lepila je med resnimi zbiralci komad brez vrednosti. Okvaro plasti znamkinega papirja pa zagreše največkrat tisti, ki imajo navado, da znamke s pošiljkami odtrgavajo. S takim nepremišljenim načinom prievajanja je bila uničena že marsikatera dragocena znamka. Resen zbiralec in vsakdo, ki shranjuje znamke za kakega zbiralca, naj znamko previdno izreže s pošiljke, kjer je bila uporabljena, tako da ostane okrog znamke viden še približno pol cm širok okvir podlage. Kadar ima zbiralec več takih izrezkov, jih vrže v posodo tople vode, da se znamke odlepijo. Ko lepilo popusti in znamke zaplavajo, jih še nalahko opere, da jim odstrani vse lepilo. Nato jih tako, da jih polaga na lice, drugo poleg druge razvrsti na debelem, suhem pivniku. Pivnik z znamkami dene v toplo pečico in sicer preko dveh drv. V toplem zraku se znamke naglo suše. Ko zbiralec po gornji, beli strani znamk (po nekaj minutah) vidi, da so znamke suhe, jih vzame iz pečice. Znamke, ki se pri sušenju zgubijo, položi zdaj v debelo knjigo, da jih poravnajo. Po nekaj urah so znamke popolnoma zravnane, primerne za uvrstitve v zbirko.

Znamka ne sme biti prelomljena, preganjena, zmečkana ali utisnjena. Znamka v zbirki mora biti lepa. Žig ne sme biti razmazan, niti premočan, da je slika v glavnem lepo vidna. Znamka ne sme biti zamaščena. Ne na licu, ne zadaj ne smejo biti nikake črte, čačke, pege ali madeži. Umazana znamka ni lepa.

Seveda pa zbiralec spominskih znamk ali znamk, ki so bile izdane v malih nakladah, zaradi manjših okvar (močnejši žig, neznatne pegice) ne bo zavrgel. Poskrbel pa bo, da dobi namesto takih komadov v zbirko boljše.

Kajti — le zbirka znamk brez vsakršne navedenih okvar bo imela v celoti pravo vrednost. Le take zbirke bo mogel biti zbiralec — tudi (ali celo: predvsem!) tisti, ki zbira iz veselja do zbiranja samega — resnično vesel.

D. V.

Nujno potrebne železniške zapornice

Gornja Radgona, 20. junija. Na križišču železniške proge in banovinske ceste, ki vodi iz Gornje Radgone proti Slatini Radencem, v bližini črešnjevске opekarne, kjer se je zadnja leta, odkar so bile odstranjene zapornice, zgodilo mnogo nesreč, se je primeril v soboto po-

lojčne karambol, ki je domala zahteval tri človeške žrtve. V nedeljo pa je na istem mestu domala zavozil avtobus, ki vozi na progi Maribor—Gornja Radgona—Slatina Radenci, v večerni vlak.

V soboto okrog 16. ure je privozil iz Gornje Radgone s svojim osebnim avtom trgovec g. Alojzij Fidler v spremstvu sinke in hčerke ravno v času, ko prihaja popoldanski vlak iz Radencev. Ker tečeta na tem križišču železniška proga in banovinska cesta po useklini, je ves teren dokaj nepregleden in nevaren za vozače. Tudi g. Fidler ni opazil prihajajočega vlaka ter je hotel čez progo in že ga je zadela v zadnji del avtomobila lokomotiva ter ga prevrnila. Le srečnemu naključju je pripisati, da se teren ob cesti na tem mestu, kamor se je prevrnil avto, dviga precej strmo, sicer bi avto zdrvel v obcestni prepad ter pokopal pod sabo tri žrtve. Zadnji del avtomobila je precej poškodovan, medtem ko so potniki odnesli zdravo kožo pa precej strahu.

V nedeljo je mariborski avtobus vozil iz Gornje Radgone proti Radencem v času, ko je odhajal večerni vlak iz Gornje Radgone proti Radencem. Le duhaprisotnosti vsestransko izkušnega šoferja g. Avgusta Vezjaka je pripisati zaslugi, da se je avtobus v zadnjem trenutku ustavil ter krenil ob stran ceste, kjer se teren dviguje, sicer bi bila katastrofa neizbežna. V smrtni nevarnosti je bilo 15 potnikov. Že ponovno smo opozarjali železniško upravo, da vrne zapornice, da se prepreči nesreče, zlasti še ob sedanjem pomnoženem številu dnevnih vlakov.

Iz Ptujaja

— Zvočni kino Ptuj predvaja danes ob 20. film »Junaki zraka«. Za dodatek je Paramountov žurnal.

— Osebna vest. Pred kratkim je bil premeščen k nam iz Kranja orožniški kapetan g. Emil Pangerc, ki je prevzel posle komandirja orožniške čete. Zelimu mu, da bi se med nami počutil prav zadovoljno.

— Letos že šesti požar v Hajdini. Pred dnevi smo poročali o požaru, ki je upelelil Vrtnjakovo domačijo v Hajdini. Ni še dobro minil vaščane strah, že je spet zažarelo nad vasjo in to že šesti v letošnjem letu. To pot je roka neznanega požigalca podtaknila ogenj v skednju posestnika Mihaela Ogrinca v Spodnji Hajdini. Ogenj se je v trenutku razširil na gospodarsko poslopje in hišo in ju uničil do tal. V skednju sta spala domača sinova, ki sta se rešila v zadnjih trenutkih pred uničujočimi plameni. Zaradi tako pogostih požarov krožijo po vasi govorice, da namerava požigalec pokuriti vsa lešena in s slamo pokrita poslopja.

Iz Kranja

— Nov grob. V Leončiču v Ljubljani je umrla včeraj gospa Pavla Bezičeva, soproga kranjskega zdravnika g. dr. Joška Beziča. Po rodu je bila iz ugledne družine Pompetovih v Kranju. Studirala je in dosegla čast magistra farmacije. V srečnem zakonu je rodila dva sinčka in hčerko. Umrla je v najlepši dobi. Ugledno pokojnico bodo jutri, v petek, prepeljali ob 9. v Kranj, kjer bo počivala v stebrišču novega pokopališča. Pogreb bo potem ob 17. uri. Blagi ženi in materi bo ohranjen časten spomin. Zaljučni družini izrekamo odkritosrčno sožalje!

— Vsi rezervni oficirji in vojaški uradniki, bivajoči na območju občine Kranj, se pozivljajo, da najpozneje do 28. t. m. javijo občini točen naslov. To storijo lahko tudi pismeno. Poleg točnega naslova bivališča je treba navesti tudi čin, rod vojske, ime, priimek in poklic. V bodoče je treba vsako spremembo bivališča nemudno javiti.

Prenos krvi

pred 325 leti

Krvna transfuzija, ki jo smatramo za novodobno pridobitev, je stara že več nego 300 let. Neki švedski ljubitelj knjig je iztaknil star medicinski učbenik, ki so ga natisnili l. 1764 v kraljevi akademski tiskar in v Upsali. Tu je med drugim naslednji odstavek:

»Pred več nego sto leti so napravili nov goskus, da bi izboljšali zdravje slabotnejših oseb in jim podaljšali življenje, in sicer s tem, da so jim v žile prenesli kri mladih živali.«

Kako so ti poskusi uspeli, o tem knjiga ne govori.

Najnevarnejša žival je bivol

Med indijskimi in afriškimi lovci so poprašali, katero žival smatrajo za najnevarnejšo. Tigri in levi človeka brez potrebe ne napadejo ter kmalu poginejo, če dobe svinco v telo. Slon je žilav borec, ki ostavi svojega nasprotnika šele tedaj, ko ga je pokončil. Toda njegov vid je kakor vid istotako nevarnega nosoroga zelo slab, to se pravi z drugimi besedami, nevarnemu kolosu z malo spretnosti lahko uideš.

Res nevaren je po mnenju poznavalcev samo bivol, ki se ga loti mrzla jeza po maščevanju, čim je kakšnega sovražnika spoznal res za sovražnika. Njegov voh je dober, vid isto tako, močan je, ima dober spomin in tudi z nekoliko kroglami v telesu se lahko grdo zneze nad celo družbo lovcev. To vedo tudi živali in če se katera med njimi zaplete v boj z bivolom, čaka samo na to, da se ji ponudi kakšna prilika za beg.

Raketa kakor gora

Kanadski graditelj raket dr. Campbell iz Edmontona pravi, da bi morala biti raketa ki naj bi poletela do meseca, velika kakor prava gora. V nekem predavanju je omenil, da je pred kratkim čul o izjavi nekega astronoma, da polet do meseca danes ni več tako nemogoča stvar kakor pred leti. Nato se je Campbell pobavil malo temeljiteje s to stvarjo in je prišel do zaključka, da je vendarle nemogoča.

Najuspešnejši način za raketni polet bi bil pogon z eksplozivnimi snovmi, ki bi raketno poganjale venomer naprej. Če pomislimo, da bi si morale eksplozivne slediti tako dolgo, da bi raketno vozilo doseglo brzino, ki bi bila potrebna, da premaga zemeljsko privlačnost, in da bi bilo treba na isti način postopati tudi pri povratku z lune, bi morali za vsak kilogram raketne težje vzeti s seboj milijon ton pogonske snovi.

R A D I O

Četrtek 22. junija

Ljubljana 12: Pisana šara (plošče). — 12.45: Poročila. — 13: Napovedi. — 13.20: Salonski kvartet. — 14: Napovedi. — 18: »Med Zilo in Saloc« (slovenske pesmi — radijski orkester). — 18.40: Slovensčina za Slovence (dr. R. Kolarič). — 19: Napovedi, poročila. — 19.30: Deset minut zabave. — 19.40: Nac. ura: Sokolsko predavanje. — 20: Melody-jazz. — 22.45: Simfonična glasba (plošče). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Za razvedrilo igra radijski orkester.

Beograd 18: Petje. — 18.30: Plošče. — 20: Humor. — 21: Narodne pesmi. — 22.15: Plesna muzika. — Zagreb 17.15: Petje. — 18: Arie. — 20: Operni prenos. — Praga 20: Zvočna igra. — 21.30: Orkestralni koncert. — 22.40: Plošče. — 23: Češka glasba. — Varšava 19.30: Lahka glasba. — 21.20: Plošče. — 21.30: Operna glasba. — 22.30: Plošče. — 23.15: Poljski plesi. — Sofija 18.30: Bolgarske pesmi. — 19.30: Operni prenos. — 21.40: Plošče. — Dunaj 12: Orkester. — 16: Vesela muzika. — 18.15: Instrumentalna glasba. — 19: Pevska ura. — 20.15: Prijetno muziciranje. — 22.30: Lahka in plesna muzika. — 23: Nočni koncert. — Berlin 19.15: Koncert solistov. — 20.15: Slike z Atlantika. — 22.30: Lahka glasba. — München 20.15: Prenos operete »Operni ples«. — 22.20: Lahka glasba. —

JAČI ŽIVCE!

Po vsakem naporu deluje Wrigley pomirjujoče in osvežujoče. — Kupite še danes zavojček Peppermint ali Spearmint — dve prijetni aromi.

WRIGLEY'S

Pariz 19: Lahka glasba. — 20.30: Klavirske skladbe. — 22.40: Plesi in plošče.

Postani in ostani član
Vodnikove družbe!

SPORT

Kako bo z nogometno krizo?

Nekaj značilnih izjav in razmotrivanj o ureditvi letošnje hude krize v našem nogometu

Od sklepov znanega izrednega občnega zbora JNS in ustanovitve »Hrvatske sportske sloge« za Zagreb in skoraj vse hrvatske podeželje ter nje sleden ustanovitve hrvatske nogometne lige, v kateri naj bi se za naslov najboljšega nogometnega moštva borilo še 9 moštev te nove lige, ni bilo v zadnjih tednih nobenega dogodka, ki bi bil kazal, da je rešitev naše nogometne krize na poti izboljšanja. V vsakem društvu, v vsakem mestu, v vsakem podsavezu so spremljali krizo za nogometno zeleno mizo z drugačnimi očmi, vsak glasni in tihi nogometni delavec je vedel povedati vsaj nekaj, kar bi bilo po njegovem za rešitev edino odredilo in pravilno. Toda iz vseh teh izjav se še ni izcimilo pravo jedro, ki naj bi tvorilo podlago za zdravo ureditev našega nogometa.

V zadnjih dneh je ta nogometna kriza očito začela zanimati zmerom širši krog prijateljev te sportne panoge in prav te dni smo zasledili po nekaterih listih zelo tehtne in dobro premišljene članke o splošnem nerazveseljenem stanju našega nogometa in o raznih možnostih, kako naj bi se ta kriza slednjčje rešila v korist celote.

Tako je v »Novostih« g. Hrvoje Macanovič napisal daljši članek o trenutnem stanju našega nogometa, v katerem ugotavlja, da so njegove krize po malem krivi v obeh taborih, in še v enem tretjem, ki bi bil moral preprečiti to situacijo, čeprav na videz brezupno. Plesec je prepričan, da bi se bila dala ta kriza preprečiti z bolj uvidnim postopkom z obeh strani, predvsem pa z zavestjo, da je treba služiti sportu, ne pa uporabljati sport v druge svrhe. Toda vse se ni prepozno, vse se še lahko in se tudi mora popraviti!

Naši slovenski nogometaši so se v tem sporu držali deloma ob strani in so na onem izrednem občnem zboru JNS via facti ostali pri Beograjdanih ter tako ustvarili videz, kakor bi jih ne zanimala zadeva »Hrvatske sportske sloge« in hrvatskih nogometnih klubov. Toda zdaj so se naenkrat začeli pojavljati glasovi tudi iz slovenskih virov, češ da nepopravljivo stališče nogometnega saveza nasproti Hrvatoma vendarle ni pravilno. Danes so baje, tako n. pr. ugotavlja »Jutarnji list«, spoznali tudi slovenski nogometni klubi, da takšna taktika ne bi dosegla nobenega rezultata in da dejansko ni drugega izhoda, kakor da je treba radikalno rešiti vsa vprašanja, predvsem pa reorganizirati ves nogometni sport, kar je v takih prilikah popolnoma neljudsko. Slovenci baje, tako pravi ta informacija, zahtevajo, da morajo vsi današnji ljudje pri JNS oditi in se mora ustvariti atmosfera, v kateri se bo lahko mirno in pošteno razpravljalo o takšni rešitvi nogometne krize. Slovenci baje zahtevajo celo, da se morajo prekli-

cati vse sankcije proti hrvatskim klubom in se mora tem klubom priznati primerna odškodnina.

Trditve tega »odličnega« predstavnika ljubljanskega nogometa« so bržkone nekoliko zaokrožene navzgor, toda nekaj pa je okoli tega podsava gotovo tudi zagovornikov rešitve in reorganizacije nogometnega sporta v smislu hrvatskih zahtev. To moramo sklepati iz daljšega dopisa, ki ga je poslal »Ilustrovanim sportnim novostim« dolgoletni nogometni delavec g. Ivan Kralj iz Ljubljane, ki v ostalem ni več član LNP, v katerem pravi med drugim:

»Okoliščina, da so klubi dali večino svojih poverilnic za občni zbor JNS upravi ljubljanskega nogometnega podsava, še nikakor ne pomeni, da so proti akciji Hrvatov. Nasprotno, danes so razočarani nad postopanjem svojih delegatov na zadnji skupščini. Pričakovali so, da bodo njih delegati solidarno vztrajali v zahtevah Hrvatov, ki so jih od vsega začetka smarali za svoje. Na stvari nič ne spremeni, če so pri tem zahtevali neke izpremembe finančnega značaja, ki so morda zaradi posebnega položaja slovenskega sporta res potrebne.

Slovenski klubi so bili prepričani obenem, da bodo njihovi delegati na skupščini in tudi sploh prevzeli vlogo posredovalca med Beogradom in Zagrebom ter tako blagodejno vplivali v tem sporu. Nihče pa ni pričakoval, da se bodo priključili beograjskemu stališču, ki pomeni, da se reorganizacija odstavi z dnevnega reda ter smatra, da se lahko vlada s prosto majorizacijo in sankcijami.

Slovenski klubi obžalujejo, da so se njihovi delegati zadovoljili z obetanimi drobtinami z bogatino mize, katerih naj bi bili deležni nekateri klubi, namesto da bi bili vztrajali v svoji pravici po popolni samoupravi in finančni enakopravnosti v nogometni sportni organizaciji...«

Tako trdi g. Ivan Kralj, res precej drugače kakor smo svoječasnno o stališču slovenskih nogometnih klubov pisali v našem listu in tudi precej drugače kakor so na omenjenem izrednem občnem zboru govorili zastopniki slovenskih klubov. Te dni je bila v Beogradu važna seja upravnega odbora JNS, na kateri se je dalje razpravljalo o vseh teh perečih problemih našega nogometa. Kakšni so bili sklepi te seje, trenutno še ni znano, izvedeti pa smo mogli že pred njo toliko, da so zastopniki ljubljanskih ali recte slovenskih klubov na tej seji Beograda natočili nekaj bolj čistega vina glede stališča, ki ga bodo v bodoče zastopali pri reševanju naše nogometne krize. V nobenem primeru Slovenci ne bodo bitni nikomur le za lutke, temveč zahtevajo, kolikor jim gre po uspehih sposobnosti njihovega dela v jugoslovnski nogometni družini!

Starič drugič na startu v Nemčiji

Kakor smo že zabeležili, je bil »leteči Kranjec« Ludvik Starič po lepem uspehu, ki ga je nedavno dosegel v Nemčiji, takoj povabljen na mednarodne motorne dirke v Vratislavo, kjer je prav tako in nadvse častno zastopal domovino in barve Moto-Hermesa.

Dirke so bile preteklo nedeljo na travnatem dirkališču velikega sportnega stadiona v Vratislavi. Razen dirkačev, s katerimi se je pomeril Starič že v Staubingu, je nastopilo še nad 60 nemških kvalitativnih vozačev, na startu pa so bili tudi vozači iz Holandske in Danske. V Staričevi kategoriji, t. j. do 500 ccm, je nastopilo 32 konkurentov in so jih zato razdelili v dve skupini. V prvi skupini s 13 vozači je nastopil tudi Starič. Dirkališčna proga je 800 m dolga ter se je vozilo 5 krogov. Starič je uspešno, da je takoj na startu zavzel vodilno mesto ter vodil štiri kroge. Vozil je s tolikšno brzino, da je izboljšal dosedanj rekord proge, ki ga je branil znani nemški dirkač Schneeweiss. Krog je prevozil v času 29¹/₂ s, ter dosegel povprečno brzino 97.272 km na uro. Ko je z rekordno brzino vozil četrti krog in daleč vodil pred ostalimi, se je ulila ploha, tako da se je travnato dirkališče mahoma spremenilo v spolzka tla, na katerih je posebno vozače, ki so vozili z veliko brzino, spodlašalo kakor na ledu. Tudi Starič se ni zanašel na mokri travi ter je v četrtem krogu padel. Silni naliv je preprečil nadaljnjo borbo mednarodnih »asov«. Za najboljši čas dneva in za postavitev novega rekorda na tem dirkališču je prejel Starič od pridirateljev krasno častno darilo s srebrno plaketo, ki jo je klub razstavil v izločbi tvrdke Bregar & Krek na Miklošičevi cesti.

Na stadionu v Vratislavi so po končani dirki zaigrali jugoslovnsko himno, zbor vozačev in množice gledalcev pa so izkazale čast jugoslovnski zastavi, ki je visoko zaplapolala na častnem drogu.

Po dirkah so Stariča povabili na mednarodne dirke, ki bodo dne 13. avgusta v Kozenu.

Finalna nogometna tekma Celje—Maribor

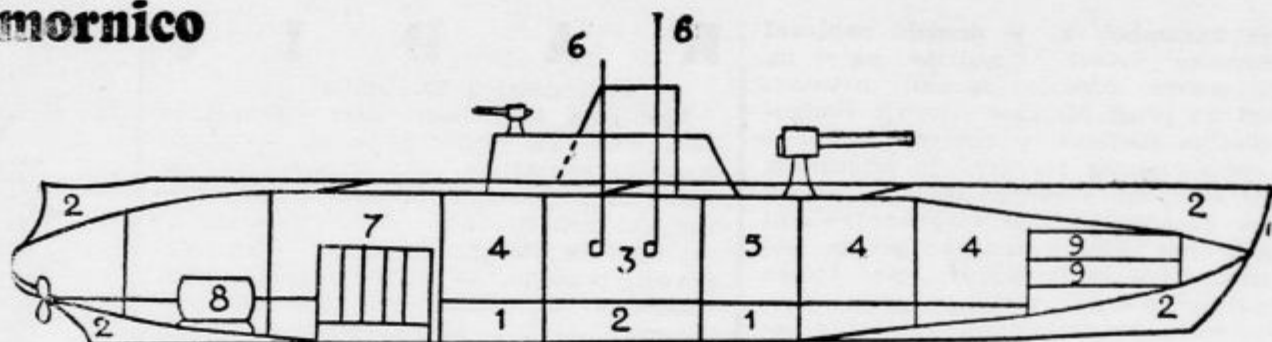
V nedeljo 25. t. m. ob 18. se bo pričela na Glaziji v Celju prva izločilna prvenstvena nogometna tekma mladlin SK Celja in ISSK Maribora. Oba kluba razpolagata z odličnimi mladinskimi igralci, ki so po večini že nastopili v prvih moštvih. Mladina nudi mnogokrat tehnično boljše igranje prva moštva. Zato smo prepričani, da bomo v nedeljo prisostvovali lepi in napeti igri najboljših mladinskih moštev Celja in Maribora.

SK Adria (Polje). V petek dne 23. t. m. ob 20. bo članski sestanek v papirniski restavraciji na Vevčah. Prosim točnost! Tajnik.

»Ilustrovane sportske novosti« št. 25 so izšle. Vsebina: Prvi predsednik zagrebškega nogometnega podsava dr. Šuklje o vlogi Zagreba v našem nogometu. — Martin v Amsterdam, Martin iz Amsterdamu. — 20.000 v gotovini in 2.000 mesečno bo dobival Matosić za prestop v BSK. — Kriza v nogometni organizaciji in Slovenci. — Atletska zmagava povprečnega Zagreba nad slabim okrogjem Budimpešte. — Prosenik je kolesarski prvak Zagreba itd. Vmes je še polno pestrega drobiža iz raznih sportnih panog in pa službene vesti raznih osrednjih sportnih forumov. Posamezne številke so po 1 din.

Prerez skozi podmornico »Phenix«

1. Električni akumulatorji; 2. tanki za obtežitev in raztežitev podmornice; 3. prostor za poveljnika; 4. prostori za posadko; 5. kabine za častnike; 6. periskopi; 7. motorji na nafto; 8. električni stroji; 9. cevi za spuščanje torpedov

Zdravniki stavkajo

Plače švedskih zdravnikov niso večje od dohodkov bolnišničnih delavcev

Pred kratkim je stiriinast zdravnikov Serafimske bolnišnice v Stockholmu, štirje kirurgi, štirje internisti, štirje nevrologi in dva oftalmologa, isti dan odpovedalo službo in sicer za 1. julij. Državo, ki so bili njeni uslužbenci, so s tem spravili v veliko zadrego, prav tako tudi bolnišnico. V javnosti je zbudila stvar veliko pozornost in listi pišejo sedaj o nerazveseljivem položaju mladih zdravnikov, ki je bil glavni vzrok za ne pričakovano stavko.

Neki dnevnik pravi, da ima zdravnik asistent isto plačo kakor kakšen pralec ali dvoriščni delavec v isti bolnišnici. Neki drugi list je poslal svojega poročevalca k enemu izmed stavkajočih zdravnikov, da bi pogledal, kako stanuje in živi. Poročevalec je napisal potem članek o nedostojnih razmerah, v katerih mora živeti zdravnikova družina. Ta družina s tremi otroki ima na razpolago stanovanje, ki obsega vsega skupaj 30 kvadratnih metrov povr-

šine. Neka druga zdravniška družina živi tako, da ji mora rabiti toaletni prostor istočasno kot — kuhinja. Tretji zdravnik stanuje z ženo in novorojenim otrokom spet v »stanovanju« s 15 metri površine...

Takšne razmere seveda niso od danes. Povod sam na prvi pogled ni bil videti pretežak. Vlada, ki že leta zavlačuje vprašanje povišanja plače mladim zdravnikom, je pred dnevi sklenila 50-odstotno oddajo pristojbine za zdravniška spričevala državi. Ker asistenti v državni bolnišnici ne morejo imeti zasebne prakse, so bile te pristojbine najvažnejši vir dohodkov, ki so ga imeli poleg nezadostne plače. Razpolovljenje tega malega stranskega dohodka je bilo tista kaplja, s katero je lonec prekipel. Sedaj zahteva vsa javnost, naj se vprašanje plač mladim zdravnikom v državni službi končno že reši, čeprav so nekateri krogi seveda mnenja, da se stavke za akademike ne »spodobijo«.

Radio v ženskem klobuku

Presenečenja, ki se obetajo pri kavarniških pomenkih

Zadnja modna novost-norost v Parizu je radijski klobuk, klobuk za ženske, ki mu je vgrajen radijski sprejemnik. »Lzum« da je risarjem humorističnih listov dovolj priljubljenosti n. p. za sličice, kakšni bodo bodoči pomenki ženskih krožkov pri kavi, ko se bo uveljavila moda radijskih klobukov. Sredi opravljanja najnovejših zakonskih skandalov se bo iz tega klobuka oglasila

„Nana“ kot zvočni film

Zolajev roman »Nana«, ki je bil dal že snov za enega najpomembnejših filmov v dobi nemega filma, nameravajo sedaj preurediti za zvočni film. Naslovno vlogo bo igrala Vivian Romance.

**Ne kupujte mačka v vreči!
Ne pijte kisle vode, ne da bi pazili, katero pijete!**

Vaše zdravje je toliko vredno — da zahtevate

Radensko

tisto z rdečimi srci,
našo najboljšo mineralno vodo,
izrečno
v originalnih steklenicah!

Bolnišnica v skalovju

V Ramsgradu na Angleškem so vsekali v živo skalo bolnišnico, ki ne bo v bodoči vojni niti najmanj izpostavljena bombnim in plinskim napadom. V bolnišnici imajo 200 postelj. Zavod leži 30 m pod zemljo in glavna dvorana meri v dolžino 195 m. Slika prikazuje vhod v bolnišnico

Zakon proti šminkanju

V pariških modnih krogih se bavijo ta čas z vprašanjem, da-li šminkanje res olepšuje ženski obraz. Neki iznajdljivi jurist je namreč odkril, da vprašanje nima samo estetskega, temveč tudi juridičnega ozadja. Omenja neki zakon iz l. 1770, ki proglašja šminkanje za čarovnijo in grozi ženskam, ki se lepotočijo, s sodnim zasledovanjem.

Tisti paragraf pravi: »Če si ženska pridobi moža s šminko, parfemi, umetnimi zobmi in nepristnimi lasmi, jo je zasledovati zavojo čarovništva, poroka pa se naj razveljavi.«

Ta zakon so l. 1905 za malenkost spremenili, v glavnem pa velja še danes. Res je pa, da ni v zadnjih desetletjih noben Parfcoz stekel k sodniku, da bi zatožil svojo ženo kot čarovnico in zahteval ločitev samo zato, ker se lepotočijo in parfemira.

Čebele in vojna ladja

Do edinstvenega dogodka je prišlo v portlandski vojni luki na Angleškem. Roj čebel je priletel 3 km daleč od obale do oklopne križarke »New Castle«, ki je bila tam zasidrana. Čeprav so se mornarji branili s kosi obleke, zastavami in sploh vsem, kar jim je prišlo pod roke, so čebele po kratkem boju »zasedle« oklopnico in poveljnik vojne ladje je moral nazadnje brezlično pozvati pomoč.

Z motornim čolnom vojne mornarice sta se potem hitro pripeljala neki uradnik pristaniškega poveljstva in neki železničar, ki je bil lastnik čebel. Zadnjemu je uspelo, da je čebele polovil v velik panj in tako osvobodil vojno ladjo.

Blokirana angleška koncesija v Tiencinu

Japonski vojaki so zaprli pot v angleško naselbino z vrečami peska in žičnimi ovirami

Kitajska tragedija

Trideset milijonov brezdomcev blodi po svetu — Hajduki so se silno pomnožili

»Timesov« dopisnik iz Šanghaja opisuje vojne muke Kitajske in pravi: Po dveh letih, odkar so Japonci vdrla na Kitajsko, je val invazije prodril v dvanajst od osemnajstih zgodovinskih provinc Kitajske, in sicer v dvanajst provinc, ki so najgostejše naseljene. Doslej samo ena pokrajina ni bila napadena iz zraka. To je Kitajski Turkestan. Kar se danes odigrava na Kitajskem, presega grozote vojne v Abesiniji in Španiji. Vojna uničuje posredno ali neposredno vso Kitajsko...

Največje žrtve pri tem mora prenašati civilno prebivalstvo, v prvi vrsti kmeti in trgovci. Vendar je kitajski kmet zelo živ in se ne da pregnati s svoje zemlje. Kadar zasedejo Japonci kakšen kitajski kraj, se kmetje umaknejo v gore, potem pa se zopet vrnejo v svoje domove. Tudi prebivalci mest in kuliji so hudo prizadeti po grozotah vojne.

Japonska politika teži za tem, da v prvi vrsti zasede mesta na strateških položajih. Število prebivalstva, ki je zaradi tega primorano ostavljati domove, se po tem takem večinoma sestavlja iz revnih slojev. Položaj teh ljudi je obupnejši od položaja kmetov, kajti kmet na Kitajskem potrebuje samo malo slame in zemlje, da si zgradi zasilno bivališče. Govedo in seme za posevke že dobi, če ima streho.

Ljudje, ki imajo vpogled v kitajske razmere pravijo, da je največje zlo na Kitajskem hajduštvo. Japonci so sicer zavzeli mnogo mest, toda le malokje se jim je posrečilo napraviti red. Splošni polom avtoritete je povzročil, da je prišlo na svobodo mnogo zločincev, ki zdaj ustrahujejo deželo. Hajduštvo je danes tako razširjeno na Kitajskem, kakor malokje na svetu. Vrste roparjev so se strahovito pomnožile z begunci iz vrst kitajskih kmetov, ki so morali zapustiti domove in zdaj tavajo po ogromni kitajski zemlji...

Vojna je izzvala tudi poptave in epidemije. Kitajske oblasti med vojno niso mogle popravljati nasipov zaradi povodnji in voda je vdrla čez bregove. Mednarodna komisija za pomoč Kitajski sodi, da je voda

poplavila 12 tisoč četvrtin milij zemlje in prisilila 12 milijonov ljudi, da so zapustili svoja bivališča. A tudi sami Kitajci so marsikaj opustošili v želji, da se osvajače ne bo okoriščal z njihovimi dobrinami. V severnem Anhveiu niso Kitajci niti ene hiše neporušene. Strokovnjaki menijo, da so grozote japonske invazije prisilile 50 milijonov Kitajcev, da so zapustili svoje domove in se preselili drugam. Toda pozneje se je dvajset milijonov beguncev zopet vrnilo in tako blodi danes po širni kitajski zemlji še vedno kakšnih 30 milijonov brezdomcev...

Angleški poveljnik v Tiencinu

Sir John Laurie, poveljnik oboroženih oddelkov Velike Britanije v Tiencinu

Izgubljeni raj ... v Parizu

V pariškem zabavišču »Tabarin« predvajajo z ogromnim uspehom revijo »Izgubljeni raj«, ki ima veliko privlačnost

Ognjeniki so zopet oživel 24 vulkanov v Kordiljerah zopet deluje

Cela vrsta vulkanov v visokih Kordiljerah je začela v zadnjih tednih spet delovati. Gre za najmanj 24 večjih in manjših ognjenikov, ki so jih večinoma že dolgo smatrali za popolnoma ugasle.

Posebno delaven je vulkan Planchon južnozapadno od San Rafaela v Čileju. Iz njegovega žrela se dvigajo žareči plini, ki razsvetlujejo ponoči vso okolico kakor z bengalskim ognjem. Menijo, da izvirajo barve tega bengalskega ognja od kovinskih rud, ki jih Planchon vsebuje zelo mnogo. Gorro so smatrali že več nego 60 let za ugasel ognjenik.

Enako sta sedaj v polnem delovanju več nego 6000 m visoki Cotopaxi južno od ekvadorske prestolnice Quita ter skoraj 5000 m visoki Ubino. Najbolj nemiren pa je ognjenik Sangay v Ekvadorju. Do višine 10.000 m se dviga iz njega, kakor iz ostalih kordiljerskih vršacev, dim, ognjeni žar pa je razločno opazila tudi neka ameriška znanstvena ekspedicija, ki je zasidrana ta čas pri Robinsonovem otoku Juan Fernandez. Ta otok je oddaljen od čilejske obale 600 km! Iz mnogih razpok v steni Sangaya sikajo velikanski oblaki pare, erupcije pa spremlja tako silno podzemsko bobnenje, da se trese zemlja daleč naokrog. Celo vrsto krajev zapuščajo ljudje v največji naglici. Po znanstvenih napovedih je pričakovati nadaljnjih težkih izbruhov.

Prerezana luksuzna jahta

Francoski rušilec »Tramontane«, ki je imel z drugimi edinicami nočne vaje pri Saint Tropezu, je tresčil v krasno, 340-tonsko jahto. Sunek je bil tako silen, da je jahto prerezal na dvoje in se je takoj potopila.

Posadki rušilca je uspelo, da je še pravčasno rešila četvorico ljudi, ki so bili na jahti. Bila sta dva mornarja, kuhar in mornarski vajenec. Ladja je bila last nekega pariškega izdelovalca parfemov, ki namerava sedaj vojno mornarico tožiti za odškodnino.

Trojčki v življenju in smrti

Italijanski listi se bavijo z usodo bratov Bartinijev iz Milana, ki so umrli istega dne, in sicer eden v tem mestu, oba druga pa v Rimu. Bratje so bili trojčki in so imeli presenetljivo podobne lastnosti ter usode. Eden izmed bratov v Rimu je izgubil življenje pri neki avtomobilski nesreči. Uro pozneje je umrl zavoljo srčne kapi drugi brat v Rimu, ki ni vedel ničesar o smrti prejšnjega, tretji brat v Milanu pa je postal žrtev kapi isti večer.

A NEKDOTA

Prezident Masaryk se je mudil v Karlovih Varih, toda hotel je ostati neopažen od gostov in se je vpisal v tujsko knjigo pod drugim imenom. Neki novinar pa je odkril tajno češkoslovaškega državnika. Stopil je k njemu in ga nagovoril: »Prosim vas, bodite tako prijazni in odkrijte mi vaš incognito«. Masaryk se je delal kakor da ne ve, kaj hoče novinar od njega in se je rešil iz tega položaja z besedami: »Prosim vas, bodite tako prijazni in odkrijte mi vašo glavo!«

VSAK DAN ENA

»Gospod, imate kaj stare obleke?«
»Nimam.«
»Potem pa gotovo imate vsaj kakšne prazne steklenice?«
(»Men ubyc«)

Kulturni pregled

Fr. Sturm:

Francosko-slovenski slovar

Tudi v tem primeru je »beseda meso postalca«: dolgo napovedovanje »Francosko-slovenski slovar«: profesorja romanistike na ljubljanski univerzi dr. Fr. Sturma je po snopiščih nastopil pot v svet. Izšel je prvi zvezek na 68 straneh leksikalnega formata, ki obsega poleg avtorjevega uvoda, opazk in navodil, virov, kratice in obsežnega slovnika dodatka s »spreglo glagolov gesla od a do aluolm«.

»Osamosvojitve« na vseh področjih duhovnega udejstvovanja, ki po ustanovitvi slovenske univerze dobiva vedno širši razmah, prinaša tudi potrebo po obsežnejših slovarjih, ki naj bi bili zanesljivi posredovalci duhovnih vrednot drugih kulturnih narodov, saj šola v narodni državi ne more dati popolnega znanja tujih jezikov, v prevodu pa tudi ne moremo imeti vseh pomembnejših del. Obsežen slovar francoskega jezika nam je dandanes vsaj tako potreben kakor slovar katerega koli drugega svetovnega jezika. Današnji grad sega po francoski leposlovni in strokovni knjižnici pred tako ali morda še bolj kakor po nemški, zakaj predvojni rod, ki je dober znal nemško, polagoma odmiral. Naš slovar je namenjen predvsem današnjemu mlademu in bodočim rodovom.

Te besede je postavil avtor na čelo uvoda v svoje življenjsko delo. Nato se zaustavlja pri velikih spremembah zadnjega časa in s nekoliko imenitnimi, dobro premišljenimi stavki zagovarja francoski narod, čigar kultura in življenjska sila ne zavista od trenutnih političnih pojavov. »Močnejše kakor politične so vezi, piše prof. dr. Sturm dalje, »ki nas družijo s francoskim duhovnim svetom. Ali morejo politični pretresaji uničiti duhovne vrednote velikega naroda in mar naj zaradi trenutnega političnega položaja potrgamo duhovne vezi, ki smo jih po osvoboditvi tako razveseljivo okrepili? To bi bila neodpustljiva zmotna. Danes nam bolj kakor poprej preti nevarnost enostranske duhovne usmeritve, ki nam je bila že pred svetovno vojno tako usodna. Storit moramo vse, da se ta nevarnost zajezi. Naj bi bil tudi ta slovar uspešen pripomoček za spoznavanje francoskega duha in naj bi nas v mračnih dnevih današnje dobe še bolj zbližal s srečnim narodom, ki mu še sije svoboda duha.«

S to značilno izpovedjo, ki je skoraj že nezogiben davek času in njegovemu duhu, gre na pot največji slovar tujega jezika, kar smo ga kdaj imeli Slovenci, delo,

ki zares ne more biti namenjen samo današnjemu rodu, marveč tudi zanamcem. Velik slovar ni samo pripomoček onim, ki hočejo prodreti do vseh odtenkov tujega besedja in izrazja, marveč je tudi velika preizkušnja in nekakša revija domačega jezika, njegove izrazne zmogljivosti, njegove razvojne zrelosti in prilagodljivosti potrebam časa in vedno novim osovjetim človeškega duha. Tudi s te strani pomeni slovar takega značaja in obsega, kakor je Sturmov »Francosko-slovenski slovar«, nevskandljivi, vprav izjemen pojav. Ob vsakem velikem leksikalnem delu se sme upravičeno veseliti vsa slovenska kultura. Ne le dela pesnikov in pisateljev, tudi naporna dejanja leksikografov pomenijo zmago domačega duha, napredek narodne kulture.

Pisec označuje v uvodu načela in metode, ki so ga vodila pri tem njegovem delu in se naposled zahvaljuje svojim sodelavcem. Sam slovar je natisnjen v dvo-stolpčnih straneh s jasnim, preglednim in dovolj velikim tiskom, tako da ne bo utrujal niti oslabele oči. Slovarska gesla so natisnjena z verzalkami, frazeološke oblike pa s polkrepkimi črkami. Pisec je posvetil posebno skrb izgovorjavi, ki je ne otežkoča s preveč kompliciranimi grafičnimi znaki, vendar pa nikjer ne zapu-šča čitatelja v negotovosti in dvomu. Videti je, da je vse dobro preudrilo in praktično premislilo, tako da bi bila uporaba čim lažja. Za čitatelja, ki že ima osnovne pojme in obsežnejši besedni zaklad, je največje pomena frazeologija, ta najbolj bočeta pregraja na poti k osvajanju tujega jezika in s njim združenega duha njegovega naroda. Iz posameznih gesel lahko posnemamo, da pisec daje prav v tem pogledu obilno in bo potemtakem njegov slovar tudi s te strani neobhoden pripomoček svakomu, kdor bo pri nas prebiral francoske liste in knjige. To velja tudi glede strokovne terminologije, ki se kajpak omejuje le na francosko izrazje, saj naposled res ni naloga takega slovarja, da nadomešča strokovni slovar ali konverzijski leksikon.

Prof. dr. Sturm izvršuje s svojim »Francosko-slovenskim slovarjem«: pomenljivo kulturno delo in zanj mu gre priznanje in hvala vse naše javnosti. Želeli bi samo, da bi brez motenj in prekinjenj vedno in uspešno nadaljeval in zaključil to svojo delo, ki je že samo vredno čelga življenja.

-O.

Prilog k Jugoslovnski bibliografiji

Pravkar je izšla 108 strani obsegaajoča brošura žepnega formata pod gornjim naslovom. Sestavljen je Boško M. Veljković. O priliki nedavnega poseta v Beogradu me je mladi avtor naprosil, naj bi opozoril na njegovo Bibliografijo tudi slovenske čitatelje.

Pogled v seznam kaže, da pri nas izdaja novih knjig razveseljivo narašča. Do čim sta srbski in hrvaški seznam popolna, manjka v slovenski zbirki nekaj del. Veljković mi je tarna, da kljub mnogim prošnjam in pogonom ni mogel dobiti od slovenskih izdajateljev naslovov vseh v letu 1938 izšli del. Veljković namerava svojo Bibliografijo izdajati tudi naslednja leta. Objubil je, da bo odšel, ko si je tudi od Slovencev zagotovil vse vire in zveze tudi slovenski oddelek tako popoln, kakor sta ostala dva.

Res je škoda, ker tudi seznam slovenskih del ni točen. Tako na primer ni zabeležen niti eden izmed prevodov Vladimirja Levstika iz leta 1938. Pri nekaterih naših avtorjih pa so neprijetne tiskovne pogoje. Tako je zabeležen, da se imenuje Ribičičeva knjiga »Tintin zajček« (prav: Tintin zajček), Vinklerjev Hribček Gregor je »Gregor«, urednik »Zvonček« je zabeležen kot dr. Pavle Kozlin (kako so mogli tako spakirati Karolina!) itd. Prihodnje izdaje morajo prej v roke dobrega in vestnega korektorja!

Vsa v lanskem letu izšla dela so uvrščena pod naslednja glagoljiva: Obče stvari, leksikoni, filozofija, lepa književnost, narodne in lirski pesmi, muzika, teater, film, medicina, matematika itd. Ob zaključku je seznam avtorjev.

Žal, da ni slovenski oddelek izčrpnjši. Kljub temu pa bodo prijatelji slovenske, hrvaške in srbske knjige dobili iz seznama marsikako pobudo, po kateri knjigi naj sežejo. Brošura je zelo poceni. Naslov avtorja in založnika: Boško M. Veljković, »Bibliografija«, Beograd, Poštanski pretinac br. 910.

Jože Zupančič.

Ameriški magazin o Jugoslaviji

National Geographic Society v Washingtonu izdaja ilustriran mesečnik: The National Geographic Magazine. Junjska številka je večinoma posvečena Evropi. Nas zanimal predvsem Douglass Chandlera članek: Kaleidoscope Land of Europe's Youngest King, z 18 slikami in 2 zemljevidoma. Vmes je objavljen še 34 Kostih-čevih in Balohovih fotografij v prirodnih barvah pod naslovom: Yugoslavia, Where Oriental Hues Splash Europe.

Pisec je vstopil k nam brez vizuma. »Američani so pri nas dobrodošli. Ravatelj našega hotela na Bledu naj pošlje potni list žigovat na Jesenice.« Tako prijazen sprejem v Postojni je Chandlera spomnil, da ni brez vezi s to državo: mar ni njegova domovina posvojila okoli 1 milijon jugoslovnskih sinov? Za 24. strani je precej gradiva o naših krajih, zlasti Sloveniji in Dalmaciji sta upoštevani. Poleg zgodovinskih črtic najdeš narodopisne ocirke, na primer legendo o postanku Blejskega jezera. Posebno poglavje prikazuje očaka Triglava. Ob planici polemizira, zakaj naj se poslej smučarski skok imenuje smučarski polet. »V mnogih krajevih imenih je godba. Kaj more na pr. biti bolj očarljivo ko slovanski naziv Ljubljana za stari Laibach? Kakor v Solnogradu ovlađa grad okolico. Ta grad je dom ubogih. Sredi mesta se dviga nebotičnik v 12 nadstropij s kavarno na vrhu. Knjižarn je precej, v izlozbah vidiš obilo zvezkov. Gostilne niso nedvomno dunajski pečat.« Na velesejmo so ga najbolj mikale fotografije. V

temu je spričo ogromnega zanimanja za vse tri predstave računati s tem, da bo veliko Rossetijevo gledališče, v katerem je le sedežev skoraj 2700, vse tri dni razprodano. Kako veliko zanimanje je v resnici za to gostovanje tudi v italijanskih krogih, kaže tudi okoliščina, da so si, kakor se zatrjuje, tržaške dopolnjenjske organizacije rezervirale prav veliko število vstopnic. Predstave bodo, kakor že rečeno, gotovo nocoj, jutri in pojutrišnjem ob 21. uri, in ne v drugih dneh, kakor so to potmotoma objavili nekateri listi.

Goriška razstava čeden je letos splošno dobro uspeła. Že ob njenem pričetku smo v kratkem poročilu omenili, da je razstavilo svoje blago preko 300 posestnikov iz Vipavske doline, goriške okolice in Brd, a tudi iz sosedne videmske, padovanske in še nekaterih drugih pokrajin. Vobče pa so lahko obiskovalci tudi letos ugotovili, da je zdravo domače blago v vsakem pogledu prekosilo furlansko in beneško, čeprav so vse glavne nagrade, ki jih je goriški korporacijski svet razpisal za najlepše sadje, pripadle veronskim, padovanskim in furlanskim veleposestnikom. V okviru posebnega natečaja je bilo namreč razpisanih nekaj preko 160 nagrad v obliki diplom in manjših denarnih zneskov. Domačim kmečkim posestnikom je pripadlo 7 od 11 nagrad po 100 lir, 12 od 13 nagrad po 50 lir, 40 od 42 nagrad po 20 lir in 40 od 42 nagrad po 10 lir. Od častnih in drugih diplom pa je pripadlo domačim kmečkim posestni-

kom le 15. V celoti pa so si vendar priborili kar dobri dve tretjini vseh razpisanih nagrad.

Smrten padec. V Trstu se je v ponedeljek smrtno ponesrečila 24-letna Ana Jančarjeva. Okrog 10. dopoldne je stopila k oknu domačega stanovanja v 4. nadstropju in se nagnila čezenj, pri tem pa je izgubila ravnotežje in padla na ulico. Zlomila si je hrbtenico in desno nogo. Naglo so jo prepeljali v bolnišnico, kjer pa je še pred poldnevom umrla.

V tržaškem novem pristanišču so z neke manjše ladje v torek opazili na morskem globini neko moško truplo. Spravili so ga takoj na ladjo. Pozneje je uradna komisija spoznala v utopljenca 73 let starega Josipa Brajčiča iz Trsta. Starca so domači pogrešali že nekaj dni.

Otrok utonil v potoku. V bližini Dolenjega v Brdih je v ponedeljek utonil šele leto dni stari Tonček Grudina. Starši so otroka pustili za nekaj trenutkov na trati pred hišo, mimo katere teče manjši potok. Otroček se je skobacal do vode in je padel vanjo. Sicer so ga nekaj minut kasneje dvignili iz potoka, a k življenju ga ni bilo mogoče več obuditi.

Tatovi na tržaškem židovskem pokopališču. Tržaški listi poročajo, da so v noči od nedelje na ponedeljek neznanici vrli na židovsko pokopališče pri Sv. Ani v Trstu. Z dveh grobnic so odnesli 4 bronaste vence in palme, ki so tehtali skupno 50 kg. O tatvini je bila obveščena policija.

30 let Sokola Ljubljana-Vič Razvitje dečjega prapora — Telovadna akademija in jubilejni telovadni nastop

Ljubljana-Vič, 27. maja.

Sokolsko društvo Ljubljana-Vič, ki spada brez dvoma med najmlajše enice župe Ljubljana, je bilo ustanovljeno 1. maja 1909 in bo proslavilo v letošnjem letu svoj tridesetletni obstoj.

Prvi začetki viškega Sokola segajo že v leto 1904, ko je mladi akademik br. Tone Thaler ustanovil »Rožnodolskega Sokola«. Dne 11. septembra 1904 je bila na prostoru sedanje restavracije »Rožna dolina«: prva telovadna prireditev, ki sta se jo v velikem številu udeležila ljubljanski in višenski Sokol. Žal, da se ni posrečilo takratnim možem in fantom obdržati rožnodolskega Sokola zaradi premajhne agilnosti in medsebojnih nesoglasij. Šele 1. maja 1909 se je zavednim viškim fantom in možem posrečilo ustanoviti Sokola in tako je bil 1. maja pred 30 leti ustanovni občni zbor »Telovadnega društva Sokol za občino Viče«, kakor se je takrat društvo imenovalo. Za starost je bil izvoljen br. Josip Tribuč, za načelnika br. Slavko Novak in za tajnika br. Avgust Praprotnik. Že prvo leto je vstopilo v društvo nad 30 članov, ki so marljivo telovadili v zasilni telovadnici pri »Bobenčcu«. Dne 5. septembra je bil velik nastop pod vodstvom br. dr. Murnika, kjer je iz viškega Sokola nastopilo 30 članov, 24 obrtnega naraščaja in 45 dečkov. Društveno delovanje se je vključ težkim razmeram uspešno razmahnilo. saj je društvo že v prihodnjem letu 1. maja 1910 ustanovilo svoj odtok v Notranjih gorah, ki danes samostojno dela kot sokolska četa. Vse do svetovne vojne je društvo marljivo delovalo, ustanovilo je stavbni sklad za zgradbo doma in uvedlo leta 1914 telovadbo članic. Prvič bi morale članice nastopiti 26. julija 1914. Ta dan pa je izbruhnila svetovna vojna, ki je namah ustavila sokolsko delo. Članstvo je odšlo na bojne poljane, oni pa, ki ostali doma so bili pod strogim policijskim nadzorom. Društveno premoženje je rešil in skril starosta br. Tribuč, da je društvo lahko začelo takoj po svetovni vojni z delom.

Dne 22. decembra 1918 je bil redni občni zbor, ki so na njem podali poročila društveni činitelji iz leta 1914. Na občnem zboru je bil izvoljen za starosta br. Janez Gasperin, za načelnika pa br. Albert Derganc. V svobodni državi je viški Sokol krepko razmahnil svoje peroti, kar je najlepše pokazala proslava društvene 10-letnice 7. septembra z župnim zletom na Viču. Impozantna sokolska manifestacija je zapustila najlepše sadove v društvu. pri nasprotnikih pa povod, da je krajevni šolski odbor odvzel nekaj dni tedensko šolsko telovadnico in jo dal na razpolago organizaciji, ki je imela že pred vojno svoj dom. Toda viški Sokol ni klonil. Zavedni bratje so sklenili postaviti Sokolu lasten dom. Ustanovili so društvo za zgradbo sokolskega doma, kupili hišo in zemljišče pri »Pošti« in pričeli v juniju 1920 z zidavo doma. Delo je naglo napredovalo pod vodstvom stavbenika br. Mariničiča in tako smo imeli dne 4. decembra interno otvoritev doma s slavnostno predstavo »Naša kri«. Slavnostna otvoritev pa je bila 5. junija 1921 z delnim zletom župe Ljubljana. V novem domu se je društveno delovanje vsestransko razmahnilo v tehničnem in prosvetnem delu. Število sokolskih pripadnikov se je zvišalo, mladina se je z ljubeznijo oklenila društva. Vse ta čas je stal na čelu društva starosta br. Janez Gasperin, zaveden Sokol in nacionalist, ki je ostal zvest društvu vse do današnjega dne. Leta 1924 je društvo praznovalo svoje 15-letnico, prihodnje leto pa je razvilo društveni prapor, ki mu je kumovala pokojna sestra Amalija Zorčičeva.

Leta 1926 je zadela društvo težka nesreča. Katastrofalna poplava je uničila mnogo dragocene inventarja in uničila tla v dvo-

rani. Društvo je moralo najeti večje posojilo za popravilo dvorane. Leta 1927 je prevzel mesto društvenega staroste br. Milko Krapež. Uprava je najprej sklenila sanirati društvene dolgeve in je ustanovila pod vodstvom br. Milka Krapeža gospodarski odtok. S požrtvovalnim delom nekaterih članov in društvenih dobrotnikov se je posrečilo dobiti nekaj tisočakov brezobrestnega posojila, ki se je uporabilo za pokritje stroškov prenovljenja dvorane.

Leta 1929 je društvo proslavilo 20-letnico z veličastnim župnim zletom, ki je imel še poseben sijaj z nastopom naše hrabre vojske, ki je prvič nastopila na Viču. Dne 5. decembra 1929 je bil z zakonom ustanovljen Sokol kraljevine Jugoslavije in je tudi viški Sokol po sklepu izredne skupščine JSS z dne 15. decembra 1929 vstopil v novo organizacijo. Pod novim Sokolom se je delo nadaljevalo nemoteno dalje, doseženi so bili vsako leto lepi in vidni uspehi. Vrste so se pomnožile, žal s takim članstvom, ki je leta 1935 ob izpremembi režima zapustilo vrste. Društvene prireditve so bile lepo obiskane, predvsem se je zvišalo število telovadečih, zlasti mladine. Vsa-koletni telovadni nastopi so bili najlepše izpričevali za pravo delo v telovadnici. Tudi prosvetno delo je bilo izredno živahno, v prvi vrsti zasluži priznanje gledališki odtok, ki je uprizoril vrsto odličnih predstav.

V naslednjih letih je bilo društveno delovanje zelo razgibano in živahno. Leta 1933 je dobilo društvo v najem od občine letno telovadišče, ki ga je s težkimi denarnimi žrtvami lepo opremilo in najmodernejše uredilo. To letno telovadišče pa je društvo v letu 1938 izgubilo zaradi zidave meščanske šole in je tako viški Sokol edino društvo v Ljubljani, ki nima lastnega telovadišča. V tem letu je društvo ustanovilo v bližnji vasi Kozarje sokolsko četo, ki pa je leta 1936 likvidirala zaradi nepopolnosti sokolske misli po tistih tudeh, ki so prišli v Sokola leta 1930 zgolj iz osebnih koristi.

Svoj srebrni jubilej je društvo svečano proslavilo v juliju 1934 z razvitjem naraščajega prapora, ki mu je kumoval takratni prestolonaslednik, naš sedanji ljubljani starešina Nj. Vel. kralj Peter II. Dne 9. oktobra 1934 smo doživeli najstrašnejši in najžalostnejši dogodek v zgodovini jugoslovnskega naroda, ko je padel mučeniški smrti naš najvišji pokrovitelj in prvi Sokol Viteški kralj Aleksander I Uedinitelj. Z veličastno žalno svečanostjo smo 18. oktobra počastili njegov spomin. 1. decembra pa smo položili prisego večne zvestobe mladem kralju Petru II. V letih 1935 do 1938 smo vršili svoje sokolsko poslanstvo po začrtani poti vključ težkim časom, ki so prišli nad sokolstvo. Nismo klonili, svoje vrste smo prečistili in strnili, tako, da stojijo danes na Viču močna sokolska postojanka, ki jo ne more nihče omajati. V najtežjih časih stala na čelu društva kot starosta br. Rems in br. Pavle Borštnik, dva marljiva in požrtvovalna sokolska delavca. Ob svoji tridesetletnici šteje društvo 360 članov, 82 moškega in ženskega naraščaja in 120 oboje dece, skupno 562 pripadnikov.

Jubilejne svečanosti bodo po nastopnem sporedu: 1. julija slavnostna telovadna akademija na telovadišču Ljubljanskega Sokola v Tivoliju. Od 30. julija do 6. avgusta sokolski teden — društvena razstava, predstava na prostem, društvene tekmice — 6. avgusta glavni slavnostni dan na telovadišču Ljublj. Sokola v Tivoliju: razvitje dečjega prapora, povorka z Viča na telovadišče v Tivoliju, javna telovadba in narodna zabava. V okviru društvenih proslav bo uprava izdala lično spomenico o 30 letnem delovanju društva z bogato vsebino in mnogimi slikami. Vabimo sokolske in narodno javnosti na naše jubilejne svečanosti. J. H.

Pomen Baltičkega morja v primeru vojne

V »Daily Telegraph and Morningpost« se bavi znani angleški publicist Hektor Bywater z brodovno strategijo v Baltičkem morju ter z vlogo, ki bi jo v primeru oboroženega spopada v Baltičkem morju igrala baltičke države Litva, Letonija in Estonija.

Bywater meni, da bi v primeru vojne z Nemčijo in njenimi zavezniki ruska vojna mornarica igrala mnogo važnejšo vlogo, kakor je bilo to v svetovni vojni od leta 1914. do 1918. Čeprav nikdo, izvenšim moraliteta, ne pozna sedanje moči in sposobnosti ruske vojne mornarice v Baltičkem morju, je vendar javna tajnost, da je rusko brodogojstvo znatno večje kakor leta 1918. To brodogojstvo je vsakelej močno prihajalo v poštev, ker bi vezalo znaten del nemške vojne mornarice. Baltičsko morje je nekaka Ahilova peta Nemčije,

kajti možnost nadaljevanja vojne bi bila v bistveni meri odvisna od ohranitve prometnih zvez Nemčije s skandinavskimi državami, posebno s Švedsko. Med zadnjo vojno je odporno sposobnost Nemčije podaljševalo redno prihajanje ladijskih tovorov s švedskimi rudami, ki so bile potrebne za izdelavo topov in municije. Ake bi mogla tedaj antanta preprečiti Nemčiji uvoz švedske železne rude, bi bila vojna nedvomno prej končana. Danes bi mogla Rusija s svojimi naglimi in lahkiimi ladjami ter z impozantno podmorniško flotilo, ki šteje okrog 60 edinic, resno ogroziti promet med Švedsko in Nemčijo. Eden prvih ciljev nemške strategije v bodoči vojni bo zato poskus, da se ruska vojna mornarica zapre v Finskem zalivu in se onemogoči podmornicam dostop na odprto morje.

Teja cilja pa Nemčija ne more doseči,

ako se ne more posluževati oporišč, ki obkrožujejo Finski zaliv. Gdansk in Memel sta preveč od rok, da bi mogla služiti tem ciljem. Na drugi strani pa bi bili Riga, Reval in Dagojsko otočje naravnost idealni za te namene. V Rusiji smatrajo zato za samo po sebi razumljivo, da bi skušala Nemčija v primeru vojne z naglim nastopom zasesti obalo Estonske in Letonske. Čeprav ni znano, kakšne taktike se bi v resnem primeru posluževalo rusko baltičsko brodogojstvo, kažejo vendar različna znamenja, da ne bi ostalo samo defenzivno. Lanskoletno »čiščenje« v vrhovnem poveljstvu ruske vojne mornarice je bilo po verodostojnih poročilih izvršeno predvsem zaradi tega, ker v Moskvi niso soglašali z njegovo zgolj defenzivno strategijo. Ruska vlada zagovarja načrt, ki predvideva ofenzivo z zastavitvijo vsega pomorskega in vojnega orožja in s ciljem, da se obvlada vzhodni del Baltičkega morja in se prepreči nemške zveze s Skandinavijo.

Rusko brodogojstvo se pripravlja torej, tako piše Bywater, za dinamične operacije zunaj vodovjara Finskega zaliva, čemur posvečajo nemški mornariški krogi vso pozornost ter skupaj z vodstvi letalstva in suhozemne vojske pripravljajo ukrepe, ki naj bi v primeru vojne onemogočili te ruske načrte.

SOKOL

Ljubljanski Sokol opozarja ono članstvo in naraščaj, ki se je prijavilo za zlet v Sofijo, da odda danes v društveni pisarni sokolske legitimacije (državni uradniki tudi dovoljenje za potovanje) in da vplača po 97 din za zletni znak in za vožnjo od državne meje do Sofije.

Naše gledališče

OPERA

Četrtek, 22.: Zaprt. (Gostovanje v Trstu: Boris Godunov).
Petek, 23.: Zaprt. (Gostovanje v Trstu: Prodana nevesta).
Sobota, 24.: Zaprt. (Gostovanje v Trstu: Ero z onega sveta).
Nedelja, 25.: Zaprt.

Prihodnji teden, v petek, bo zaključila opera letošnje gledališko sezono. Do tega dne bodo v operi še naslednje predstave: v ponedeljek bo imel red Sreda svojo predstavo, v torek Traviata z gostom Christijem Solarijem, ki bo pel to predstavo brezplačno v dobrodelen namen. Na Vidov dan, v sredo, bo slavnostna predstava Borisa Godunova. Ta predstava bo obenem slavnostna v počastitev skladatelja Mu. sorgskega. Na praznik, v četrtek, bo opera zaprta, v petek pa bo zaključna predstava za red Četrtek.

Križanka št. 85

1	2	3	4		5	6	7
8				9			
10			11				
12			13		14		
15			16		17		
18			19		20		21
		22		23		24	
25	26		27		28		
29			30				
		31		32		33	
	34		35		36		
37		38		39			
40					41		
42					43		
44					45		

Vodoravno: 1. pristanišče v južni Dalmaciji; 2. povrtnina; 3. Adamov sin; 4. reka na Gorenjskem; 5. preprosta dolžinska mera; 6. človek izrednih sposobnosti; 7. pripadnik evropske narodnosti; 8. predel brez dreva v gozdu; 9. sport; 10. skrajni, v morje segajoči del celine; 11. bistveno za pritezalni drog; 12. pristanišče v severni Dalmaciji; 13. rimski lirnik (87. do 54. pr. Kr.); 14. glasbilo; 15. organ za presnavljanje; 16. žival; 17. nemški pisatelj (* 1875); 18. Nobelov nagradenec; 19. napotilna kratka; 20. prenašalica; 21. donos žitne bilke; 22. vodno prevozilo; 23. moderen izum, ki na široko služi prosveti, zabavi in propagandi; 24. določena hrana; 25. odpadki pri sekaniu — tudi miselni utrinek; 26. pokrit jarek; 27. poljska cvetica; 28. pristanišče v severni Dalmaciji.

Navpično: 1. M. Kranjčev roman; 2. poljski ples; 3. krog dni; 4. pijača starih Slovanov; 5. prijateljska naklonitev; 6. junak iz grškega bajelovstva; 7. plovska; 8. močna svetloba; 9. kovina; 10. kranski močnik; 20. naselbina; 21. viteški kralj Zedinitelj; 22. organizacijska mladina; 23. človeška nadvrednost; 24. besedica neodločnosti; 25. napladič; 26. pripadnik izumrlega slovanskega plemena; 27. del dneva; 28. življenjska potreščina; 29. del telesa; 30. bližnjak po kraju rojstva; 31. planinski vrh na Krasu; 32. mlečni izdelek; 43. egiptansko božanstvo.

Rešitev

zlogovne križanke št. 84

Vodoravno: lokomotiva, lisica, Kočane, mana, Tamar, Hasan, Bilo, Tintoretto, lavina, Janina, ščetina, Seni.
Navpično: lokomotila, koč, moneta, vaza, Lima, sinaha, Martin, korenina, sandolini, lovišče, Toja, tona, Nati.

PREVOZE

premoga, drv, moke, selitve itd. v vseh tudi vagonih količinah Vam izvrši točno in po najnižjih cenah z avtomobili ali konjske vprege prevoznistvo

A. SEMENIČ

Privoz št. 13, Ljubljana
TELEFON 36-92

L. WINDER:

Gospod iz Konopišta

Roman o Francu Ferdinandu

(Avtoriziran prevod)

Podpolkovnika Broscha so se bolj bali kakor prestolonaslednika. Balo so se ga vsi, ki so se bali prestolonaslednika, a tudi mnogi, ki se prestolonaslednika niso bali. Zakaj Brosch ni bil samo duša nevarne vojaške pisarne Franca Ferdinanda, ampak tudi brezdušni motor, ki je nenehoma priganjal prestolonaslednikovega duha, da se ni vdajal lenobi. Ker je mogla njegova vojaška pisarna vplivati samo na vojaške osebe ter na vojaška službena mesta in urade, je prestolonasledniku priporočil, naj dá zasedeti važna mesta občanske uprave z vojaškimi osebami. To ni bilo lahko delo. Franc Ferdinand ni imel moči, da bi dosegel imenovanje kakega generala, ki mu je bil vdan, za namestnika v tej ali oni kronovini. Vendar se mu je posrečilo vtihočiti častnike v mnoge urade, tako da se je polagoma tudi pri civilnih oblasteh pokazal vpliv vojaške pisarne. Brosch je s strastno vne-
mo opravljal to žilavo drobno delo. Njegova vojaška pisarna je z grozljivo spretnostjo in čuječnostjo izpodkopavala delo vlade, ki jo je bil cesar imenoval. Dunajska vlada je morala vsak dan čutiti ta odpor.

Ministrski predsednik ni klical cesarja na pomoč. Maks Vladimir baron Beck je razumel srd Franca Ferdinanda, ki mu je nekdanj zaupal in se zanašal nanj; toda ni se čutil izdajalca, ampak po nedolžnem preganjanega, žrtev nesporazuma, ki

ga ni bilo moči pojasniti. Imel je Franca Ferdinanda za edinega moža, ki utegne kdaj rešiti razmajano monarhijo; toda cesarjev nálog je bil svet in nihče ga ni smel odbiti zato, ker so ga čustva vlekla drugam. Tako je bil Maks Vladimir pl. Beck postal »izdajalec«. Vedel je, da ga prestolonaslednik imenuje izdajalca, in je to mirno trpel. Pravica in zakon sta bila izpremenljiva in omahljiva; kaj ne bi bila omahljiva milost visokega gospoda, ki je imenoval pravico to, kar mu je bilo samemu prav? Maks Vladimir pl. Beck prestolonasledniku ni zamislil. Nebo je bilo ukrenilo, da ni bil postal ministrski predsednik Franca Ferdinanda, ampak ministrski predsednik Franca Jožefa. Kot tak je imel dolžnost, reševati naloge, ki so mu bile zadane, brez ozira na prestolonaslednika, ki je hodil za nasprotnimi cilji. Čuvstvo je moralo molčati. Z brezstrastno vztrajnostjo — kakor cesar — se je Beck loteval dela.

Ne tako Montenuovo. Cesarjev prvi višji dvornik, ki je ljubil lepe umetnosti in dobro pozna delo klasikov, je rad navajal besedo: »Čuvstvo je vse.« Ljubezen in sovraštvo sta ga vsega prevzemala. Iz ljubezni do cesarja je sovražil prestolonaslednika in netil to sovraštvo, da je ostalo živo. Cesar, ki je bil tako silno star in potreben počitka in željan miru, naj je le prepuščal del svoje moči prestolonasledniku — zvestemu služabniku se ni spodobilo, da bi sodil o tem popustljivosti. Za svojo osebo je ostal nepopustljiv. Franc Ferdinand ni smel misliti, da je cesarjeva popustljivost storila sovraštvo dvora konec. Kazalo je, da so bili uspehi leta 1906. udarili Franca Ferdinanda v glavo. Privikrat se je drznil priti s svojo neenakorodno ženo na dvorni ples. Pripravljen na skok je stal Montenuovo ob vhodu dvorane, ki so stopali vanjo cesarjevi gostje ter pazil na izpolnjevanje obrednika: za cesarjem je vstopil Franc Ferdinand ob

strani neke nadvojvodinje, za njima pa ostali nadvojvode in nadvojvodinje v strogo predpisanim vrstnem redu in šele za zadnjo, najmlajšo princeso je stopila v dvorano Zofija ob strani nekega češkega grofa. S tem strogo pravilnim zapostavljanjem, ki ga je predpisoval dvorni obrednik, se je morala sprijazniti.

Na drugem dvornem plesu se je pa zgodil prijetljaj, ki jo je osmešil pred vsem dvorom in vsemi povabljenimi gosti. Ko je stopila v plesno dvorano, se je izkazalo, da ni bilo nobenega moža, ki bi se bila mogla ob njegovi strani uvrstiti v izprevid vstopajočih gostov. Noben komornik, noben nekazen grof, nihče izmed povabljenih dvornih uradnikov ni bil brez dame. Stala je za zadnjo dvojico, čakala, boreč se s srditimi solzami, gledala okrog sebe in iskala pomoči, a nihče ni opazil, — tako je bilo videti — da so ji »pozabili« dodeliti kavalirja. Franc Ferdinand, ki ga mu obrednik ni dovoljeval, da bi jo rešil iz zadržane, se je drugi dan pritožil cesarju zoper kneza Montenuova, ki je bil za vse odgovoren. Montenuovo je rekel, da je zakrivil to obžalovanja vredno »omoto« neki podrejen organ. Knez je podal kot prvi višji dvornik očitavo. Cesar ostavke ni sprejel.

Franc Ferdinand in Zofija sta užaljena zapustila Dunaj. Prijetljaj na plesu je bil strašen udarec, ki ga dolgo nista mogla preboleti. Uspehi minulega leta so bili zbudili v Francu Ferdinandu vero, da bo imel poslednjo srečo. Podpolkovnik pl. Brosch mu je bil vtepel v glavo, da je Belvedere že zdaj n. čnejši od Schönbrunn. Franc Ferdinand se mahoma ustrašil, da so ga uni spet prevarili. Še vedno je stal Maks Vladimir pl. Beck, izdajalec, na čelu dunajske vlade, se pogajal z Madžari ter se pripravljal, da spravi preosnovano avstrijsko volilno pravico pod streho in razpiše prve volitve po tej novi volilni pravici, ki jo je imel Franc Fer-

dinand za usodno napako. Goluchowski je bil sicer padel, toda Aehrenthalu, novemu ministru vnanih zadev, ki se je bil Franc Ferdinand zanesel na njegovo ustrežljivost, menda ni bilo mnogo do prestolonaslednikove naklonjenosti. Tudi Schönaich, novi vonji minister, se je kar zavzetno obotavljal ubrati protimadžarski pravec, ki mu ga je bil Franc Ferdinand priporočil. Trudni, počitka željni in miru potrebni cesar, ki je bil lani s popustljivostjo omogočil prestolonaslednikove uspehe, se je bil menda spet ohrabil: znova je jel, kakor minula leta, s svojo lično damsko pisavo pristavljati na robu spisov, ki so prihajali iz Belvedera »Odbito!« in »Ne!« Bilo je podoba, da ga vsaka bolezen, ki ga napade, nekam pomladi. »Večno bo živel«, je mislil Franc Ferdinand sam pri sebi, izrekel pa ni, ker se je bal smrtnega greha. »Večno bo živel«, je mislila Zofija, a ni izrekla, ker jo je bilo smrtnega greha strah. Franc Ferdinand je rekel Zofiji: »Se vedno sva sama, vzlic vsem navideznim uspehom. Ali ni to strašno? Cesar je še vedno veliko močnejši od mene, naj bo še tako star in šibak. Montenuovo mi je odprl oči.«

Cesarjeva častljiva postava je bila posvečena. Narodnostne borbe so razdvajale državo, sovražniki so jo obdajali, sovražniki so prebivali v nji — samo častljiva postava srebrolasega cesarja ji je menda še branila, da ni razpadla. Pred častljivo postavo starega cesarja se je potalgal bojni krik narodov in strank. Celot tujini je bila častljiva postava starega cesarja le redko izpostavljena napadom. Veliko je bilo pohujšanje, ko so v laškem Vidmu pri neki protiaustrijski demonstraciji zasmejovali srebrolasega cesarja. Rjoveča množica ljudstva je nabijala osla po zadnjici, ga gonila po ulicah mesta Vidma in kričala: »Evviva Francesco Giuseppe!«

MALI OGLASI

Službo dobi

Vsaka beseda 50 par, za davek 3 din, za šifro ali dajanje naslova 5 din, najmanjši znesek 12 din

Korespondentko

za slovensko, srbohrvat, in nemško dopisovanje, sprejemamo takoj. Ponudbe z vse-
mi podatki je poslati takoj na tovarno dežnikov, noga-
vic in triko perila Josip Vidmar, Ljubljana, Savije 18
15365-1

Pletilce in pletilje

(Štriker-ice) samo izučene išče za stalno delo preko cigleta leta tvornica trikotuže in pletene robe Benčion D. Gason, Sarajevo, Despića ulica 8, 15369-1

Upokojenca

višjega uradnika, z dobri-
m nastopom, iščemo za zuna-
nje posle. Oferte pod šifro
»Stalna zarada« na ogl.
odd. Jutra, 15344-1

Kamnosekega

predelavca
iskujevaneja in kamnoseke, —
iščemo za takoj. — Prijave
sprejema pod znakom »Mar-
more« Slovenski publicitetni
zavod v Ljubljani, Tavcarje-
va ulica 2-1, 15359-1

Služkinjo

popolnoma samostojno, ve-
ščo kuhe, išče za julij tri-
članska družina. Večna pot
9, pritličje, 15356-1

Frizerka

mlajša, dobi stalno službo.
Naslov v vseh poslovalnicah
Jutra, 15356-1

Laboranta(ko)

iščem za takoj, zmogljivega za
poletno sezijo v Pötschach ob
Vrbskem jezeru pri Photo
Holböcku, 15339-1

Zagarja

za vencičanko v akordu, —
sprejemam takoj. Ponudbe na
ogl. odd. Jutra pod znakom
»Vencičankae«, 15340-1

Izurnjene šivilje

za pletenje, sprejme »Milas«,
Mestni trg 17, 15380-1

Šiviljsko pomočnico

sprejme takoj modni salon
Augustin, Gajeva 8, Ljub-
ljana, 15372-1

Šiviljo na dom

sprejemam. Naslov v vseh
poslovalnicah Jutra, 15379-1

G. T. Rotman:

S Pegazom — okrog sveta

75

Z združenimi močmi so privezali
Arabca, ki je od besnosti strahovito
preklinjal, k nemu izmed stebrov. Na-
to so lepo v miru pozajtrkali, in čez
četrt ure se je »Pegaz« dvignil ter od-
letel proti severu, medtem ko se je Ali
ben Kali zaman napenjal, da bi raztr-
gal vez.

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Alojz Novak. — Vsi v Ljubljani.

99

ga ni bilo moči pojasniti. Imel je Franca Ferdi-

nanda za edinega moža, ki utegne kdaj rešiti raz-

majano monarhijo; toda cesarjev nálog je bil svet

in nihče ga ni smel odbiti zato, ker so ga čustva

vlekla drugam. Tako je bil Maks Vladimir pl. Beck

postal »izdajalec«. Vedel je, da ga prestolonasled-

nik imenuje izdajalca, in je to mirno trpel. Pravica

in zakon sta bila izpremenljiva in omahljiva; kaj

ne bi bila omahljiva milost visokega gospoda, ki je

imenoval pravico to, kar mu je bilo samemu prav?

Maks Vladimir pl. Beck prestolonasledniku ni za-

meril. Nebo je bilo ukrenilo, da ni bil postal mini-

strski predsednik Franca Ferdinanda, ampak mini-

strski predsednik Franca Jožefa. Kot tak je imel

dolžnost, reševati naloge, ki so mu bile zadane,

brez ozira na prestolonaslednika, ki je hodil za

nasprotnimi cilji. Čuvstvo je moralo molčati. Z

brezstrastno vztrajnostjo — kakor cesar — se je

Beck loteval dela.

Ne tako Montenuovo. Cesarjev prvi višji dvor-

nik, ki je ljubil lepe umetnosti in dobro pozna

delo klasikov, je rad navajal besedo: »Čuvstvo je

vse.« Ljubezen in sovraštvo sta ga vsega prevze-

mala. Iz ljubezni do cesarja je sovražil prestolo-

naslednika in netil to sovraštvo, da je ostalo živo.

Cesar, ki je bil tako silno star in potreben počitka

in željan miru, naj je le prepuščal del svoje moči

prestolonasledniku — zvestemu služabniku se ni

spodobilo, da bi sodil o tem popustljivosti. Za svojo

osebo je ostal nepopustljiv. Franc Ferdinand ni

smel misliti, da je cesarjeva popustljivost storila

sovraštvo dvora konec. Kazalo je, da so bili uspehi

leta 1906. udarili Franca Ferdinanda v glavo. Privi-

krat se je drznil priti s svojo neenakorodno

ženo na dvorni ples. Pripravljen na skok je stal

Montenuovo ob vhodu dvorane, ki so stopali vanjo

cesarjevi gostje ter pazil na izpolnjevanje obred-

nika: za cesarjem je vstopil Franc Ferdinand ob

strani neke nadvojvodinje, za njima pa ostali nad-

vojvode in nadvojvodinje v strogo predpisanim

vrstnem redu in šele za zadnjo, najmlajšo prince-

so je stopila v dvorano Zofija ob strani nekega če-

škega grofa. S tem strogo pravilnim zapostavljan-

jem, ki ga je predpisoval dvorni obrednik, se je

morala sprijazniti.

Na drugem dvornem plesu se je pa zgodil prijet-

ljaj, ki jo je osmešil pred vsem dvorom in vsemi

povabljenimi gosti. Ko je stopila v plesno dvora-

no, se je izkazalo, da ni bilo nobenega moža, ki

bi se bila mogla ob njegovi strani uvrstiti v izpre-

vid vstopajočih gostov. Noben komornik, noben

nekazen grof, nihče izmed povabljenih dvornih

uradnikov ni bil brez dame. Stala je za zadnjo

dvojico, čakala, boreč se s srditimi solzami, gleda-

la okrog sebe in iskala pomoči, a nihče ni opazil,

— tako je bilo videti — da so ji »pozabili« dode-

liti kavalirja. Franc Ferdinand, ki ga mu obrednik

ni dovoljeval, da bi jo rešil iz zadržane, se je drugi

dan pritožil cesarju zoper kneza Montenuova, ki je

bil za vse odgovoren. Montenuovo je rekel, da je

zakrivil to obžalovanja vredno »omoto« neki po-

drejen organ. Knez je podal kot prvi višji dvornik

očitavo. Cesar ostavke ni sprejel.

Franc Ferdinand in Zofija sta užaljena zapustila

Dunaj. Prijetljaj na plesu je bil strašen udarec,

ki ga dolgo nista mogla preboleti. Uspehi minule-

ga leta so bili zbudili v Francu Ferdinandu vero,

da bo imel poslednjo srečo. Podpolkovnik pl. Brosch

mu je bil vtepel v glavo, da je Belvedere že zdaj

n. čnejši od Schönbrunn. Franc Ferdinand se ma-

homa ustrašil, da so ga uni spet prevarili. Še vedno

je stal Maks Vladimir pl. Beck, izdajalec, na čelu

dunajske vlade, se pogajal z Madžari ter se pripra-

vljal, da spravi preosnovano avstrijsko volilno

pravico pod streho in razpiše prve volitve po tej

novi volilni pravici, ki jo je imel Franc Fer-

dinand za usodno napako. Goluchowski je bil si-

cer padel, toda Aehrenthalu, novemu ministru vna-

nihih zadev, ki se je bil Franc Ferdinand zanesel na

njegovo ustrežljivost, menda ni bilo mnogo do

prestonaslednikove naklonjenosti. Tudi Schönaich,

novi vonji minister, se je kar zavzetno obotavljal

ubrati protimadžarski pravec, ki mu ga je bil

Franc Ferdinand priporočil. Trudni, počitka željni

in miru potrebni cesar, ki je bil lani s popustljivi-

stjo omogočil prestolonaslednikove uspehe, se je

bil menda spet ohrabil: znova je jel, kakor minu-

la leta, s svojo lično damsko pisavo pristavljati

na robu spisov, ki so prihajali iz Belvedera »Od-

bito!« in »Ne!« Bilo je podoba, da ga vsaka bole-

zen, ki ga napade, nekam pomladi. »Večno bo ži-

vel«, je mislil Franc Ferdinand sam pri sebi, izre-

kel pa ni, ker se je bal smrtnega greha. »Večno bo

živel«, je mislila Zofija, a ni izrekla, ker jo je bilo

smrtnega greha strah. Franc Ferdinand je rekel

Zofiji: »Se vedno sva sama, vzlic vsem navidez-

nim uspehom. Ali ni to strašno? Cesar je še vedno

veliko močnejši od mene, naj bo še tako star in

šibak. Montenuovo mi je odprl oči.«

Cesarjeva častljiva postava je bila posvečena.

Narodnostne borbe so razdvajale državo, sovra-

žniki so jo obdajali, sovražniki so prebivali v nji —

samo častljiva postava srebrolasega cesarja ji je

menda še branila, da ni razpadla. Pred častljivo

postavo starega cesarja se je potalgal bojni krik

narodov in strank. Celot tujini je bila častljiva

postava starega cesarja le redko izpostavljena

napadom. Veliko je bilo pohujšanje, ko so v laš-

kem Vidmu pri neki protiaustrijski demonstraciji

zasmejovali srebrolasega cesarja. Rjoveča množica

ljudstva je nabijala osla po zadnjici, ga gonila po

ulicah mesta Vidma in kričala: »Evviva Francesco

Giuseppe!«

99

ga ni bilo moči pojasniti. Imel je Franca Ferdi-

nanda za edinega moža, ki utegne kdaj rešiti raz-

majano monarhijo; toda cesarjev nálog je bil svet

in nihče ga ni smel odbiti zato, ker so ga čustva

vlekla drugam. Tako je bil Maks Vladimir pl. Beck

postal »izdajalec«. Vedel je, da ga prestolonasled-

nik imenuje izdajalca, in je to mirno trpel. Pravica

in zakon sta bila izpremenljiva in omahljiva; kaj

ne bi bila omahljiva milost visokega gospoda, ki je

imenoval pravico to, kar mu je bilo samemu prav?

Maks Vladimir pl. Beck prestolonasledniku ni za-

meril. Nebo je bilo ukrenilo, da ni bil postal mini-

strski predsednik Franca Ferdinanda, ampak mini-

strski predsednik Franca Jožefa. Kot tak je imel

dolžnost, reševati naloge, ki so mu bile zadane,

brez ozira na prestolonaslednika, ki je hodil za

nasprotnimi cilji. Čuvstvo je moralo molčati. Z

brezstrastno vztrajnostjo — kakor cesar — se je

Beck loteval dela.

Ne tako Montenuovo. Cesarjev prvi višji dvor-

nik, ki je ljubil lepe umetnosti in dobro pozna

delo klasikov, je rad navajal besedo: »Čuvstvo je

vse.« Ljubezen in sovraštvo sta ga vsega prevze-

mala. Iz ljubezni do cesarja je sovražil prestolo-

naslednika in netil to sovraštvo, da je ostalo živo.

Cesar, ki je bil tako silno star in potreben počitka

in